

T.C.
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**FLÖRT ŞİDDETİ TUTUMLARININ ANNE BABANIN ÇOCUK
YETİŞTİRME TUTUMLARI VE TRANSAKSİYONEL ANALİZ
EGO DURUMLARI İLE İLİŞKİSİ**

Gözde YILMAZ GÖKYAKA
Yüksek Lisans Tezi

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Recep YILDIZ

Bandırma, 2024

T.C.
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**FLÖRT ŞİDDETİ TUTUMLARININ ANNE BABANIN ÇOCUK
YETİŞTİRME TUTUMLARI VE TRANSAKSİYONEL ANALİZ
EGO DURUMLARI İLE İLİŞKİSİ**

Gözde YILMAZ GÖKYAKA
Yüksek Lisans Tezi

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Recep YILDIZ

Bandırma, 2024

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Bu çalışma 06/02/2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

BEYAN

Bu yüksek lisans tezini tamamen kendimin olduğunu, tezin başlangıç aşamasından yazımına kadarki bütün süreçlerde etik ilkelere uyarak tezi yazdığımı, tezde geçen yorumlar ve bilgilerin hepsini kaynakça kısmında belirttiğimi, yine bu tezin başlangıcından bitişine kadarki süreçte patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

(06/02/2024)

Gözde YILMAZ GÖKYAKA

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca ve tez çalışmamı yaptığım süreçte tecrübesiyle ve bilgisiyle bana destek sunan ve rehberlik eden tez danışmanım Doç. Dr. Recep YILDIZ'a, katkıları ile değerli tez jürisi üyelerine, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı öğretim elemanlarına ve vakit ayırarak araştırmama katılım sağlayan üniversite öğrencilerine sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Bugünlere gelmemde sonsuz emeği olan biricik annem Dilek YILMAZ'a, her hafta usanmadan beni 45 km uzaklıktaki kampüse götüren ve ders sonuna kadar bekleyen sevgili babam Fikret YILMAZ'a, bu süreçte bana güvenip inanan canım kardeşim Görkem YILMAZ'a bu süreçte her zaman yanımda olan, umutsuz kaldığımda umut veren, tüm süreçte yardımcı olan eşim Harun GÖKYAKA'ya desteklerinden dolayı tüm kalbimle teşekkürlerimi sunuyorum.

Gözde YILMAZ GÖKYAKA

Bandırma 06/02/2024

ÖZET

FLÖRT ŞİDDETİ TUTUMLARININ ANNE BABANIN ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI VE TRANSAKSİYONEL ANALİZ EGO DURUMLARI İLE İLİŞKİSİ

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin flört şiddeti tutumlarının çocuk yetiştirme tutumları ve ego durumları ile ilişkisinin ve sosyodemografik özellikler (cinsiyet, ebeveyn birlikteliği, anne-baba eğitim durumu, geçmişte şiddete maruz kalma durumu, aile gelir durumu, sayısal/sözel ağırlıklı bölümde okuma) açısından farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi hedeflenmiştir. Anne-babası hayatta olan, seçkisiz olarak seçilen 408 öğrenci ve “Flört Şiddeti Tutum Ölçeği”, “Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği”, “Ego Durumları Ölçeği” ve “Sosyodemografik Özellikler Formu” aracılığıyla veriler toplanmış ve frekans hesaplamaları, Kruskal-Wallis, Anova, Mann Whitney U, Pearson korelasyon ve Bağımsız t testleri aracılığıyla değerlendirilmiştir. Bulgulara göre, FŞTÖ ve tüm alt boyutları (genel, fiziksel, ekonomik, duygusal, cinsel şiddet) ile cinsiyet; fiziksel şiddet ile anne eğitim düzeyi; flört şiddeti tutumları ile baba eğitim düzeyi; ekonomik şiddet ile geçmişte fiziksel şiddeti yaşamak; FŞTÖ ve ekonomik şiddet ile geçmişte cinsel şiddeti yaşamak; FŞTÖ ve duygusal şiddet ile aile gelir düzeyi; FŞTÖ, genel-fiziksel-duygusal ve cinsel şiddet alt boyutları ile öğrencinin sayısal ya da sözel bölümde öğrenim görmesi arasında anlamlı bir farklılaşma ortaya çıkmıştır. FŞTÖ ile ÇYTÖ anne kabul/ilgi; genel şiddet ile anne sıkı denetim/kontrol, anne kabul/ilgi ve baba kabul/ilgi; duygusal şiddet ile anne ve baba sıkı denetim/kontrol; ekonomik şiddet ile anne kabul/ilgi; cinsel şiddet ile anne kabul/ilgi ve anne sıkı denetim/kontrol alt boyutları arasında ilişki tespit edilmiştir. Eleştirel ebeveyn ego durumu ile fiziksel şiddet ve duygusal şiddet arasında ilişki bulunmuştur. Eleştirel Ebeveyn ego durumu ile ÇYTÖ baba ölçeği ve baba sıkı denetim/kontrol alt boyutu; Uygulu Çocuk ego durumu ile ÇYTÖ anne ölçeği, anne sıkı denetim/kontrol ve baba sıkı denetim/kontrol alt boyutları arasında ilişki bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: şiddet, flört şiddeti, yakın partner şiddeti, çocuk yetiştirme tutumu, ego durumları

ABSTRACT

**THE RELATIONSHIP OF BETWEEN DATING VIOLENCE
ATTITUDES WITH CHILD REARING ATTITUDES AND
TRANSACTIONAL ANALYSIS EGO STATES**

The study aimed to examine the relationship between university students' dating violence attitudes and their child-rearing attitudes and ego states, and whether they differ in terms of sociodemographic characteristics (gender, parental relationship, parental education level, past exposure to violence, family income level, studying in numerical/verbal department). Data were collected from 408 randomly selected students whose parents were still alive, using the "Dating Violence Attitude Scale", "Child Raising Attitudes Scale", "Ego States Scale" and "Sociodemographic Characteristics Form" and evaluated through frequency calculations, Kruskal-Wallis, ANOVA, Mann Whitney U, Pearson correlation and Independent t tests. According to the findings, there was a significant differentiation between the DVAS and all its sub-dimensions (general, physical, economic, emotional, sexual violence) and gender; between physical violence and mother's level of education; between dating violence attitudes and father's level of education; between economic violence and experiencing physical violence in the past; between DVAS and economic violence and experiencing sexual violence in the past; between DVAS and emotional violence and family income level; between DVAS, general-physical-emotional and sexual violence sub-dimensions and whether the student was studying in numerical or verbal department. A correlation was found between the sub-dimensions of the DVAS and the CRAS mother acceptance/interest; general violence and mother strict supervision/control, mother acceptance/interest and father acceptance/interest; emotional violence and mother and father strict supervision/control; economic violence and mother acceptance/interest; sexual violence and mother acceptance/interest and mother strict supervision/control. A relationship was found between Critical Parent ego state and physical violence and emotional violence. There was a relationship between Critical Parental ego state and the father scale and father's strict supervision/control sub-dimension of the CRAS; there was a relationship between the Implementing Child ego state and the mother scale, mother's strict supervision/control and father's strict supervision/control sub-dimensions of the CRAS.

Keywords: violence, dating violence, intimate partner violence, child raising attitude, ego states

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	
BEYAN	i
ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ	xii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. Şiddet	5
2.1.1.Şiddetin Kökeni: Ekolojik Model	7
2.1.2. Flört Şiddeti	10
2.1.3. Flört Şiddeti Türleri	13
2.1.4. Flört Şiddeti Faktörleri	17
2.1.5. Flört Şiddeti Yaygınlığı ve Sonuçları	21
2.1.6. Flört Şiddeti Kuramları	23
2.1.7. Flört Şiddetini Önleme Çalışmaları	26
2.2. Çocuk Yetiştirme Tutumları	29
2.2.1. Çocuk Yetiştirme Stillerinin Sınıflandırılması	32
2.2.2. Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Faktörler	37
2.2.3. Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Önemi	42
2.3. Transaksyonel Analiz Ego Durumları	44
2.3.1. Transaksyonel Analiz Kuramı	44
2.3.2. Ego Durumları	48
2.3.3. Ego Durumlarını Tanılama	58
2.3.4. Transaksyonlar (Etkileşimler)	59
2.3.5. Sabitlik Hipotezi ve Egogram	63

2.3.6. Ego Durumlarının Yapısal Özellikleri	64
2.3.7. Yaşam Senaryosu ve Yaşam Pozisyonları	66
3.GEREÇ VE YÖNTEM	69
3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	69
3.2. Araştırmanın Modeli	69
3.3. Araştırmanın Hipotezleri	70
3.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Grubu	71
3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	72
3.6. Veri Toplama Araçları	72
3.6.1. Sosyodemografik Özellikler Formu	72
3.6.2. Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği	72
3.6.3. Ego Durumları Ölçeği	73
3.6.4. Flört Şiddeti Tutumları Ölçeği	74
3.7. Verilerin Toplanması	75
3.8. Verilerin Analiz Edilmesi	75
4.BULGULAR	77
4.1. Üniversite Öğrencilerinin Tanımlayıcı İstatistikleri	77
4.2. Flört Şiddeti Tutum Ölçeğinin, Anne-Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeğinin ve Ego Durumları Ölçeğinin Normallik, Güvenirlik ve Puan Ortalamaları Analiz Bulguları	81
4.3. Flört Şiddetine Yönelik Tutum ile Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki Farklılıkları İnceleyen Test Bulguları	83
4.4. Üniversite Öğrencilerinde Flört Şiddeti Tutumları, Anne-Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Ego Durumları İlişkisine Yönelik Bulgular	95
5. TARTIŞMA	100
5.1. Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddeti Tutumları Toplam Puanının ve Alt Boyut Puanlarının Sosyodemografik Özelliklerine Yönelik Bulguların Tartışılması	100
5.2. Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddeti Tutumlarının Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Ego Durumları İle İlişkisine Yönelik Bulguların Tartışılması	107
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	114

6.1. Sonuç	114
6.2. Öneriler	119
7. KAYNAKLAR	121
8. EKLER	130
9. ÖZGEÇMİŞ	138

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Öğrencilerin Bazı Sosyodemografik Özellikleri	77
Tablo 4.2. Öğrencilerin Eğitim Bilgilerine Yönelik Sosyodemografik Özellikleri	77
Tablo 4.3. Öğrencilerin Aile Bilgilerine Yönelik Sosyodemografik Özellikleri	78
Tablo 4.4. Öğrencilerin Yaşadıkları Yere Yönelik Sosyodemografik Özellikleri	79
Tablo 4.5. Öğrencilerin Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna Göre Sosyodemografik Özellikleri	79
Tablo 4.6. Öğrencilerin Son Flört İlişkisinde Birliktelik Süresine ve Durumlarına Yönelik Sosyodemografik Özellikleri	80
Tablo 4.7. Flört Şiddeti Tutum Ölçeğinin, Anne-Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeğinin ve Ego Durumları Ölçeğinin Normal Dağılım Analizi	81
Tablo 4.8. Flört Şiddeti Tutum Ölçeği, Anne-Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği ve Ego Durumları Ölçeğinin Güvenirlilik Analizi	82
Tablo 4.9. Flört Şiddeti Tutumları, Anne-Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Ego Durumları Ölçeklerinden ve Alt Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri	82
Tablo 4.10. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanları ile Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bağımsız Grup T - Testi Sonuçları	84
Tablo 4.11. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanları ile Cinsiyet Değişkenine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları	84
Tablo 4.12. Flört Şiddetine Yönelik Tutum ile Ebeveyn Birlikteliğine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları	85
Tablo 4.13. Flört Şiddetine Yönelik Tutumun Ebeveyn Birlikteliğine Göre Kruskal- Wallis Test Sonuçları	86
Tablo 4.14. Flört Şiddetine Yönelik Tutum ile Anne Eğitim Düzeyine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları	86
Tablo 4.15. Flört Şiddetine Yönelik Tutumun Anne Eğitim Durumuna Göre Kruskal- Wallis Test Sonuçları	87
Tablo 4.16. Flört Şiddeti Tutumu ile Baba Eğitim Düzeyine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları	87

Tablo 4.17. Flört Şiddeti Tutumu İle Baba Eğitim Düzeyine İlişkin Kruskal-Wallis Test Bulguları	88
Tablo 4.18. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Fiziksel Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Bağımsız Grup t - Testi Sonuçları	88
Tablo 4.19. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Fiziksel Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Mann Whitney U Testi Bulguları	89
Tablo 4.20. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Psikolojik Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Bağımsız Grup t - Testi Sonuçları	89
Tablo 4.21. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Psikolojik Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları	90
Tablo 4.22. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Cinsel Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Bağımsız Grup t - Testi Sonuçları	90
Tablo 4.23. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Cinsel Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Mann Whitney U Testi Bulguları	90
Tablo 4.24. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Akran Zorbalığına Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Bağımsız Grup t - Testi Sonuçları	91
Tablo 4.25. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Akran Zorbalığına Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Mann Whitney U Testi Bulguları	91
Tablo 4.26. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Hiçbir Şiddete Maruz Kalmama Durumuna İlişkin Bağımsız Grup T - Testi Sonuçları	92
Tablo 4.27. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Hiçbir Şiddete Maruz Kalmama Durumuna İlişkin Mann Whitney U Testi Bulguları	92
Tablo 4.28. Flört Şiddetine Yönelik Tutumu ile Ailenin Gelir Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları	93
Tablo 4.29. Flört Şiddeti Tutumu İle Ailenin Gelir Durumuna İlişkin Kruskal-Wallis Test Bulguları	93

Tablo 4.30. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Sayısal/Sözel Ağırlık Bölümde Öğrenim Görme Durumuna İlişkin Bağımsız Grup T - Testi Bulguları	94
Tablo 4.31. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Sayısal/Sözel Ağırlıklı Bölümde Öğrenim Görme Durumuna İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları	95
Tablo 4.32. Flört Şiddeti Tutumları ile Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Korelasyon Analizi	95
Tablo 4.33. Flört Şiddeti Tutumları ile Ego Durumları ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Korelasyon Analizi	97
Tablo 4.34. Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Ego Durumları ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Korelasyon Analizi	98

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Şiddet Türleri	6
Şekil 2.2. Ekolojik Model ile Şiddeti Anlama	9
Şekil 2.3. Ekolojik Sistem Modeli Tanım ve Örnek Tablosu	10
Şekil 2.4. Flört Şiddeti Yolları ve Sonuçları	23
Şekil 2.5. Flört Şiddetinin Önlenmesi Stratejileri ve Yaklaşımları	27
Şekil 2.6 Ebeveynlik Stilinin Birleştirilmiş Modeli	30
Şekil 2.7. Baumrind'in Üçlü Sınıflandırması	34
Şekil 2.8. Maccoby ve Martin'in Dörtlü Tipolojisi	35
Şekil 2.9. Önerilen Kavramsal Model	37
Şekil 2.10. Ego Durumları	50
Şekil 2.11. Ebeveyn (E) Ego Durumu	51
Şekil 2.12. On Aydan İtibaren Yetişkinin Kademeli Ortaya Çıkışı	53
Şekil 2.13. Fonksiyonel Analiz Ego Durumları	55
Şekil 2.14. Ego Durumlarını Tanılama İpuçları	59
Şekil 2.15. İki Tamamlayıcı Transaksiyon Örneği	60
Şekil 2.16. 2. Düzey Tamamlayıcı Transaksiyon Örneği	61
Şekil 2.17. Çapraz (Kapalı) Transaksiyon Örneği	61
Şekil 2.18. Açısal Gizil Transaksiyon Örneği	62
Şekil 2.19. Dupleks Gizil Transaksiyon Örneği	63
Şekil 2.20. Egogram Örneği	64
Şekil 2.21. Bulaşma Şekilleri	65
Şekil 2.22. Ego Durumlarının Dışlanması Durumu	66
Şekil 2.23. OKEY Düzenegi: Şimdi Burada Neler Oluyor ?	67
Şekil 3.1. Örneklem Seçme Formülü	71
Şekil 3.2. Ben Durumlarının Birbirleriyle İlişkileri	74

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

CDC	: Centers for Disease Control and Prevention (Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri)
Ç	: Çocuk Ego Durumu
DÇ	: Doğal Çocuk Ego Durumu
E	: Ebeveyn Ego Durumu
EE	: Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu
EIGE	: European Institute for Gender Equality (Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü)
ILO	: International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
KE	: Koruyucu Ebeveyn Ego Durumu
LSTHM	: London School of Hygiene & Tropical Medicine (Londra Hijyen ve Tropikal Tıp Merkezi)
SAMRC	: South African Medical Research Council (Güney Afrika Tıbbi Araştırma Konseyi)
SEA	: Surviving Economic Abuse (Ekonomik İstismardan Kurtulmak)
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TA	: Transaksiyonel Analiz
TDK	: Türk Dil Kurumu
TKDF	: Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UÇ	: Uygulu Çocuk Ego Durumu
UN	: United Nations (Birleşik İstasyonlar)
UNFPA	: United Nations Population Fund (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu)
WHO	: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)
Y	: Yetişkin Ego Durumu
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu

1. GİRİŞ

Flört şiddeti, duygusal/romantik/cinsel bir beraberlik içerisinde iken ya da beraberlik bittikten sonra partnerlerden birinin diğeri üzerinde ya da karşılıklı olarak birbirleri üzerinde güç ve kontrol kazanmaya çalıştığı zarar verici davranış biçimleridir. Şiddet davranışları ciddi veya sıradan, kısa veya uzun süreli, heteroseksüel, biseksüel veya eşcinsel, tekeşli veya çok eşli, kişilerin farklı şekillerde tanımladığı veya deneyimlediği herhangi bir ilişki biçiminde ortaya çıkabilmektedir. Farklı ilişki biçimlerinde ortaya çıkan flört şiddetinde sözel, ekonomik, duygusal, fiziksel, ısrarlı takip, sanal ve cinsel şiddet gibi şiddet türleri uygulanmaktadır (Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği t.y., [CŞMD], 2017: 60-63). Birçok araştırma kadınların flört şiddetinden daha çok etkilendiği sonucunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte flört şiddetinin genelde erkekten kadına doğru gerçekleştiği düşünülse de şiddet çift yönlü (kişi hem fail/saldırgan hem de kurban) olabilmektedir (Maharaj, 2019 akt. Bilican Gökkaya ve Öztürk, 2021: 220).

Flört şiddeti romantik bir ilişki içerisinde olan ya da romantik ilişkisi sonlanmış her yaştaki bireyin karşılaşma riskinin olduğu bir olgudur. Genç bireylerin romantik ilişkileri, ergenlik öncesi dönemden ergenliğin sonlarına ve yetişkinliğe doğru geçtikleri süreç boyunca sosyal yaşamlarının merkezi haline gelmektedir. Bireyler zamanlarının birçoğunu partnerleriyle geçirmek istemektedirler. Ayrıca partnerler, kişiler için temel bir destek kaynağı olmaktadır. Ayrıca bu konuda az çalışma olsa da genç yaştaki ilişkilerin bir sonraki ilişkilere hatta evliliğe etki ettiği söylenebilmektedir (Furman, 2002: 178). Romantik ilişkiler bireylerin yaşamında bu kadar önemli bir konuma sahip olurken yapılan bir araştırma sonucuna göre, hem erkeklerin hem de kadınların flört şiddetini yoğun şekilde deneyimleyebilecekleri en riskli yaşlar 17-29 aralığıdır ve bu risk 30'lu yaşlar ile birlikte düşmektedir (Merrill, Julie, Thomsen, Guimond, Milner, 2004: 707). Üniversite çağına ve genç yetişkinliğe denk gelen bu yaş aralığı araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Flört şiddetine yönelik tutumlar ile ilgili yapılan çalışmalar sonucunda flört şiddetinin oluşmasında birçok faktör ele alınmıştır. Flört şiddeti tutumlarını etkilediği düşünülen faktörler yapılan araştırmalarda Cangür ve arkadaşları (2021) tarafından cinsiyet, yaş, okunulan bölüm, en uzun ikamet edilen yer, güncel ikamet edilen yer, kaç kardeş bulunduğu, mevcut aile tipi, anne-baba eğitim düzeyi, aile geliri, flört şiddeti

uygulayıcılığı, flört şiddeti maruziyeti, aile içi şiddeti maruziyeti; Yumuşak (2013) tarafından narsistik kişilik özellikleri ve toplumsal cinsiyetçilik tutumları; Kepir Savoly, Ulaş ve Demirtaş Zorbaz (2014) tarafından cinsiyet, ilişki deneyimi, deneyimlenen ilişki sayısı, ilişki süresi ve akılcı olmayan inançlar; Kılınçer ve Tuzgöl Dost (2014) tarafından ise faktörler benlik saygısı puanı, bağlanma kuramı alt boyutlarından kaygı ve kaçınma, akademik başarının durumu ve demografik değişkenler olarak belirlenmiştir. Bu çalışma da ise flört şiddeti tutumları ile ilişkisi olduğu düşünülen sosyodemografik özellikler, çocuk yetiştirme tutumları ve ego durumları faktörleri ele alınmaktadır.

Genç bireylerin beklentileri ve romantik ilişki deneyimleri yaşlılarıyla olduğu kadar ebeveynleriyle de ilgili olmaktadır (Furman, 2002: 177). Ebeveynlerin sergiledikleri tutumlar çocukların psikolojik, fiziksel ve sosyal gelişimlerinde önemli rol oynamaktadır. Anne ve babaların tutumları, mensubu oldukları aile ortamından, kendi büyüme sürecinde mensubu oldukları aile ortamından ve çevrenin koşullarından etkilenmektedir. Böylece çok çeşitli çocuk yetiştirme tutumları ve davranışları ortaya çıkabilmektedir (Karaman, 2019: 2). Bireylerin ebeveynleriyle var olan ilişkileri, bağımlı oldukları bebeklik çağından, sosyal sorumlulukları üstlendikleri ve de sosyal fonksiyonlarını yerine getirdikleri bağımsız birer yetişkine dönüştükleri zamana varıncaya kadarki gelişimleri noktasında bir etkiye sahiptir (Günay, 2022: 26). Çocukluk dönemi bireylerin psikolojik gelişimlerinde önemli bir yer edinmektedir. Bu dönemde kişilikle birlikte benlik oluşumu da gerçekleşmektedir. Bu dönemde çocuğun anne babası, kardeşleri, öğretmenleri ya da herhangi bir yetişkin tarafından şiddet maruziyetini yaşaması yetişkin olduğu dönemki sosyal ilişkilerini etkilemektedir (Çakır, 2020: 3). Bireylerin hayatı öğrendikleri çocukluk döneminde deneyimledikleri yaşantılar kişilik gelişimini etkilemekle birlikte her olumlu ya da olumsuz yaşantı bireyin ileriki yaşantısına etki etmektedir (Kartal, 2021: 6). Çocuklar, anne ve babalarını örnek almakta ve onlarla özdeşim kurmaktadır. Anne ve babaların tutum ve davranışı çocuklar için model olmakta ve bu tutumlar özümsemektedir (Aksoy, 2005 akt. Aksel ve Öztürk Can, 2017). Genç bireylerin, olumlu tutum ve davranışlar sergileyen aile ortamında büyümesi ve ebeveynleri ile ilişkilerinin sağlıklı olması gencin yetişkinlik döneminin değişim ve gelişimlerine uyumunu kolaylaştıracak iken olumsuz tutum, davranışlar ve sağlıklı ilişkilerin olduğu ortamda büyümesi ise uyum

sürecini olumsuz etkileyeceği dolayısıyla flört ilişkilerine yönelik tutum ve davranışlarını da şekillendireceği düşünülmektedir.

Flört şiddetine yönelik tutumlar ile ilişkisi olabileceği düşünülen bir diğer değişken ise transaksiyonel analiz kuramının temel kavramı olan ego durumları kavramıdır. Bireyin doğumdan hatta doğumunda öncesinde başlayarak deneyimlediği bireysel yaşantılarının her biri bir ego durumu olarak adlandırılmaktadır ve bu öznel yaşantılar bireylerin baskın ego durumlarını şekillendirmektedir. Ego durumları kişiliği oluşturan yapı taşlarıdır ve her kişilik yapısında ebeveyn ego, yetişkin ego ve çocuk ego olarak isimlendirilen üç ego durumu vardır. Kişiler yaşadıkları anlara ve durumlara göre farklı ego durumlarından tepki vererek iletişimde bulunmaktadırlar (Berne, 1961). Bu tez araştırmasında transaksiyonel analiz kuramının temel taşı olan ego durumlarının kişiliği yapılandırdığı, iletişim sürecini etkilediği, sergilenen davranış ve tepkileri şekillendirdiği ilkeleri göz önünde bulundurularak beliren yetişkinlerin flört şiddeti tutumları ile ilişkili olup olmadığı araştırılacaktır.

Dünyada yaygınlaşan ve hem kadınları hem erkekleri fiziksel, sosyal, psikolojik, ekonomik vb. yönlerden olumsuz etkileyebilen flört şiddetinin nedenlerinin, ilişkili olduğu olgu ve kavramların araştırılarak ortaya çıkarılmasının ve flört şiddetine yönelik tutumların doğasının anlaşılacak çözüm stratejilerinin geliştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle bu tez araştırmasında flört şiddeti tutumları ile ilişkisi olduğu düşünülen çocuk yetiştirme tutumları ve transaksiyonel analiz ego durumları bağlamları incelenmektedir. Flört şiddeti alanında yapılacak bu çalışma ile şiddetin daha iyi anlaşılması, çocuk yetiştirme tutumları ve ego durumları ile ilişkisinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Literatür tarandığında flört şiddeti araştırmalarında sosyodemografik özellikler, çocuk yetiştirme tutumları ve ego durumları ile birlikte ilişkilendiren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çocukların aile ortamında yetişirken ilgi, sevgi, kabul ve onay içeren bir ortamda büyümeleri ya da tam tersi bir ortamda büyümelerinin yetişkinlik dönemindeki romantik ve sosyal ilişkilerini etkilediği düşünülmektedir. Ayrıca iletişimde ve davranışlarda kendini gösteren ve baskın olan ego durumlarının da flört şiddetine yönelik tutumları etkilediği düşünülmektedir. Flört şiddetinin saldırganlık ve şiddetin bir boyutu olması ve olumsuz etkilerinin olması sebebi ile üzerinde durulması ve konuya yönelik politikalar ve uygulamalar geliştirilmesi gereken bir problem alanı olduğu düşünülmektedir. Bu noktada üniversiteye devam

eden kişilerin flört şiddetine yönelik tutumlarının çocuk yetiştirme tutumları, ego durumları ve demografik özellikler açılarından incelenmesiyle ortaya çıkacak sonuçların aile ilişkileri, anne baba eğitimi ve çocuk eğitimi alanlarına bakış açısı sunacağı yönünde araştırmacının varsayımı bulunmaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

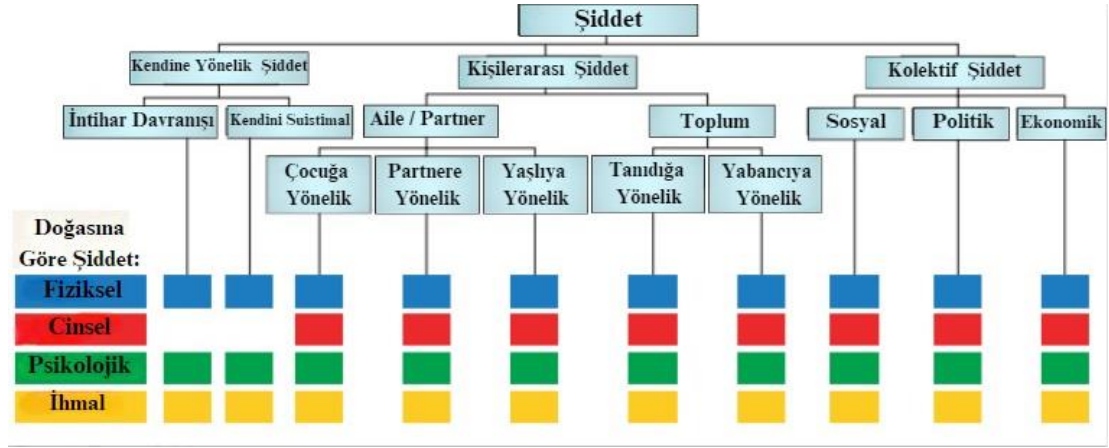
Çalışmanın bu bölümünde araştırmada kullanılacak olan temel kavramlar ve yaklaşımların açıklanması amacıyla flört şiddeti, çocuk yetiştirme tutumları ve transaksiyonel analiz ego durumları hakkında bilgi verilmektedir

2.1. Şiddet

Bu bölümde “şiddet, şiddetin kökeni: ekolojik model, flört şiddeti, flört şiddeti türleri, flört şiddeti faktörleri, flört şiddeti yaygınlığı ve sonuçları, flört şiddeti kuramları ve flört şiddeti önleme çalışmaları” başlıklarına yer verilmektedir.

Şiddet olgusunun farklı kaynaklarda farklı tanımları bulunmaktadır. Şiddet, Fransızca sözlüklere göre; a- Bir kişiye, güç/baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak ya da yaptırmak; b- Şiddeti uygulama davranışı; c- Duyguları kaba bir şekilde ifade etme eğilimi; d) Herhangi bir şeyin karşı konulamayan gücü; e) Bir davranışın hoyrat yapısının olması olarak tanımlanmaktadır. Terimin kökenine inildiğinde ise Latince “violentia” kelimesinden türemektedir. Violentia kelimesi sert veya acımasız kişilik, şiddet ve güç anlamını taşımaktadır. Violare eylemi ise şiddet kullanma yolu ile davranışta bulunmak, değer bilmemek, (kurallara ve yasalara) karşı davranmak anlamına gelmektedir (Michaud, 1991: 5-6). Tüm bu tanımların ortak noktasının bir insana, gruba ya da topluluğa karşı güç, baskı ve zor kullanılması ve bunların sonucunda bireylerin psikolojik, cinsel, fiziksel veya ekonomik yönden zarara uğraması olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Krug ve arkadaşları (2002: 6) tarafından yazılan “World Report on Violence and Health” adlı rapora göre şiddet üç ayrı grupta ele alınmaktadır. Bunlar; kendine yönelik şiddet, kişilerarası şiddet, kolektif şiddet olmak üzere adlandırılmaktadır. Her bir şiddet grubu belirli şiddet türlerini, şiddet ortamlarını ve şiddet eylemlerinin doğasını (fiziksel, cinsel, psikolojik ve yoksunluk veya ihmal) içermektedir.

Şekil 2.1. Şiddet Türleri (Krug ve arkadaşları, 2002: 7).

Kendine yönelik şiddet; kişinin intihar düşüncelerini, kendini öldürmeye yönelik intiharlarını, tamamlanmayan intihar teşebbüslerini, kendine kötü davranmayı ve kendini yaralamayı içermektedir. Kişilerarası şiddet; aile içi ve partnerler arasında gerçekleşen çocuk istismarı, yakın eş şiddeti ve yaşlılara yönelik şiddet davranışlarını ve toplum içerisinde birbirini hem tanıyan hem de tanımayan bireylerin arasındaki şiddet davranışlarını içermektedir. Kolektif şiddet; daha büyük birey grupları, örgütleri ve devletler tarafından uygulanmaktadır. Bu gruptaki şiddet türleri; örgütlü grupların işlediği nefret suçlarını, terör eylemlerini, mafya şiddetini; devletin işlediği siyasi şiddeti, savaşları ve de buna bağlı şiddetli çatışmaları ve büyük gruplar tarafından uygulanan benzer şiddet eylemlerini ve ekonomik şiddeti içermektedir (Krug ve arkadaşları, 2002: 6).

Şiddet, insan hayatının hemen her zaman karşısına çıkabilen, adeta bir parçası olmuştur ve sonuçları farklı yerlerde farklı çeşitli biçimlerde görülmektedir. WHO tarafından yayınlanan raporun verilerine göre her yıl çoğunluğu 15-44 yaş aralığında olan bir milyondan fazla kişi şiddet sebebiyle hayatını kaybetmekte, daha fazlası kendi kendine uyguladığı, kişilerarası ya da kolektif şiddet nedeniyle ölümcül olmayan yaralanmalara maruz kalmaktadır (Krug ve arkadaşları, 2002: 3). Türkiye'deki şiddet durumu ele alındığında Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu (TKDF) tarafından yayınlanan ev içi şiddet ile ilgili raporun sonucuna göre ev içi şiddet acil yardım hattına 2007 ve 2021 yılları arasında toplam 28 bin 198 arama gelmiş ve 900'den fazla bireyin bu hattı birden fazla kez aradığı görülmüştür. Gelen aramalar incelendiğinde şiddete maruz kalan her 10 kişiden 8'inin kadın olduğu ve her 10 aramadan 1'inde hem kadına hem de çocuğa yönelik şiddetin yaşandığı raporlanmıştır. Şiddete maruz kalan

bireylerin %73'ü evli, %12'si bekar ve %7'si boşanmış bireyler iken bu kişilerin %42'si 31-55 yaş arasında, %37'si 19-30 yaş aralığında, %14'ü 0-18 yaş aralığında ve %8'i ise 55 yaş üzerindedir. Şiddetin faili olan kişilerin %90'ı erkek olmakla birlikte bu kişiler %63 oranında 'eş', %3 oranında eski eş, %2 oranında erkek arkadaş ve %21 oranında 'aile üyesi'dir. Şiddet faillerinin %85'i evli, %4'ü bekar ve %4'ü boşanmış kişiler iken bu kişilerin %38 oranında 31-55 yaş aralığında, %34 oranında 19-30 yaş aralığında, %38 oranında 56 ve üzeri yaşında ve de %11 oranında 0-18 yaş arasındadır. Hatta gelen bu aramalara göre, en çok fiziksel şiddet (17601), duygusal şiddet (15059), sosyal şiddet (5608), ekonomik şiddet (4346) ve cinsel şiddet (1456) şiddet uygulanmıştır. Sungur ve arkadaşları (2019: 284) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre, bir psikiyatri kliniğine başvuran hastaların %56'sı şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Kadın hastaların %56,8'i ve erken hastaların %55,9'u şiddet mağduriyeti yaşadığını ifade etmiştir. Mağdur olan kişiler %60,6'sı psikolojik şiddete, %43,1'i sözel şiddete, %26'sı fiziksel şiddete ve %17'si cinsel şiddete uğradığını ifade etmiştir. Çalışmaya göre şiddete maruz olan hastalar ruhsal ve sosyal alanda birçok olumsuz sonuç ile karşı karşıya kalmaktadırlar (TKDF, 2023).

Şiddet, küresel ve toplumsal düzeyde birçok sorun ortaya koymaktadır. Toplum içerisinde yer alan her birey demografik özellikler açısından farklılıklar olsa da cinsiyet, yaşanılan yer, yaş, medeni durum, eğitim vb. değişkenler açısından bakılmaksızın şiddet mağduru olabilmekte ya da şiddete tanık olabilmektedir.

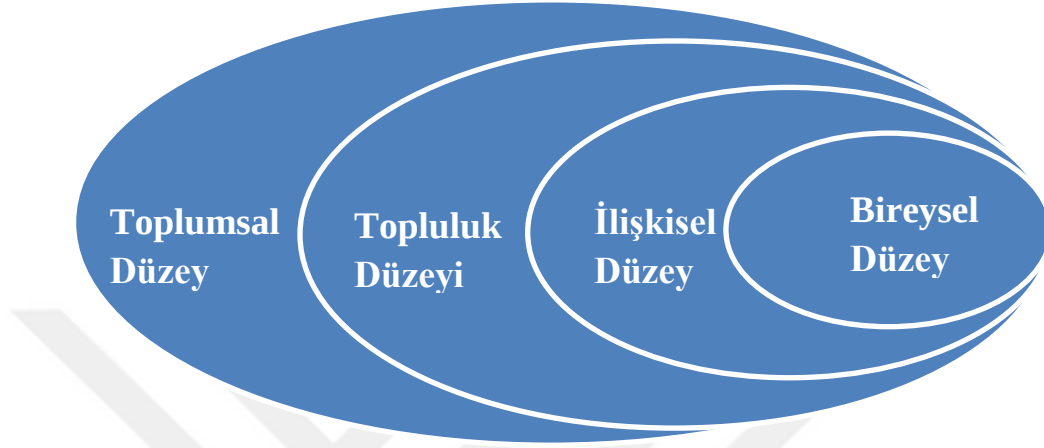
2.1.1. Şiddetin Kökeni: Ekolojik Model

Bronfenbrenner (1979) tarafından insan gelişimi araştırmaları bağlamında sunulan teoriye göre ekolojik çevre, her biri bir sonraki ile iç içe geçmiş eş merkezli yapılar olarak tanımlanmaktadır. Bu yapılara mikro, mezo, ekzo ve makrosistemler adı verilmektedir. *Mikrosistem* olarak adlandırılan en içteki yapı, yakın ortamda bireyin etkileşimde bulunduğu kişilerin birey üzerindeki etkilerinin olduğunu ve bireyin de diğer kişiler üzerinde etki yarattığını ifade eden karşılıklı ilişkiler kompleksidir. Ayrıca, belirli fiziksel ve maddi özelliklere sahip, belirli bir ortamda (ev, kreş, oyun alanı, laboratuvar) gelişen kişinin deneyimlediği faaliyetler, roller ve kişilerarası ilişkiler modeli olarak tanımlanmaktadır. *Mezosistem*, gelişmekte olan kişinin aktif olarak katıldığı iki veya daha fazla ortam arasındaki karşılıklı ilişkileri içermektedir (örneğin, çocuk için ev, okul ve mahalle akran grubu arasındaki ilişkiler; bir yetişkin için aile, iş ve sosyal yaşam arasındaki ilişkiler). *Ekzosistem*, gelişmekte olan kişiyi

aktif bir katılımcı olarak içermeyen, ancak gelişmekte olan kişiyi içeren ortamda olup bitenleri etkileyen veya bunlardan etkilenen olayların meydana geldiği bir veya daha fazla ortamı ifade eder (küçük bir çocuk açısından ekzosistem, ebeveyninin iş yeri, kardeşinin sınıfı, ebeveynlerinin arkadaş çevresi vb). *Makrosistem* ise herhangi bir inanç sistemiyle birlikte alt kültür veya bir bütün olarak kültür düzeyinde var olan veya var olabilecek alt düzey sistemlerin (mikro, orta ve dış) biçim ve içeriğindeki tutarlılıkları veya bu tür tutarlılıkların altında yatan ideoloji ifade etmektedir. Sosyoekonomik, etnik, dini ve diğer alt kültür grupları açısından farklı olan toplumlar arasındaki zıt inanç sistemlerini ve yaşam tarzlarını yansıtmakta ve böylece her gruba özgü olan ekolojik ortamların sürdürülmesine yardımcı olmaktadır.

Sosyal hizmet; insan hakları, sosyal adalet, kolektif sorumluluk ve farklılıklara saygı gibi ilkeleri merkezinde bulunduran, sosyal değişimi ve gelişmeyi, sosyal uyumu, insanların güçlendirilmesini ve özgürleşmesini teşvik eden hem uygulamaya dayalı bir meslek alanı hem de akademik bir disiplindir. Birbiriyle bağlantılı olan tarihsel, sosyo-ekonomik, kültürel, mekansal, politik ve kişisel faktörler, bireylerin iyilik hali ve gelişimi açısından fırsatlar ya da engeller ortaya çıkarmaktadır. Bu yapısal engeller eşitsizliklerin, ayrımcılığın, sömürünün ve baskının devam etmesine sebep olmaktadır. Sosyal hizmet, ırk, sınıf, dil, din, cinsiyet, engellilik, kültür ve cinsel yönelim gibi kriterler temelinde dezavantajlı yaşayan kişilerin deneyimlediğı baskı, eşitsizlik ve/veya ayrıcalıkların yapısal kaynakları üzerine düşünmeyi, eleştirel bilincin geliştirilmesini, yapısal ve kişisel sorunlara yönelik eylem stratejilerinin geliştirilmesini, insanların güçlendirilmesini ve özgürleştirilmesini, insan haklarının savunulmasını, insanlar arasındaki ve insan ve çevre arasındaki ilişkilerin gözeticilmesini mikro-makro düzeylerde temel alan bir disiplindir (IFSW, 2014). Bu bağlamlarda şiddet konusu sosyal hizmet meslek alanı ve akademik alanının müdahale alanlarından birini oluşturmaktadır. Sosyal hizmet, şiddetin faktörlerinin ve nedenlerinin araştırılması, şiddete yönelik çözüm stratejilerinin geliştirilmesi, bireylerin sorunlarının anlaşılması, bireylerin biyo-psiko-sosyal açılardan güçlendirilmesi ve bireylerin iyilik halinin desteklenmesi gibi amaçlar doğrultusunda hizmet vermektedir. Bu sebeplerle sosyal hizmet uzmanlarının temel aldığı kuramlardan birisi olan ekolojik sistem yaklaşımı ile şiddeti mikro, mezzo, ekzo ve makro düzeyde çok boyutlu ve bütüncül şekilde ele almasının işlevsel olacağı düşünülmektedir.

Krug ve arkadaşları tarafından ele alınan ekolojik modele göre, başkalarına karşı neden şiddet uygulandığı ve bazı topluluklarda neden diğer topluluklara göre şiddetin daha yaygın olduğunu anlamak için tek bir faktör yeterli değildir. Şiddet hem bireysel hem ilişkisel hem sosyal, hem kültürel hem de çevresel faktörlerin karmaşık etkileşimi sonucu ortaya çıkmaktadır (Krug ve arkadaşları, 2002: 12).

şekil 2.2. Ekolojik Model ile şiddeti Anlama (Krug ve arkadaşları, 2002: 12).

Ekolojik modelin ilk seviyesi olan *bireysel düzey*, bireyin mağdur ya da şiddet faili olma olasılığını arttıran biyolojik ve demografik faktörlere odaklanmaktadır. Bu faktörlere dikkat edilirken bireyin düşük eēitim düzeyi, dürtüsel olma düzeyi, madde baēımlısı olma durumu, geçmişte deneyimlenen saldırganlık ve istismar öyküsü alınmaktadır.

Ekolojik modelin ikinci seviyesi olan *ilişkisel düzey*, akranlar, partnerler ve aile  yeleri ile olan yakın sosyal ilişkilerin, bireyin şiddet mağduru ya da şiddet faili olma olasılığını nasıl arttırdığını incelemektedir.

Ekolojik modeldeki     nc  seviye olan *topluluksal düzey*, okulların, çalışma alanlarının ve sokakların, mahallelerin yani sosyal ilişkilerin deneyimlendiēi topluluk kontektlerini incelemekte ve bu ortamlardaki şiddetin mağduru ya da faili olmakla ilişkili özellikleri belirlemeye çalışmaktadır. Araştırmaların sonucuna göre yoksulluēun, fiziksel bozulmanın, sosyal izolasyonun, uy şturucu ka ak ılıēının ve iřsizliēin yoēun olduēu; kurumsal desteēin az olduēu alanlarda şiddet oranları daha yüksektir.

Ekolojik modelin dördüncü seviyesi olan *toplumsal düzey*, daha geniş toplumsal faktörleri incelemektedir. Bu faktörler, çatışmaları çözmede şiddetin meşru

görüldüğü kültürel normlar, *şiddetin* kabul edildiği çevreler, intiharı öznel bir tercih olarak ele alan tutumlar ve çocuk refahı konusunda ebeveyn haklarına öncelik tanıyan, kadınların ve çocukların üzerindeki erkek hakimiyetini güçlendiren, polisin sivil halka karşı aşırı seviyede güç kullanımını destekleyen normlar ve de siyasi çatışmaları destekleyen normlardır (Krug ve arkadaşları, 2012: 13).

Toplumsal Düzey	Topluluksal Düzey	İlişkisel Düzey	Bireysel Düzey
Geniş toplumsal, kültürel, dinsel, ekonomik ve politik faktörlerin; hukuksal yapının özellikleridir. -Geleneksel cinsiyet rolleri -Kültürel normların varlığı -Sosyal eşitsizlik -Politik çatışmalar -Güvenlik güçlerinin vatandaşları üzerinde aşırı güç kullanımı -Yüksek suç oranı -Silahlı çatışma	Formal ve informal sosyal yapı ve kurumların oluşturduğu sosyal çevrenin özellikleridir. -Ekonomik ve sosyal kaynakların yetersizliği -Şiddetin cezalandırılmasında caydırıcılık olmaması -Yaygın sosyal izolasyon -Yüksek nüfus yoğunluğu -Toplumun şiddete yönelik bakış açısı -Şiddetin sorun çözme aracı olarak kullanılması	İki ya da daha fazla kişi bağlamındaki özelliklerdir. -Ailenin boyutu ve yapısı -Arkadaş çevresi -Evlilik çatışması -Düşük aile işlevselliği -Ekonomik güçlük -Erken yaşta evlilik -Erkek egemenliği -Aile içinde kadını güçsüz bırakma -Ailenin kutsal algılanarak her şeyin üstünde tutulması	Kişinin şiddet yaşantısını, şiddet mağduru ya da faili olmasını etkileyen bireysel özelliklerdir. -Yaş -Cinsiyet -Eğitim -Gelir -İşsizlik -Alkol-madde kullanımı -Bireyin saldırganlık düzeyi -Şiddet geçmişi -Bireyin engelinin bulunması

Şekil 2.3. Ekolojik Sistem Modeli Tanım ve Örnek Tablosu (Çakır, 2020: 10).

Ekolojik sistem modeline göre şiddetin tek bir nedeni değil, dört farklı düzeyde birden fazla nedeni olmaktadır. Araştırmamız da şiddetin psikolojik, biyolojik, sosyal, toplumsal nedenleri olduğunu söyleyen ekolojik sistem modeli temel alınarak planlanmıştır. Bu doğrultuda katılımcılar ve aileleri hakkında bilgi edinmek için Sosyo-demografik Bilgi Formu düzenlenmiş ve Anne Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği ve Flört Şiddeti Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

2.1.2.Flört Şiddeti

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nın yaptığı tanım doğrultusunda 10 ve 14 yaş aralığındaki bireyler genç adölesan; 15 ve 19 yaş aralığındaki bireyler geç adölesan ve 20 ve 24 yaş aralığındaki bireyler ise genç yetişkin olarak adlandırılmaktadır. Bu sınıflandırılmaların kesişmesi ile 10-24 yaş aralığındaki ergenler, genç bireyler olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2022: WHO, 2023). Birleşmiş Milletler ve Uluslararası

Çalışma Örgütü (ILO) ise 15 ve 24 yaş aralığını gençlik dönemi ismiyle tanımlamaktadır (ILO, 2014: 11). Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA)’nın sunduğu verilere göre 15-24 yaş aralığında bulunan toplam 1,2 milyar insan bulunmakta ve bu nüfus küresel rakamın %16’sını oluşturmaktadır. Ayrıca toplam dünya nüfusu içerisinde 0-14 yaş aralığındaki nüfus %25; 10-19 yaş aralığı %16 ve 10-24 yaş aralığı %24 orana sahiptir. Aynı raporun verilerine göre, Türkiye genelindeki toplam nüfus içerisinde 0-14 yaş aralığındaki nüfus %23; 10-19 yaş aralığı %15 ve 10-24 yaş aralığı %22 orana sahiptir (UNFPA, 2023). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2023) tarafından toplanan verilere göre, Türkiye’nin 2022 yılındaki genç nüfus oranı %15,2’dir. TÜİK (2022) verilerine göre, 15 ila 24 yaş aralığında genç nüfus toplam nüfusun %15,2’lik bir oranını oluşturmaktadır. Genç nüfus yaş gruplarına göre incelendiğinde, gençler %29,7 oranıyla 15-17 yaş aralığında; %19,1 oranıyla 18-19 yaş aralığında; %30,2 oranıyla 20-22 yaş aralığında ve %21 oranıyla 23-24 yaş aralığında yer almaktadır. Ülkemizde yaşayan ve üniversite eğitimi gören genç bireylerin büyük çoğunluğunu 18 ila 25 yaş aralığındaki bireyler oluşturmaktadır ve bu yaş aralığı da gençlik dönemi tanımına uymaktadır (Turhan ve arkadaşları, 2011: 34). Bu araştırma kapsamında da gençlik döneminde yer alan üniversite öğrencileri evreni oluşturmaktadır.

Türkiye şartları içerisinde üniversite eğitime başlayan bireyler, çoğunlukla ailesinden uzak bir şehre giderek eğitim almaktadır. Yetişkin yaşamına adım atılan bu dönemlerde genç hem yeni şehre hem yeni okula hem yeni arkadaşlıklara hem de yeni işe uyum sağlamak zorunda kalmaktadır. Bu dönemde birey, karşı cinsle yakın ilişkiler de kurabilmektedir. Romantik ilişkiler genç için yeni bir deneyimi ifade ederken aynı zamanda yeni deneyimleri edinebileceği ortamı da sağlamaktadır. Bu yeni deneyimlerden bir tanesi, romantik ilişkilerde yaşanabilen problemlerle baş edebilmeyi öğrenmektir. Bu problemler ortaya çıktığında baş etmekte zorluk yaşayan gençler, şiddet tepki ve davranışları gösterebilmektedirler. Evlilik öncesi romantik ilişkilerin yaşandığı flört aşamasında, partnerini kontrol etmeyi amaçlayan, saldırganlık barındıran fiziksel, sözel, duygusal, seksüel ve de istismar edici şekilde şiddet içeren bütün davranışlar flört şiddeti olarak tanımlanmaktadır (Çakır, 2020: 1, 2).

Flört, “tarafardan biri veya diğeri tarafından sona erdirilene kadar ya da başka daha kararlı bir ilişki kuruluncaya kadar (ör. birlikte yaşama, nişan ve evlilik) ilişkiyi

sürdürmeye yönelik açık veya örtük bir niyetle sosyal etkileşim ve ortak faaliyetler için buluşmayı içeren ikili bir ilişki” olarak tanımlanmaktadır (Straus, 2004: 792). Bireylerin deneyimledikleri tüm ilişkilerinde olduğu gibi romantik ilişki yaşadıkları partnerleriyle de zaman zaman çatışma yaşaması muhtemeldir. Çatışma insan ilişkilerinin kaçınılmaz bir parçasıdır. Ancak asıl problem çatışmanın varlığı değil, çatışmayı yönetme ve çözme biçimlerinin yetersiz oluşudur. Flört ilişkisi yaşayan kişiler deneyimledikleri problemleri çözebilmek amacıyla bazen flörtlerine yönelik şiddet içeren tepki ve davranışlara başvurumaktadırlar (Straus, 1979: 85).

Romantik ilişkilerde yaşanan istismar konusunda literatür taraması yapıldığında flört şiddeti kavramının dışında, partner istismarı, partner istismarı ve aile içi şiddet gibi kavramlara da ulaşılmaktadır (Kılınçer ve Tuzgöl-Dost, 2014: 161). Şiddet kavramı gibi flört şiddetinin de çeşitli tanımlamaları yapılmıştır. WHO, flört şiddetini yakın partner şiddeti olarak isimlendirmekte ve şiddet türlerinden kişilerarası şiddet kategorisi altında ele almaktadır. Flört şiddeti, yakın ilişki içerisinde psikolojik, fiziksel ya da cinsel zarara sebep olan herhangi bir davranış olarak tanımlanmıştır (Krug ve arkadaşları, 2002: 89). Amerikan Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezlerine (CDC) göre flört şiddeti, yakın partner kategorisinin (mevcut eş, eski eş ya da flört) altında bulunmakta ve evli olmayan genç ve ergenlerin uyguladığı ya da maruz kaldığı şiddet türü olarak ele alınmaktadır. Flört şiddeti, romantik bir ilişkide mevcut veya eski partner tarafından uygulanan fiziksel ve cinsel şiddeti, psikolojik saldırganlığı, ısrarlı takibi, üremeyi ve cinsel sağlığı kontrol etmeyi içeren her türlü davranıştır (CDC, 2020). Bir başka tanıma göre flört şiddeti, duygusal bir birliktelik içerisinde ancak evli olmayan, yaşları 16 ve 24 aralığında olan kadınların ve erkeklerinin birbirlerine yönelik uyguladığı ya da partnerlerden biri tarafından diğerine yönelik uygulanan şiddet içerikli davranışlar ve tehditlerdir (Furlong ve arkadaşları, 2005: 2). Flört şiddeti, yalnızca bir partner tarafından diğerine uygulanacağı gibi, her iki partner tarafından birbirine de uygulanabilmektedir. Genel kanıya göre şiddetin erkekler tarafından kadınlara yönelik uygulandığı düşünülse de kadınlar da flört şiddetini uygulayan taraf olabilmektedirler. Flört şiddetinin temelinde fiziksel, sosyal, cinsel, psikolojik ve de teknolojik olmak üzere boyutlar bulunmaktadır (Özaktaç, 2016).

Yukarıdaki tanımlardan anlaşılabacağı üzere flört şiddeti tek bir boyutta ele alınmamakta ve genel olarak fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddeti içerse de bazı tanımlamalar şiddetin sosyal ve teknolojik boyutlarını da ele almaktadır.

2.1.3. Flört Şiddeti Türleri

Flört şiddeti literatürde genel anlamda psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddet olarak üç başlıkta ele alınmaktadır. Ancak farklı kaynaklarda bu üç temel türün dışında farklı türlere de rastlanmaktadır. Bunlar; ısrarlı takip (stalking), dijital/sanal şiddet, sosyal şiddet, ekonomik şiddet, sözel şiddet gibi isimlendirmeler almaktadır. Farklı şekillerde ortaya çıkan şiddetin, türleri arasında kesin çizgiler bulunmamaktadır. Birey bir şiddet türüne maruz kaldığında, diğer bir şiddet türünün oluşma riski artmaktadır.

2.1.3.1. Fiziksel şiddet:

Ölüme, sakatlığa ve yaralanmaya sebep olabilecek ve kasıtlı olarak fiziksel gücün kullanıldığı davranışlar “fiziksel şiddet” olarak tanımlanmaktadır. Partnere yönelik fiziksel şiddet davranışları şunları içermektedir (Saltzman ve arkadaşları, 2002: 12; CDC, 2020; Krug ve arkadaşları, 2002: 89):

- Tırmalamak
- İtmek
- Sarsmak
- Fırlatmak
- Isırmak
- Boğmak
- Saçını Çekmek
- Tokatlamak/ Tekmelemek/ Yumruklamak/ Dövmek gibi tüm vurma eylemleri
- Silah kullanımında bulunmak (bıçak, silah ya da herhangi başka bir nesne)
- Vücudunu, gücünü başka bir insana karşı kullanmak
- Yukarıda yazan davranışları gerçekleştirmesi için birini zorlamak eylemlerini içermektedir. Ancak eylemler yukarıdakiler ile sınırlı değildir.

2.1.3.2. Psikolojik ve duygusal şiddet:

Aşağıda sıralanan eylemler, tehditler ve kişiyi zorlayıcı taktikler sebebiyle mağdur kişide travma yaratabilecek sözlü ve sözsüz davranışlar “psikolojik ve duygusal şiddet” olarak tanımlanmaktadır. Partnere yönelik bu davranışlar (Saltzman ve arkadaşları, 2002: 12; CDC, 2020; Krug ve arkadaşları, 2002: 89):

- Aşağılamak/ küçümseyici (daha az akıllı, daha az çekici) davranışlarda bulunmak
- Yapabileceklerini ya da yapamayacaklarını kontrol etmek

- Partner aynı fikirde olmadığında sinirlenmek
- Partnerinin isteklerini göz ardı etmek
- Partneri utandıracak davranışlarda bulunmak
- Partnerden bilgi gizlemek
- Partnere ait parayı kullanmak/ partnerinden faydalanmak
- Partnerini arkadaşlarından ve ailesinden uzaklaştırmak
- Partnerin yasadışı faaliyetler yapmasına neden olmak
- İtibarını zedelemek için partneri ifşa etmek
- Partnerin eşyalarına zarar vermek
- Partneri yıldırarak, korkutarak ve sindirecek davranışlar olarak sıralanmaktadır.

2.1.3.3. Cinsel şiddet:

WHO (2002: 149) tarafından yapılan tanıma göre, “herhangi bir ortamda partnerle olan ilişkisinden bağımsız olarak zorlama yoluyla cinsel eylemde bulunmaya, cinsel eylem amacı taşıyan bir girişimde bulunmaya, cinsel içerikli istenmeyen yaklaşımlar ve yorumlarda bulunmaya ya da ticari bir amaç için kişiyi cinsel anlamda kullanmaya yönelik davranışlara “cinsel şiddet” denmektedir”. Partnere yönelik cinsel şiddet davranışları şunları içermektedir (Saltzman ve arkadaşları, 2002: 12; CDC, 2020; Krug ve arkadaşları, 2002: 150):

- Partnere yönelik tecavüz
- İstenmeyen cinsel eylemler ve cinsel taciz/ Cinsel eylemin gerçekleşmesi için alkol/ uyuşturucu/ sindirme/ baskı kurma yöntemlerinin uygulanması
- Bir iyilik karşılığında cinsel bir eylem talep etmek
- Evlenmeye ve birlikte yaşamaya zorlamak
- Cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı korunmak için önlemleri almayı reddetme
- Kürtaja zorlama
- Bekaret kontrolünün sağlanması için muayene olmaya zorlama
- Baskı uygulayarak seks işçiliği yaptıрма
- Küfür içeren cinsel temas kullanımı
- Partnerin cinsellik içeren görüntülerini rızası olmadan yayınlamak ve paylaşmak gibi davranışları içermektedir.

2.1.3.4. Ekonomik şiddet:

Partnere yönelik ekonomik zarar veren her türlü davranışa “ekonomik istismar” denilmektedir. Ekonomik şiddetin, tipik olarak bir istismar veya kontrol biçimi olarak veya onu izole etmek veya refahına başka olumsuz sonuçlar doğurmak için bir bireyin yakın partnerinin finansal kaynaklara erişimini engellemesiyle meydana geldiği söylenmektedir. Partnere yönelik ekonomik şiddet davranışları şunları içermektedir (European Institute for Gender Equality t.y., [EIGE], 2017: 46; United Nations t.y., [UN], 2014: 17; Surviving Economic Abuse, t.y., [SEA], 2022: 39-40):

- Partneri maddi zarara uğratmak
- Maddi kaynaklara, eğitime ve işgücü piyasasına ulaşımını engellemek
- Nafaka gibi ekonomik sorumlulukları yerine getirmemek
- Mülküne/ eşyalarına zarar vermek
- Partnerin çalışmasını engellemek/ zorla çalıştırmak
- Partnerin iş ekipmanlarına (örn. Bilgisayar, üniforma vd.) zarar vermek
- Meslektaşlarını tehdit ve taciz etmek
- Maddi kaynaklar hakkındaki bilgiyi partnerden gizlemek
- Sınav, mülakat ya da toplantı gibi önemli olaylar öncesinde partnere karşı artan istismar davranışları
- Partnerin parasını almak/ borç para aldıktan sonra geri ödememek
- Partnerin onlara hediye almasını sağlamak
- Paranın nasıl harcanacağını kontrol etmek/ harcamadan önce izin istemesini beklemek
- Para vermeden önce belirli istekleri (örn. Cinsel eylem) yerine getirmesini zorunlu kılmak
- Bilgisi dışında partnerin adına borç yapmak
- Partnerin banka hesabı bilgilerini istemek/ kredi çekmesini istemek gibi davranışlar ekonomik şiddet kapsamına girmektedir.

2.1.3.5. Dijital şiddet:

Bireyin flört ettiği kişiyi kontrol etmesi, küçük düşürmesi veya cezalandırması için teknolojik araçları kullanıyor olmasına “dijital şiddet” denilmektedir. Sosyal medya çağının ilerlemesi ile birlikte kişiler sanal dünyada istenilen zamanda takip edilebilmekte ve kontrol edilebilmektedir. Bu durum “yeni kuşak şiddet” olarak

adlandırılan yeni bir kavramı ortaya çıkarmıştır (Mor Çatı Kadın Sığına Vakfı, 2022; Love is Respect, t.y.; CŞMD, 2017:60):

- Kişiyi ısrarla cep telefonundan aramak, ona mesaj göndermek, karşı tarafında cevap vermesi için ısrarcı olmak, konum göndermesini istemek
- Birtakım uygulamalar sayesinde partneri takip ve kontrol etmek
- Bireyin telefon numarası ve dijital hesapları gibi kişisel bilgilerini izinsiz bir şekilde başka insanlara dağıtmak, böylece o kişilerin partneri rahatsız etmesine sebep olmak,
- Partnerin kimlik bilgilerini sosyal medya üzerinde yaymak ya da bilgileri yaymak ile tehdit etmek
- Fotoğraf ve video aracılığı ile partnerin çıplaklığını kayda almak, kayıtlar aracılığıyla partneri tehdit etmek, kayıtları sanal ortamda ifşa etmek,
- Çıplaklığın olduğu görüntülerin gönderilmesinde ısrarcı olmak, onayını almadan cinsel içerikli mesajlar ve görüntüler göndermek
- Bireyin sosyal medyada bulunan hesaplarını kurcalamak ve bu hesaplar aracılığıyla kişiyi tehdit etmek,
- Telefonunu, mesajlarını ve aramalarını sürekli kontrol edici şekilde davranmak, telefonunu izinli/ izinsiz bir şekilde karıştırmak
- Sanal dünyada partneri aşağılayıcı, korkutucu, sindirici ve küçük düşürücü paylaşımlarda bulunmak,
- Dijital ortamda taciz etmek,
- Sosyal medya sitelerinde kimlerle arkadaş olup olunmayacağını söylemek gibi davranışlar dijital şiddet kapsamına girmektedir.

2.1.3.6. Israrlı takip (stalking):

Bireyin verdiği “hayır” cevabını kabul etmeyerek güvende hissetme duygusunu zedeleyen, bireyde şiddete uğramaya yönelik korkular uyandıran ve bilinçli ve istendik bir şekilde tekrar edilen, tehdit edici tutum ve davranışlara “ısrarlı takip” denilmektedir. Partnere yönelik ısrarlı takip davranışları şunları içermektedir (Mor Çatı Kadın Sığına Vakfı, 2022; CŞMD, 2017:61):

- Partneri teknolojik ve dijital araçlar aracılığıyla takip etmek ve korkutmak,

- Flörte ait görsel ya da yazılı bir materyali yaymak,
- Partnerin dijital cihazlardaki ve sanal dünyadaki eylemlerinin, hesaplarının, bilgilerinin kontrolcüsü olmak,
- Partneri ısrarcı bir şekilde takip etmek, evine ve çalışma yerine gizlice ya da alenen girmek, evinin, okulunun veya işyerinin önünde beklemek
- İstenmediği halde hediye ve çiçek almakta ısrarcı olmak,
- Eski flörtün arkadaşlarına ulaşarak flörtü hakkında bilgi edinmeye çalışmak, eski flörte mesaj göndermek gibi davranışlar ısrarlı takip davranışları olarak kabul edilmektedir.

2.1.4. Flört Şiddeti Faktörleri

Şiddetin doğasını açıklamaya çalışan Ekolojik modele göre, şiddetin nedenlerini tek bir faktöre bağlamak doğru değildir ve aslında hem bireysel hem sosyal hem ilişkisel hem çevresel hem de kültürel faktörlerin karmaşık etkileşimi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu faktörlerin kişilerin şiddet uygulama ya da şiddet mağduru olma durumlarını da etkilediği belirtilmektedir (Krug ve arkadaşları, 2002: 12). Bu bölümde flört şiddetinin ortaya çıkmasına etki eden unsurlar bireysel faktörler, ilişkisel faktörler ve toplumsal faktörler başlığı altında ele alınmaktadır.

2.1.4.1. Bireysel faktörler:

Flört şiddetinin mağduru ya da faili olma durumuna etki eden bireysel faktörlerden biri *cinsiyettir* ve bu konuda birçok araştırma mevcuttur. Yakın partner ilişkilerinde şiddete yönelik cinsiyet farklılıklarının incelendiği araştırmada hem erkek hem de kadınların flört şiddetini gerçekleştirme olasılıklarının eşit olduğu ancak genellikle erkeklerin şiddeti uygulayan kişi; kadınların işe şiddete maruz kalan kişi olma olasılıklarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Chan, 2011: 168). Almanya’da gerçekleştirilen bir başka araştırma sonucunda hem erkeklerin hem de kadınların hem fail hem de mağdur olma durumunda anlamlı bir farklılığa ulaşılmadığı; ancak kişinin flört şiddeti mağduru olmadığı halde fail olma durumunun erkeklerde kadınlara oranla daha fazla olduğu bulunmuştur (Clemens ve arkadaşları, 2023: 1). Lisans öğrencisi olan 70 erkek ile yapılan araştırmaya göre, önceki yıl flörttü tarafından sözlü ya da duygusal şiddete maruz kaldığını bildiren erkek oranı %70 iken fiziksel şiddet yaşadığını ifade eden erkek oranı %40 olarak bulunmuştur (Simonelli

ve Ingram, 1998). Üniversite öğrencileri arasında romantik ilişkilerde algılanan istismar üzerine yapılan bir araştırma sonucunda ise, cinsiyet değişkeninin partner tarafından maruz kalınan istismarı anlamlı bir düzeyde yordamakta olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda, algılanan istismar seviyesinin, erkek partnerlerde kadınlardan daha fazla olduğu saptanmıştır (Kılınçer ve Tuzgöl-Dost, 2014: 166). Bu araştırmalar doğrultusunda flört şiddetinin faili ya da mağduru olma durumunda cinsiyet değişkeni farklılıklara sebep olabildiği gibi uygulanan şiddet türünü algılama biçimleri de cinsiyete göre farklılığa sebep olabilmektedir.

Yaş değişkeni de flört şiddetinin mağduru ya da faili olma durumuna etmektedir. Yapılan bir araştırmaya göre üniversitede eğitim görme dönemine denk gelen 17 ve 29 yaş aralığında flört şiddeti riskinin daha yüksek olduğu ve 30 yaş itibari ile riskin azalma gösterdiği bulunmuştur (Merrill ve arkadaşları, 2005: 707). Yakın partner şiddeti ile ilgili yapılan bir başka araştırma sonucuna göre, yaşı büyük olan partnerlerin mağdur, fail olma ve karşılıklı şiddet içeren ilişkilere dahil olma olasılıkları yaşı küçük olan partnerlere göre daha düşüktür (Caetano, Vaeth ve Ramisetty-Mikler, 2008: 516).

Bireyin *eğitim seviyesinin* flört şiddetini yordama durumunda çeşitli bulgular mevcuttur. Türkiye’de yapılan bir araştırmanın sonucuna göre, kadınların şiddete uğraması ile var olan eğitim seviyeleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki saptanmıştır. Okuma yazma bilmeyen kadınların üniversite mezunu ya da daha eğitimli kadınlara göre şiddete uğrama riski 2,6 kat daha fazla bulunmuştur. Eğitim düzeyi düşük olan kadınlar, şiddetin her türüsünü sıklıkla yaşadıklarını bildirmişlerdir (Ergin ve diğerleri, 2005: 43-45). Başka bir görüşe göre, eğitimin şiddeti engelleyebileceği düşüncesi yanlıştır. Yapılan araştırmalara göre, eğitimli kadınlar da partner şiddetine uğrayabilmektedir. Türkiye’de eğitim görmeyen kadınların %56’sı fiziksel veya cinsel şiddet mağduru olduğunu, lise ve üzerinde eğitime sahip kadınların ise %27’sinde bu durumun yaşandığını gösteren araştırmalar mevcuttur (Şahin ve Özyürek, 2014). Yapılan bir başka çalışma sonucuna göre de, eğitim seviyesi düşük olan kadınların şiddete uğrama riski daha fazla olduğu gibi eğitim seviyesi düşük olan erkeklerin de şiddet uygulama riski eğitim seviyesi yüksek olan kadın ve erkeklere göre daha fazla bulunmuştur (Şahin, Yetim ve Öyekçin, 2012: 28).

Bireyin *kişilik özelliklerinin ve psikolojik özelliklerini* de flört şiddetini yordadığına dair görüşler mevcuttur. Şiddeti uygulayan kişinin kendine özgüven

eksiliğinin, sevilme ve terkedilme korkusu yaşadığına dair araştırmalar mevcuttur (Balcı Devrim, 2019: 18). Madde kullanımının ve flört şiddetine maruz kalmanın fiziksel flört şiddetinin devamlılığına etkisini öngörmeyi amaçlayan boylamsal bir çalışmada alkol, esrar ve ağır uyuşturucu kullanımının fiziksel flört şiddetinin devamlılığı için risk etmeni olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, bir önceki yıl flört şiddetine maruz kaldığını bildiren ergenlerin, bir yıl sonra flört şiddeti uyguladıkları sonucuna ulaşılmıştır (Temple ve arkadaşları, 2013). Saldırgan ve suç davranışlarında bulunmak, alkol ve uyuşturucu kullanımı, depresyon ve intihar girişimleri, öfke ve düşmanlık duyguları, yaşanan sosyal problemleri şiddet kullanmadan çözme becerisinin eksiliği, antisosyal kişilik özellikleri ve davranış sorunları, zayıf davranış kontrolü ve dürtüsellik, fiziksel istismar geçmişi, işsizliğe ya da maddi duruma yönelik ekonomik kaygı, duygusal bağımlılık ve güvensizlik, ilişkilerde güç ve kontrol arzusu gibi kişilik özellikleri ve psikolojik özellikler flört şiddeti uygulanmasına yönelik risk faktörleridir (CDC, 2021).

2.1.4.2. İlişkisel faktörler:

Flört şiddetinin mağduru ya da faili olma durumuna etki eden ilişkisel faktörlerden biri bireyin *ailesi* ile ilgili olan özelliklerdir. Bireyin aile ortamı ve ebeveyn tutumları şiddeti belirleyen merkezi faktörlerdir. Çocukların ebeveynleri tarafından yeterince izlenmemesi ve denetlenmemesi, çocukları disipline etmek için kullanılan sert fiziksel cezaların kullanılması, ebeveynler ve çocuklar arasında zayıf düzeyde bağlanma olması, ebeveynlerin çocuk sorumluluklarına düşük düzeyde katılımı, ebeveynin madde bağımlılığı ve suçluluğu, ebeveynin depresyonu, düşük aile geliri, ailede işsizlik gibi faktörler ergenlik ve yetişkinlik dönemindeki şiddetin belirleyici unsurlarıdır (Krug ve arkadaşları, 2002: 33; WHO, 2023). Ailenin ekonomik durumunun düşük olması, sağlıklı aile iletişimi ve etkileşimleri, ebeveynlerin eğitim düzeyinin liseden daha az olması, çocuklukta tanık olunan ebeveynler arasındaki şiddet, çocukluk döneminde kötü ebeveynlik tutumlarına ve fiziksel disiplin yöntemlerine maruz kalmak flört şiddeti açısından risk faktörleridir (CDC, 2021).

Flört şiddetinin mağduru ya da faili olma durumuna etki eden ilişkisel faktörlerden biri bireyin *akranları* ile ilgili olan özelliklerdir. Meta-analiz yöntemiyle 27 makalenin incelendiği bir araştırmada, ergenlerin flört şiddetine katılımı açısından akranların şiddet içeren flört davranışları, akranların saldırgan ve/veya antisosyal

davranışları ve akranlar tarafından mağdur edilme olarak üç akran risk faktörü olduğu ifade edilmiştir (Garthe, Sullivan ve McDaniel, 2017). Ergenler örnekleminde yapılan bir başka araştırmaya göre, flört şiddeti uygulayan arkadaşı olan ergenlerin ve sosyal statüsü yüksek olan kız ergenlerin flört şiddetine başvurma riskinin yüksek olduğu; kaliteli arkadaşlık ilişkisine sahip ergenlerin ve arkadaşlık yanlısı inançlara sahip arkadaşlara sahip olmanın flört şiddetine başvurma riskini düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır (Foshee ve arkadaşları, 2013). Teorik ve ampirik araştırmaların bir araya getirildiği bir araştırmaya göre, flört ilişkilerinin akran ilişkilerinde kullanılan bilgi ve beceriler üzerine kurulduğu ve etkileşim kalıplarının yeni flört ilişkilerinde de devam ettiği öne sürülmektedir. Ayrıca akran zorbalığının ve saldırganlığının, flört bağlamındaki benzer şiddet davranışlarıyla tutarlı bir şekilde ilişkili olduğu ifade edilmiştir (Ellis ve Dumas, 2018).

Flört şiddetinin mağduru ya da faili olma durumuna etki eden ilişkisel faktörlerden biri bireyin *flört ilişkisi* ile ilgili olan özelliklerdir. Bir çalışmaya göre, yaşanan flört ilişkisinin süresinin uzunluğunun saldırganlık ve mağduriyet ile ilişkisi olduğu ve sebebinin partnerden daha az hoşlanma olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Arias, Samios, & O’Leary, 1987). İlişkide yaşanan problemler, ilişkide güçlü taraf olma isteği, iletişim problemleri, ilişkide bağımlılığın olması, kıskançlık, sahiplenme, gerginlik, boşanma ve ayrılıkları içeren ilişki çatışmaları flört şiddeti açısından riskli faktörlerdir (CDC, 2021; Mahlestedt ve Welsh, 2005: 447).

2.1.4.3. Toplumsal faktörler:

Flört şiddetinin mağduru ya da faili olma durumuna etki eden toplumsal faktörlerden biri *toplumsal cinsiyet rolleri* ile ilgili özelliklerdir. Toplumsal cinsiyet rollerine ve geleneksel yapıya göre büyüme çağında erkek çocuklarının saldırgan ve aktif olması beklenirken kız çocuklarının daha çok pasif ve itaat eden bir yapıda olmaları beklenmektedir. Pasif bir şekilde büyütülen kız çocukları ileride romantik ilişkilerinde ve evliliklerinde şiddetle karşılaştıklarında kendini ve hakkını savunmakta yetersiz kalmakta ve şiddete boyun eğmek durumunda kalmaktadır. Cinsiyete göre dayatılan değerler, kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğe destekçi olmakta, erkeklerin kadınlar üzerindeki egemenliklerini güçlendirmekte erkeğin kadına yönelik şiddetini perçinlemekte ve kadınların sahip oldukları haklara ulaşmalarını engellemektedir (Şahin ve Özyürek, 2014). Feminist yaklaşıma göre, ataerkilliğin devamı için kadın ve erkek arasında var edilen güç dengesizliğinin ve

kadının yaşamın çoğu alanında geri planda olmasının kabulünün sosyalleşme süreçlerinde temellendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle şiddet erkeğin hakkı olur iken kadının kabul etmesi gereken geleneksel bir usul olarak ele alınmaktadır. Şiddet sistemli bir hale getirilmektedir (Özateş, 2009: 102).

Flört şiddetinin mağduru ya da faili olma durumuna etki eden diğer toplumsal faktörleri şunlardır; yoksulluk ve işsizlik oranının fazla ancak eğitim ve ekonomik imkanlarının kısıtlı olduğu, şiddet ve suç oranlarının fazla olduğu, uyuşturucu ve alkole ulaşımın kolay olduğu, şiddete yönelik yaptırımların caydırıcı olmadığı toplumlarda yaşamak, saldırganlığı destekleyen kültürel normlar, zayıf politika ve yasalar toplumsal faktörler olarak sıralanmaktadır (CDC, 2021).

2.1.5. Flört Şiddeti Yaygınlığı ve Sonuçları

Flört şiddetinin yaygınlığına ve sonuçlarına yönelik saptamalarda bulunabilmek için yurtiçi ve yurtdışında çeşitli araştırmalar yapılmıştır. WHO, Londra Hijyen ve Tıp Okulu (LSTHM) ve Güney Afrika Tıbbi Araştırma Konseyi (SAMRC) tarafından kadınlara yönelik yakın partner şiddetinin ve partner olmayan kişiler tarafından maruz kalınan cinsel şiddetinin araştırıldığı çalışmanın sonucunda, dünya genelindeki kadınların %30'unun birlikte olduğu flörtü tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddeti deneyimlediği ifade edilmiştir. Ayrıca 15-19 yaş aralığında ve ergenlik çağında olan gençlerin şiddete yüksek oranda maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır, kadınların şiddet ile erken yaşlarda tanıştığına dair bir sonuç ortaya koymuştur (WHO, LSTHM ve SAMRC, 2013: 16).

Bir başka araştırmaya göre, kadınların yaklaşık %41'inin ve erkeklerin %26'sının yaşamları boyunca partnerleri tarafından cinsel şiddet, fiziksel şiddet ve ısrarlı takibe maruz kaldıkları ifade edilmiştir. Ayrıca 61 milyondan fazla kadının ve 53 milyondan fazla erkeğin, yaşamları boyunca birlikte oldukları partnerleri tarafından psikolojik şiddete maruz kaldıkları belirtilmiştir. Partnerleri tarafından cinsel şiddete, fiziksel şiddete ve ısrarlı takibe maruz kaldığını bildiren yaklaşık 16 milyon kadın ve 11 milyon erkek, bu şiddet türlerini ilk kez 18 yaşından önce yaşadıklarını söylemişlerdir (CDC, 2019).

Üniversitede okuyan 95 erkek ve 175 kadın öğrencinin katıldığı bir araştırmada, erkeklerin %30'unun ve kadınların %32'sinin partnerine yönelik fiziksel saldırıda bulunduğunu; erkeklerin %49'unun ve kadınların ise %26'sının birlikte olduğu

partneri tarafından fiziksel şiddet mağduru olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Arias, Samios, & O’Leary, 1987).

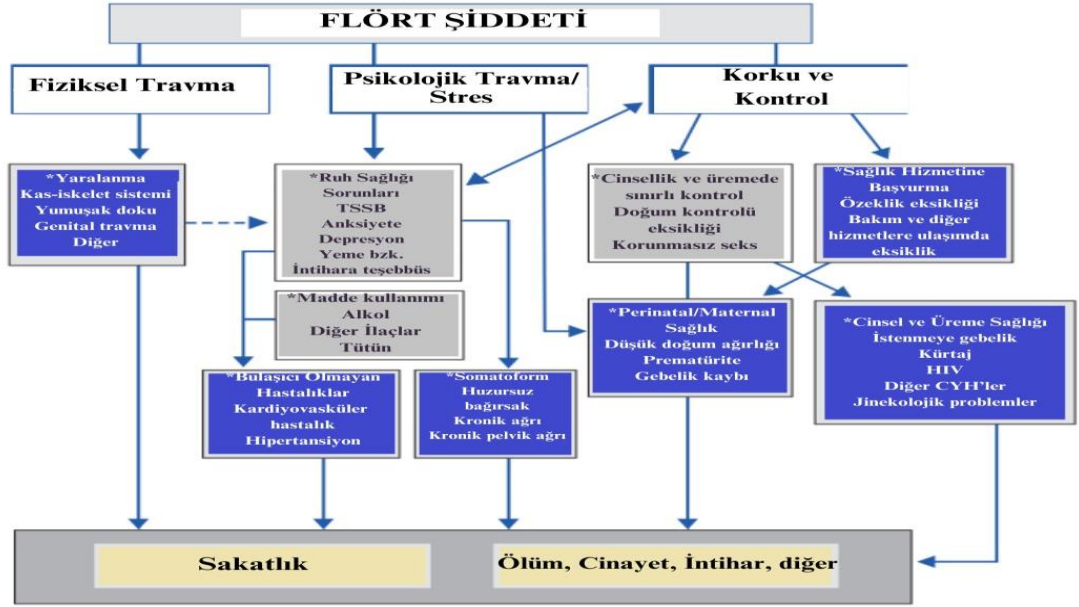
Almanya’da 2503 kişinin katıldığı psikolojik, fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddet türlerinin ele alındığı araştırmada hem kadınların hem erkekler şiddet mağduru ve şiddet faili gruplarında yer aldığı ancak kadınların dört şiddet türünde de mağdur olan grupta daha fazla yer aldığı ve bu şiddet türleri arasında en çok cinsel (%15,6) şiddet mağduru olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkeklerin ise dört şiddet türünde de fail olan grupta daha fazla yer aldığı ve en çok psikolojik (%9,1) şiddet uyguladığı sonucuna ulaşılmıştır (Clemens ve arkadaşları, 2023).

Erkek katılımcılar ile yapılan bir araştırmada, kişilerin yaklaşık %90’ı bir önceki yıl partnerlerinden en az bir tür sözlü şiddet ya da duygusal istismara maruz kaldığını ve %40’ı ise en az bir kez fiziksel şiddetin hedefi olduğunu bildirmiştir. Ayrıca flört ilişkilerinde daha fazla duygusal ve fiziksel istismara maruz kaldıklarını bildiren erkekler, aynı zamanda daha yüksek düzeyde genel psikolojik sıkıntı ve depresyon da bildirmişlerdir (Simonelli ve Ingram, 1998).

Partner şiddetine yönelik 18-35 yaş aralığında bulunan üniversiteli kadın öğrenciler arasında yapılan araştırmaya göre, kadınlar geçen yıl birlikte oldukları kişiyi göz önünde bulundurarak %12’si fiziksel veya cinsel saldırıya uğradığını, %12,1’i takip edildiğini ve %9,1’i psikolojik olarak istismar edildiğini bildirmiştir. Flört şiddetine maruz kalanların yaklaşık yarısı ısrarlı tacize ve %89’u psikolojik istismara maruz kaldığını bildirmiştir. Dikkat çekici olan nokta, fiziksel şiddete maruz kalan kadınların çok azı (%25) ilişkilerinde şiddetin bir sorun olduğuna inandığını ifade etmiştir (Coker ve diğerleri, 2008: 670).

Flört şiddeti, bireysel ve toplumsal zararları olan önemli bir halk sağlığı sorunudur. Flört şiddetinden kurtulan erkeklerin %48’i ve kadınların %75’i flört şiddetine bağlı bir tür yaralanma yaşamaktadır. ABD suç raporlarına göre, yaklaşık 5 cinayet kurbanından 1’inin yakın partneri tarafından öldürüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ABD’deki kadın cinayeti kurbanlarının yarısından fazlasının mevcut ya da eski erkek arkadaşı tarafından öldürüldüğü ortaya çıkmıştır. Hayatta kalanların depresyon ve travma sonrası stres bozukluğu belirtileri gibi zihinsel sağlık sorunları yaşama, sigara içme, aşırı alkol kullanımı ve riskli cinsel faaliyetler açısından yüksek risk altında bulunmaktadır. Ayrıca kalbi, kasları, kemikleri, sindirim, üreme

ve sinir sistemlerini etkileyen birçok kronik hastalık içinde risk mevcuttur. Flört şiddetinin kişisel sonuçlarının yıkıcılığının yanında topluma da birçok zararı bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda, flört şiddetine bağlı yaralanmalara yönelik tıbbi hizmetlerin, ücretli işten kaynaklanan üretkenlik kaybının, cezai adaletin ve diğer maliyetlerin yaşam boyu ekonomik maliyeti 3,6 trilyon dolardır. Flört şiddetinin maliyeti, bir kurbanın yaşamı boyunca kadınlar için 103.767 dolar ve erkekler için 23.414 dolar olarak hesaplanmıştır (CDC, 2019).

Şekil 2.4. Flört Şiddeti Yolları ve Sonuçları (WHO, LSTHM ve SAMRC, 2013:15)

WHO tarafında yayınlanan raporda yer alan flört şiddetinin sonuçları görseli yukarıda Şekil 2.4. de gösterilmektedir. Flört şiddeti hem bireyi hem de toplumu etkileyen halk sağlığı sorunudur. Yapılan araştırmalar flört şiddetinin yaygınlığını ortaya koymakta ve flört şiddetinin küresel bir sorun olduğuna da dikkati çekmektedir.

2.1.6. Flört Şiddeti Kuramları

Bu bölümde, flört şiddeti olgusuna yönelik bakış açılarını ifade eden çeşitli kuramlar hakkında bilgilere yer verilmektedir.

2.1.6.1. Feminist kuram:

Feminizm, kadınların toplumsal hayat içerisinde deneyimlediği ikinci sınıf olma, eşit değer görmeme ve birçok alanda ezilmeyi ele alan ve kadınların deneyimlediği bu durumların nedenlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan kuramsal bir yaklaşımdır (Güneş, 2017: 245). Payne (2005)'in ifade ettiğine göre, feminist kuramın romantik ilişkilerdeki şiddeti açıklarken önem verdiği kavramlarda biri toplumun

ataerkil yapısıdır. Ataerkil toplumlarda kadın ve erkek arasında var olan eşitsizliğe dayanan güç mücadelesi şiddetin doğmasına neden olmaktadır. Bu toplumlarda erkeğe pek çok imtiyaz verilip güçlendirilirken kadınlar değersizleştirilmekte, güçsüzleştirilmekte ve insani hakları ellerinden alınmaktadır. Bu durum hem toplumu hem de yakın ilişkileri etkilemektedir. Cinsiyetler arasında var olan güç dengesizliği sebebiyle kadına yönelik şiddet ortaya çıkmakta ve erkeklerin bu davranışı sergilemeleri normalleştirilmektedir (akt. Akbulut, 2022: 23). Feminist teori erkekler tarafından kadına yönelik şiddete vurgu yaparken bazı çalışmalar şiddetin iki yönlü olduğunu ve kadının da erkeğe şiddet uyguladığını ifade etmektedir. Ancak kadınların uyguladığı şiddetin erkeğin uyguladığı şiddetten bazı farklılıkları bulunmaktadır. Araştırmaya katılan kadınların çoğu uzun yıllarca erkeğin tekrarlanan fiziksel şiddetine maruz kalmıştır. Bu kadınların çok azı partnerine karşı ciddi ve zararlı bir şekilde şiddet uygularken çoğunluğu herhangi bir şiddet uygulamamıştır. Kadınların uyguladığı şiddete yönelik; korkutucu ve zorlayıcı davranış biçimlerini içermediği, duygusal etkilerinin genelde daha önemsiz olduğu, yaralanmaların daha az ciddi olduğu, şiddetin nedeninin genelde “kendini koruma” ve “kendini savunma” amaçlı olduğu, genelde hem kadın hem de erkek açısından “önemsiz” olarak görüldüğü, erkeklerin refahını ve güvenliğini riske atacak bir durum olmadığı gibi nitelikler ortaya konulmaktadır. Bu nedenle şiddet çift yönlü de olsa şiddetin nitelikleri ve sonuçları düşünüldüğünde kadın ve erkek şiddetinin eş değer olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır (Dobash ve Dobash, 2004: 343).

2.1.6.2. Sosyal öğrenme kuramı:

Bandura (1973) tarafından ortaya konan sosyal öğrenme kuramı, bireylerin davranışlarını bir başkasının davranışlarını gözlemleyerek ve taklit ederek öğrendiklerini ve pekiştirmeler aracılığıyla davranışlarını devam ettiklerini savunmaktadır (akt. Shorey, Cornelius ve Bell, 2008: 188). Tutarsız ve zorbaca disiplin tekniklerinin kullanıldığı, sert ebeveyn- çocuk etkileşimlerinin bulunduğu, şefkat eksikliğinin olduğu ailelerde yetişen çocuklar saldırgan davranışları taklit etmeye, hayal kırıklığı ve öfke duygusunu yaşamaya, şiddet içeren davranışlar sergilemeye daha yatkın olmaktadır. Sert ceza yöntemleri çocuklar için zorlayıcı ve saldırgan bir model örneği oluşturmaktadır. Bu tarz yöntemler sonucunda çocuğun kuralları tanıma, sosyal olarak uygun olan davranışları geliştirme yeteneklerini sınırlanmakta, antisosyal davranışlar geliştirmesine sebep olmakta ve ebeveyn-çocuk arasında sıcak

bir ilişkinin olması engellenmektedir. Bu tarz ortamlarda yetişen çocuk ve ergenlerin gelecekteki flört ilişkilerinde de saldırgan tutumlar içerisinde olma riskinin daha fazla olduğu ifade edilmektedir (Lavoie ve arkadaşları, 2002). Sosyal öğrenme kuramı flört şiddetini bir bakış açısı getirmiş olsa da tek başına açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Çünkü çocukluğunda ne şiddete maruz kalmış ne de tanık olmuş kişiler flört şiddeti uygulayabilmekte ya da maruz kalabilmektedirler. Bununla birlikte bir birey çocukluk döneminde şiddete maruz kalsa ya da tanık olsa da flört şiddeti uygulamayabilir ya da maruz kalmayabilir (Bell ve Naugle, 2008).

2.1.6.3. Bağlanma kuramı:

Bowlby (1969, 1972, 1980)'e göre, çocuklar tarafından deneyimlenen ilk ilişkiler ile ilgili örnekler veya zihinsel temsiller, çocukların bakım verenleri tarafından oluşturulmaktadır (akt. Shorey, Cornelius ve Bell, 2008: 189). Waters ve arkadaşları (1993), deneyimlenen bu ilk ilişki örneklerinin zamanla tutarlı bir hal aldığını ve gelecek yaşamda deneyimlenecek ilişkiler için bir şablon oluşturduğunu ifade etmektedir. İlk ilişki deneyimlerine bağlı olarak gelecekteki partnerler seçilmekte ve ilişkiler sürdürülmektedir (Waters ve arkadaşları akt. Shorey, Cornelius ve Bell, 2008: 189). Bağlanma süreci ve romantik ilişkilerin incelendiği bir araştırmaya göre, güvenli bağlanma stili sergileyen bireylerin güvenilir, arkadaşça, sevecen ve daha uzun süren ilişki içerisinde oldukları; güvensiz bağlanma stili sergileyen bireylerin ise daha kıskanç yapıda ve duygusal anlamda kararsız kişilikler gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sağlıklı ilişkilerin çocukluk döneminde tutarlı ve ihtiyaç duyulduğu zamanda bakım alma yoluyla oluşurken, sağlıklı ilişkilerin ise tutarsız bir şekilde, geç zamanda ya da hiç karşılanmayan bakım sebebiyle oluşturulduğu ifade edilmiştir (Hazan ve Shaver, 1987: 515, 520). Yetişkinlerde bağlanma, kişilerarası problem çözme ve ruhsal belirtiler üzerine yapılan bir araştırmada, güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin problem çözme sürecinde daha yapısı oldukları, partnerleriyle olan iletişimi korumayı sağladıkları; güvensiz bağlanma stiline sahip kişilerin problem çözümünde etkili olmayan stratejileri ve yaklaşımları kullandıkları; kaygılı bağlanma stiline sahip kişilerin sorunlara her zaman olumsuz bir düşünce yapısıyla yaklaştıkları, problem çözümünde kendine güven duymayarak kaygılandıkları ve partnerlerine baskı uygulayarak problemlerin çözümüne engel oldukları; kaçınmacı bağlanma stiline sahip kişilerin ise problem çözme konusunda partnerine güvenmeyerek duygularını bastırdıkları ve problemlerden kaçtıkları sonucuna ulaşılmıştır (Ergin ve Dağ, 2013:

42-43). Bireylerin bağlanma stillerinin flört ilişkisi içerisinde karşılaştıkları problemlere bakış açısını ve problemlere yaklaşımını etkilediği düşüncesinden yola çıkarak flört şiddeti kavramı açısından bağlanma kuramı önemli bir bakış açısı sunmaktadır.

2.1.6.4. Güç kuramı:

Güç kuramına göre, toplum tarafından dayatılan cinsiyetler arası güç dengesizliği ilişki içerisindeki gerginliği arttırmakta, saldırgan davranışlara neden olmakta ve flört şiddetini ortaya çıkarmaktadır. Feminist kuramın aksine, güç dengesizliğini sadece toplumdaki ataerkil sisteme ve kültüre bağlamamakta aynı zamanda bireyin ailesinin mevcut yapısından da etkilendiğini ifade etmektedir (Straus, 1979). Bu kurama göre şiddet, hem toplumsal kültürden hem aile yapısından etkilenmektedir ve aynı zamanda deneyimlenen aile içi çatışmaların, cinsiyet eşitsizliğinin, şiddeti normalleştiren tutumların partner şiddetinin yaşanmasına ve sürdürülmesine neden olduğu belirtilmektedir. Ancak güç kuramının kapsamı sınırlı olması sebebi ile flört şiddetine yönelik yaptığı açıklamalar yetersiz kalmaktadır (Bell ve Naugle, 2008).

2.1.7. Flört Şiddetini Önleme Çalışmaları

Flört şiddeti hem bireyler hem aileler hem de topluluklar üzerinde kalıcı ve zararlı etkileri olan ciddi bir halk sağlığı sorunudur. Bu sebeple flört şiddetini önlemek için çeşitli çalışmalar ve programlar oluşturulmuştur.

CDC (2017) tarafından yurtdışında geliştirilen “Intimate Partner Violence Prevention Resource for Action” adlı kaynağın hedefi; devletler ve topluluklar tarafından flört şiddetinin önlenmesine yönelik, hayatta kalanlara destek olunmasına yönelik, kısa ve uzun vadeli zararların en aza indirilmesine yönelik stratejileri ve yaklaşımları ortaya koymaktır. Yapılan araştırmalar sonrasında önerilen flört şiddetinin risk faktörleri ve koruyucu faktörleri ele alınarak ortaya koyulan flört şiddetinin önlemeye yönelik strateji ve yaklaşımlar Şekil 2.5.’da gösterilmektedir.

Flört Şiddetinin Önlenmesi	
Strateji	Yaklaşımlar
Güvenli ve sağlıklı ilişki becerilerini öğretin	- Gençlere yönelik sosyal-duygusal öğrenme programları - Çiftler için sağlıklı ilişki programları
Etkili yetişkinler ve akranlarla etkileşime geçin	- Önlemede müttefik olarak erkekler ve oğlan çocukları - Seyircinin güçlendirilmesi ve eğitimi - Aile temelli programlar
Partner şiddetine giden gelişimsel yolları bozmak	- Erken çocukluk döneminde ev ziyareti - Aile katılımıyla okul öncesi zenginleştirme - Ebeveynlik becerisi ve aile ilişkileri programları - Risk altındaki çocuklar, gençler ve ailelere yönelik tedavi
Koruyucu ortamlar yaratın	- Okul ortamını ve güvenliğini iyileştirin - Organizasyon politikalarını ve işyeri iklimini iyileştirin - Mahallelerin fiziksel ve sosyal çevrelerini değiştirmek
Ailelere yönelik ekonomik desteklerin güçlendirilmesi	- Hane halkının finansal güvenliğini güçlendirmek - İş-aile desteklerini güçlendirin
Güvenliği artırmak ve zararları azaltmak için hayatta kalanları destekleyin	- Mağdur merkezli hizmetler - Konut programları - İlk müdahale ve sivil hukuki korumalar - Hasta merkezli yaklaşımlar - Flört şiddetinden sağ kalanlar için tedavi ve destek

Şekil 2.5. Flört Şiddetinin Önlenmesi Stratejileri ve Yaklaşımları (CDC, 2017).

CDC (t.y.) tarafından gençlerde flört şiddetini önlemeye yönelik yurtdışında oluşturulan “Dating Matters” programı 2009-2011 yılları arasında geliştirilmiş ve 2011-2016 yılları arasında programın tanıtım çalışmaları yapılmıştır. Bu programda yedi bileşen yer almakla birlikte bu bileşenlerden dördü uygulanan programları ifade ederken geriye kalan üç bileşen ise kullanılan kaynakları ifade etmektedir. Programlardan ilki 11 ila 14 yaş arasındaki ortaokul öğrencilerine sağlıklı, güvenli ilişkiler kurmaları, sosyal medya iletişim becerileri elde etmeleri, riskli davranışlardan uzak durmaları için ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri sağlamayı amaçlayan “Gençlik Programları”; ikincisi 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin ebeveynlerine, çocuklarıyla olumlu etkileşimleri ve açık iletişimi teşvik eden becerileri ve çocuklarını flört şiddetine karşı korumaya yönelik becerileri sağlayan “Ebeveyn Programları”; üçüncüsü 11-14 yaş arasındaki öğrencilere 15-18 yaşındaki yakın akranlar aracılığı ile gençlik programlarında öğrenilen mesajları güçlendirmek için uygun teknoloji ve dil

kullanılarak tasarlanan “İ2i Gençlik İletişim Programı”; dördüncüsü ise gençlerle çalışan eğitimciler, okul personelleri, koçlar, mentorlar ve diğer yetişkinlere yönelik sağlıklı ilişkiler, flört şiddeti, flört şiddetinin önlenmesi gibi konularda bilgi ve beceriyi artırmayı amaçlayan “Eğitimciler İçin Eğitim” bileşeni yer almaktadır. Dating Matters’a katılan ortaokul öğrencileri ile yapılan araştırma sonucuna göre, öğrenciler programa katıldıktan sonra zorbalık suçu, siber zorbalık suçu ve mağduriyeti (sadece kızlar), fiziksel şiddet uygulama, silah taşıma, alkol ve madde kullanımı, suçluluk, cinsel şiddet uygulama ve cinsel şiddet mağduriyeti (sadece kızlar) ve flört ilişkilerinin içinde ve dışında cinsel tacize gibi durumların daha düşük olduğunu bildirmişlerdir.

Flört şiddetini ortaya çıkaran tek bir faktör olmadığı ve birden çok faktörden etkilendiği yapılan araştırmalarla ortaya çıkan bir durumdur. CDC tarafından ortaya konan önleme programlarının da tek bir boyutu ele almadığı çok boyutlu bir şekilde müdahale programları geliştirdiği görülmektedir. Ayrıca çocuklukta ve ergenlik döneminde uygulanan ve maruz kalınan şiddetin ileriki yaşlarda şiddeti uygulama ya da şiddete maruz kalma yönünde bir risk faktörü olduğunu ortaya koyan çalışmalar önceki bölümlerde ifade edilmiştir. Bu noktada da CDC’nin yürüttüğü Dating Matters adlı programda da ortaokul öğrencilerinden başlayarak gençlerle, ebeveynlerle ve yetişkinlerle çalışmalar yürüttüğü gözlemlenmektedir.

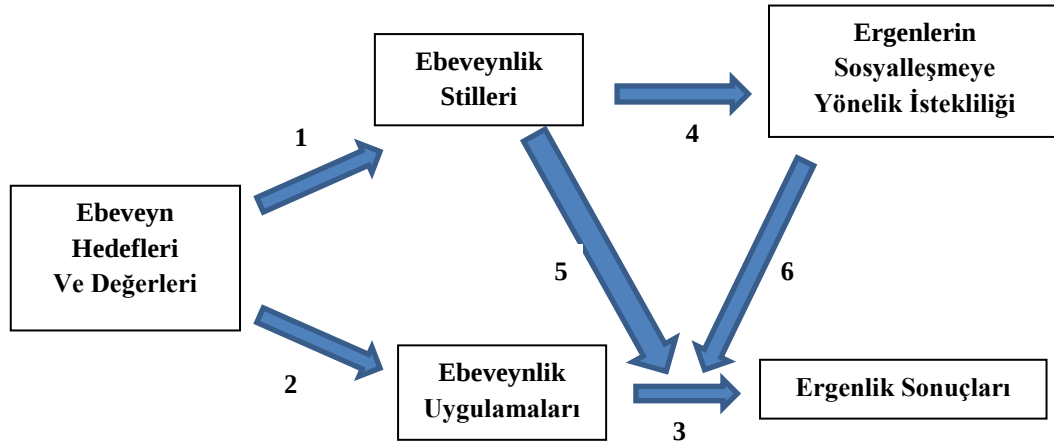
Türkiye’deki eğitim müfredatının herhangi bir kademesinde şiddet, flört şiddeti ya da cinsellik konusunda çalışmalara rastlanmamaktadır. Bazı üniversitelerin çocuk, ergen ve gençlik çalışmaları yapan bölümleri veya sivil toplum kuruluşları okullar ile işbirliği yaparak okulun izin verdiği ölçüde çalışmalar yapmaktadır. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği’nin flört şiddetine yönelik lise kademesi öğrencileri ile yaptıkları atölyeler, anket çalışmaları, okul rehber öğretmenleri ile yaptıkları eğitim programları, üniversitelerde yaptıkları eğitimler ile Toplum Gönüllüleri Vakfı ve 40Tilki Kadın İnisiyatifi’nin üniversitelerdeki okul kulüpleri ile gerçekleştirdikleri seminer ve atölyeler bu kapsamda değerlendirilebilir (Özkan, 2019: 31). Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı, Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, 40Tilki Kadın İnisiyatifi, Toplum Gönüllüleri Vakfı gibi kurum ve kuruluşlar flört şiddetine yönelik önleyici ve koruyucu çalışmalar yapmaktadırlar (Özkan, 2019: 33).

2.2. Çocuk Yetiştirme Tutumları

Literatür araştırması yapıldığında çocuk yetiştirme tutumları, stilleri ve uygulamaları kavramlarının kullanıldığı dikkati çekmiştir. Bu sebeple öncelikle bu kavramlar arasındaki farklılığa değinilecektir.

Çocuk yetiştirme konusunda sıklıkla kullanılan “tutum” kavramının tanımı şu şekildedir: “Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir.” (Çöllü ve Öztürk, 2006: 377). Yapılan bu tanımdan yola çıkarak, tutumların kişilerin davranışlarını ifade etmediği ancak davranışlarına, duyguların ve düşüncelerine yön veren eğilim olduğu anlaşılmaktadır.

Darling ve Steinberg (1993) tarafından yapılan araştırmalara göre, ebeveynlerin çocuk gelişim sürecinde oynadığı rolü açıklayabilmek için ebeveynlik stilleri ve ebeveynlik uygulamaları arasındaki farkın ortaya konması gerekmektedir. Bunun için ayrılması gereken ebeveynliğin üç farklı yönünü sosyalleşmeye yönlendiren hedefler, çocukların bu hedefleri ulaşmalarına yardım etmek için kullanılan ebeveyn uygulamaları ve sosyalleşme içerisinde oluşan ebeveyn stilleri ya da duygusal iklim olarak ele almışlardır. Araştırmacılar tarafından sunulan birleştirilmiş modele (1993) göre, ebeveynlik stilleri, ebeveynin çocuğa yönelik tüm davranışlarının ifadesi olmakla birlikte duygusal bir iklim yaratan çocuğa yönelik tüm tutumların kümesi olarak tanımlanmaktadır. Ebeveynlik stilini oluşturan ebeveyn davranışları, hedef amaçlı olan ve ebeveyn sorumluluklarını yerine getiren davranışlar ve hedef amaçlı olmayan çocukla iletişim kurma sürecinde kullanılan jest ve mimikleri, ses tonunu ve duyguların ifade edilmesine yönelik davranışları kapsamına almaktadır. Ebeveynlik uygulamaları ise belirli konuları ve hedefleri amaçlayan (örneğin akademik başarı, spor başarısı, bağımsızlık kazanma, sosyal açıdan yeterli olma vb.) anne ve babalar tarafından kullanılan stratejilerdir. Örneğin, çocukla birlikte bir spor müsabakasına ya da okul faaliyetine katılmak, çocuğun arkadaşları hakkında bilgi edinmek, çocuğun isteği üzerine müzeye götürmek, çocuğun ödevlerine yardımcı olmak için zaman ayırmak, okul işlerine vakit ayırmak ve sınav notlarını sormak gibi davranışlar çocuğun gelişimi ile ilgilenen ve çocuğun benlik saygısını güçlendirmeyi hedefleyen ebeveynlik uygulamalarıdır. Ebeveyn uygulamalarında davranışın niteliği değil içerik ve sıklığı değerlendirilir iken ebeveyn stillerinde ebeveynler ve çocuk arasındaki etkileşimin niteliği değerlendirilmektedir.

Şekil 2.6. Ebeveynlik Stilinin Birleştirilmiş Modeli (Darling ve Steinberg, 1993: 493).

Darling ve Steinberg tarafından sunulan birleştirilmiş modele (1993: 493) göre, ebeveynlerin sahip oldukları hedef ve değerler hem ebeveynlik uygulamalarını hem de ebeveynlik stillerini etkilemektedir (Şekil 2.6., Ok 1 ve 2). Ebeveyn uygulamalarının belirli çocuk davranışlarının (sofra adabından akademik başarıya kadar) ve karakter özelliklerinin (belirli değerlerin edinilmesi ya da yüksek benlik saygısı gibi) gelişiminde doğrudan etkisi vardır. Ebeveynlik uygulamaları, ebeveynlerin doğrudan çocuklarının sosyalleşme hedeflerine ulaşmasına yardım eden mekanizmadır (Şekil 2.6., Ok 3). Buna karşın ebeveynlik stillerinin geçtiği birincil süreçler çocuk gelişimini dolaylı olarak etkilemektedir. Ebeveynlik stilleri, ebeveynlik uygulamalarının etkililiğini değiştirmekte ve ebeveynler çocuklarının sosyalleştirme kapasitesini değiştirmektedir. Bu perspektiften yola çıkarak, ebeveynlik stillerinin ebeveynlik uygulamaları ve spesifik gelişimsel sonuçlar arasındaki ilişkiyi düzenleyen bağlamsal değişken olduğu ve bunu iki yolla gerçekleştirdiği düşünülmektedir. Bu yollardan birincisi, ebeveyn-çocuk etkileşiminin doğasını dönüştürmek ve böylece belirli uygulamaların gelişimsel sonuçlar üzerindeki etkisini hafifletmektir (Şekil 2.6., Ok 4). Diğer bir yol ise, özellikle çocuğun ebeveyn etkisine olan açıklığını etkileyerek çocuğun gelişimine etki etmektir (Şekil 2.6., Ok 5). Çocuğun sosyalleşmeye olan açıklığı, ebeveynlik uygulamalarının çocuk gelişiminin üzerindeki etkisini düzenlemektedir (Şekil 2.6., Ok 6).

Aksoy (2005) tarafından belirtildiği üzere, ebeveynlik stili ve ebeveynlik uygulamaları birlikte değerlendirildiğinde, ebeveyn olmanın temel işlevleri sadece çocuğa yönelik uygun disiplin yöntemlerini seçmek ya da çocukların yaşamlarında

onlara destek olmak değildir. Ebeveyn olmanın temel fonksiyonları aynı zamanda, çocukların hem aile içinde hem de dışında tüm yetenek ve kapasitelerini tam olarak geliştirmeleri amacıyla uygun koşulları sağlamaktır (akt. Aksel ve Öztürk Can, 2017: 36). Aile, çocuğa güven duygusunu aşılama, toplumun bir ferdi olarak uygun davranışları kazandırma, sosyalleşme süreçlerine katkıda bulunma, yaşadığı problemlerde çözümler üretme, akademik başarısını destekleme, ilgi ve yeteneklerini keşfetmesi ve geliştirme için uygun ortam yaratma, toplumda kabul edilir davranışlar kazanmasında rehberlik etme gibi fonksiyonlara da sahiptir (Yavuzer, 2019: 132).

Çocuk doğumdan itibaren en çok anne baba sevgisini hissetmeye ihtiyaç duymaktadır. Hayvan ve insan yavruları hakkında yapılan gözlemler sonucunda, yeni doğan hayatında sevginin vazgeçilmez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalarda yetimhaneye bırakılan bebeklerden ilk üç ay içerisinde ihmal edilen, kucaklanmayan, dokunulmayan ve konuşulmayan bebeklerin ölüm oranının yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ancak çocuk anne ve babası tarafından ilgiyi ve sevgiyi hissettiğinde beyindeki özel bölgeler bunu algılamakta ve gelişim salgıları üretmektedir. Sevilen çocuk hem bedenen hem de zihinsel olarak sağlıklı bir gelişim sürecine girmektedir. Sevilmeyen çocuğun ise beyin gelişimi daha yavaş seyretmektedir (Cüceloğlu, 2016: 22-23).

Anne-baba çocuk ilişkisi içerisinde korku, kaygı ve öfke kültürü baskın olduğunda, “iyi” olan güç elde etmektir; “doğru” davranış gücü arttıracak ve koruyacak davranıştır ve adil ortam da otoritenin sorgusuz sualsiz sözünün geçtiği ortamdır. Bu ortamda “ben bilirim” diyen biri vardır ve çevresinde de “evet efendim, siz bilirsiniz” diyen çocuklar istemektedir. Bu kültürde yetişen çocuk, sınırlarının ve sorumluluklarının bilincine varamamakta, yaşamı ve ilişkilerini yönetebileceğini hissedememekte, insana ve ilişkilerine güvenememekte ve kendisi anne-baba olduğunda güvensizlik duygusunu, korkularını ve kaygılarını olduğu gibi çocuklarına aktarmaktadır. Anne-baba çocuk ilişkisi içerisinde saygının ve güvenin baskın olduğu kültür için “iyi” kabul edilen çocuğa güven, sevgi ve destek vermektir; “doğru” olan davranış güven, sevgi ve desteğin güçlenmesidir. Bu noktada adil olan ortam, “ben” değil “biz” diyebilen ortamdır. Aile içerisinde herkesle sevgi ve güven içinde ilişki kurulmaktadır. Bu kültür içerisinde yetişen çocuğun, sınırları ve sorumlulukları konusunda bilinci gelişmekte, yaşadığı sorunlara çözüm getirebilmekte, güvenilir bir insan olmakta ve diğer insanlara güvenebilmektedir (Cüceloğlu, 2016).

Ebeveyn ile çocuk arasındaki iletişim biçimi, çocuğun ileriki hayatında da temel iletişim yaklaşımını şekillendirmekte; çocuk toplumdaki diğer bireylerle iletişime geçmeye hazır hâle gelmektedir. Ayrıca, artık kendisi anne-baba olduğunda kendi yetiştirildiği tarzda çocuğunu yetiştirmekte, bu durum kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır (Yavuzer, 2019).

Çocuk yetiştirme stilleri hakkında yapılan araştırmalarda farklı araştırmacılar tarafından farklı isimler (ebeveynlik disiplin teknikleri, ebeveynlik tutumları, anne baba tutumları, çocuk yetiştirme tarzları, anne baba uygulamaları) ve boyutlar (kontrol, talepkarlık, destek, bakım, ilgi, kabul, özerlik vb.) kullanılmıştır. Bu araştırmada “Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği” kullanılmıştır. Bu sebeple tez araştırmasının başlığında tutum sözcüğüne yer verilmiştir. Ancak stil sözcüğünün tutum ve uygulama sözcüklerinden daha geniş bir anlamı ifade etmesi sebebi ile alt başlıkların içeriğinde “stil” sözcüğüne de yer verilmiştir.

2.2.1. Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Sınıflandırılması

Çocuk yetiştirme stilleri konusunda birçok sınıflama mevcuttur. Sınıflamalar arasında Baumrind’in (1966,1971a) üçlü sınıflamasından yola çıkarak, Maccoby ve Martin (1983) tarafından geliştirilen iki boyut ve dördümlü tipoloji yaygın olarak kabul edilmektedir (Gracia ve Garcia, 2009). Bu bölümde bu sınıflandırmalar hakkında ve bu araştırmada kullanılan “Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği” ni geliştiren Sümer ve Güngör (1999)’ün sınıflandırması hakkında bilgi verilmektedir.

2.2.1.1. Baumrind’in üçlü sınıflandırması:

Diana Baumrind (1967), çocuk bakımı ve disiplinde ebeveyn stillerini ve bu stillerin çocuk davranışını farklı şekillerde nasıl etkilediğini tanımlama çalışmaları konusunda en iyi bilinen araştırmacıdır. Ebeveynlerin (birincil bakım verenlerin) çocuk gelişiminde en büyük etkiye sahip olduğunun evrensel olarak kabul edildiğini ve bu sebeple çocukları en iyi şekilde büyütmek amacıyla çeşitli çocuk yetiştirme stillerinin güvenilir bir şekilde tanımlanmasının, bu ebeveynlik stillerine maruz kalan çocuklarının davranışlarının gözlemlenmesinin ve sonuçların karşılaştırılmasının gerektiğini ifade etmektedir. Çocuk yetiştirme stilleri ve uygulamalarının sistematik olarak incelendiği Baumrind (1967)’in Kaliforniya Üniversitesinde yürüttüğü ilk araştırmasında, Çocuk Etüt Merkezi’ne kayıtlı 3 ve 4 yaşlarındaki 110 çocuk 14 hafta boyunca uzmanlar tarafından gözlemlenmiştir ve özdenetim, yaklaşma-kaçınma

eğilimi, özgüven, öznel duygu durum ve akran bağlılığı olarak beş boyuta göre değerlendirilmiştir. Çocukların aileleri de ebeveyn kontrolü, ebeveyn olgunluk beklentisi, ebeveyn-çocuk iletişimde açıklık ve ebeveyn bakım-desteği olmak üzere dört boyutta değerlendirilmiştir. Çocuk yetiştirme stilleri bu dört boyuta göre şekillendirilmiştir. Yapılan çoklu değerlendirmeler sonucunda 32 çocuk kriterleri karşılamıştır ve bu çocuklar üç farklı gruba ayrılmıştır. Birinci grupta, duygudurumu, özgüveni, yaklaşma eğilimi ve öz denetimi yüksek olan 13 çocuk; ikinci grupta duygudurumu akran bağlılığı ve yaklaşma eğilimi düşük olan 11 çocuk ve üçüncü grupta ise özgüven ve özdenetim düzeyi düşük olan 8 çocuk yer almıştır. Birinci gruptaki çocukların ebeveynlerinin çocuklarına karşı tutarlı, sevgi dolu, vicdanlı, güvenilir, kararlarına saygılı ve destekleyici bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Bu gruptaki veliler çocukların neye ihtiyacı olduğu konusunda yüksek iletişim, yüksek kontrol, yüksek talepler ve yüksek destek arasında açık ve net iletişim sayesinde denge kurmuşlardır. İkinci gruptaki çocuklar birinci gruptaki çocuklara göre daha memnuniyetsiz, güvensiz, akranlarına karşı daha az bağlı ve daha endişeli iken stres altında düşmanca ve gerici davranma olasılıkları daha yüksektir. Bu gruptaki çocukların bilişsel düzeyleri üçüncü gruptaki çocuklara göre daha yüksek işlevdedir. Bu gruptaki çocukların ebeveynleri, diğer gruptakilerine kıyasla daha az destekleyici, sempatik, sevgi dolu, onaylayıcı ve ilgili iken çocuklara karşı sıkı bir kontrol uygulamakta, güç göstermekte korkutmaktadırlar. Üçüncü gruptaki çocuklar, diğer gruptaki çocuklara göre özgüven ve özdenetimden yoksundurlar. Bu çocukların ebeveynleri daha az kontrol edici, evlerinin yönetiminde daha az etkili, çocuklarını etkileme ve örnek olma konusunda özgüvensiz, çocuklarını bağımsız bırakan ve kontrol etmeyen, çocuklarına karşı daha ilgisiz ve sevgiyi manipülatif kullanan bireylerdir. Bu araştırma ile Baumrind çocuk yetiştirme stillerinin temelini atmıştır.

Baumrind ve Black (1967) tarafından yapılan ikinci araştırmada yine okul öncesi çocukları ve ebeveynleri ile çalışılmıştır. Yapılan gözlemler ve görüşmeler sonucunda ebeveyn tutum ve davranışları ile çocukların yetkin davranışları boyutları arasındaki korelasyona bakılmıştır. Sonuçlar ilk çalışmanın buğularıyla tutarlı olmakla birlikte sadece %10 oranında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Baumrind (1971) tarafından gerçekleştirilen bir diğer çalışmanın amacı ebeveyn otorite kalıpları arasındaki farklılığı ve bu kalıpların çocuk davranışları üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmaktır. Okul öncesi dönemde olan 146 çocuk ve

aileleriyle yürütülen çalışmada gözleme dayanarak veriler toplanmıştır. Toplanan verilere göre elde edilen bulgular önceki çalışmalarla tutarlı sonuçlar verirken cinsiyetlere göre farklılıklar ortaya çıkmıştır. Baumrind yaptığı tüm araştırmalarla birlikte demokratik (yetkili), otoriter ve izin verici (çocuk merkezli, aşırı hoşgörölü) olmak üzere üç farklı çocuk yetiştirme stilinin olduğunu ifade etmiştir. Şekil 2.7.’de bu üç farklı yetiştirme stilinin boyutlar açısından içerdiği farklılar gösterilmektedir.

	Kontrol		Açık İletişim		Olgunluk Beklentisi		Bakım/Destek	
	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük
Otoriter	x			x	x			x
Demokratik	x		x		x		x	
İzin Verici		x	x			x	x	

Şekil 2.7. Baumrind’in Üçlü Sınıflandırması (1971)

Anne ve babalar çocuklarıyla etkileşim kurarken üç yetiştirme stilinden birini daha ağırlıklı olarak kullanmaktadır (Baumrind, 1971). Çocuk yetiştirme stillerine yönelik ortaya konan üçlü sınıflandırmanın özellikleri Baumrind tarafından ifade edilmiştir (1967, 1971, 2012):

- *Demokratik (Yetkili) (Açıklayıcı Otoriter) Çocuk Yetiştirme Stili:* Bu ebeveyn stilinde tutarlı bir şekilde uygulanan net kurallar ve beklentiler vardır. Ebeveynler çocuklarına net ve açık kurallar ve sınırlar koyarken sıcaklık ve destek de sağlamaktadırlar. Ebeveynler çocuklarına bir yandan ihtiyaç olduğunda rehberlik, destek ve geribildirim sağlarken bir yandan da çocuklarını bağımsız olmaya teşvik etmektedirler. Bu stili karakterize eden güç türü yüzleştirici, tartışılabilir, gerekçeli, sonuç odaklı, akıl yürütücü ve davranışları değiştirme ile ilgili iken fiziksel disiplin yöntemlerini içermemektedir. Bu güç türü çocukların gelişiminde olumlu etkiye sahiptir.
- *Otoriter Çocuk Yetiştirme Stili:* Bu ebeveyn stilinde çocuğun ihtiyaçlarına yanıt verme ve sıcaklık az iken katı kurallar ve beklentiler vardır. Bu ebeveynler, kuralları ve itaati sürdürmek için genellikle cezayı ve kontrolü kullanılmaktadır. Bağımsızlık yerine itaat ve uymaya değer verirler. Getirdikleri kurallar için genellikle açıklama yapmazlar. Bu stili karakterize

eden güç türü zorlayıcı, kontrol edici, keyfi, kalıcı ve statü ayırımı belirticidir. Bu güç türü çocukların gelişiminde olumsuz etkiye sahiptir.

- *İzin Verici (Çocuk Merkezli, Aşırı Hoşgörülü) Çocuk Yetiştirme Stili:* Bu ebeveyn stilinde anne-babaların çok az kuralı ve kontrolü bulunmaktadır. Ebeveynler kendi çıkarlarına uygun olmasa dahi herhangi bir sonucu olmadan çocukların kendi kararlarını almalarına izin verirler, bu konuda çocuklarıyla genellikle yüzleşmezler. Aşırı hoşgörülü bir tutumları vardır.

2.2.1.2. Maccoby ve Martin'in dördü tipolojisi (iki boyutlu sınıflandırması):

Baumrind demokratik- otoriter- izin verici tipolojisinin, ebeveynlik üzerine araştırmalarda verimli bir odak noktası olduğunu kanıtlamıştır ve bu üçlü model 1980'lerin başında çocuk gelişimi alanında ve çocuk gelişimine ebeveynlerin etkisi tartışmalarında bir yöntem olarak kullanılmıştır. Ancak Baumrind araştırmalarının kapsamını işlevsel ailelerde ebeveyn farklılıklarının etkileri ile sınırlandırırken, Maccoby ve Martin (1983) daha geniş bir yelpaze ile ilgilenmişlerdir. Baumrind'in araştırmalarından ve daha önce yapılan ebeveynlik araştırmalarından yola çıkan Maccoby ve Martin bir işlev olarak ebeveynlik stilini kontrol olarak da isimlendirilen *talepkarlık* ve kabul/ ilgi olarak da isimlendirilen *duyarlılık* boyutları üzerinden tanımlamıştır. Talepkarlık boyutu ebeveynin çocuğu sosyalleştirmeye yönelik eylemde bulunma istekliliğini, kontrolünü, denetimini ve çocuktan olgun ve sorumlu davranışlar bekleme düzeyini; duyarlılık boyutu ise ebeveynin çocuğun bireyselliğini tanımayı, teşvik etmeyi ve destekleyicilik düzeyini ifade etmektedir (Darling ve Steinberg, 1993: 491).

Maccoby ve Martin (1983), öne sürdükleri talepkarlık ve duyarlılık boyutunun etkileşimine göre dört farklı çocuk yetiştirme stili ortaya koymuşlardır. Bunlar; demokratik stil, otoriter stil, izin veren/şımartan stil ve izin veren/işmal eden stildir. Şekil 2.8.'de dört farklı çocuk yetiştirme stiline boyutlara göre farklılıkları gösterilmektedir.

Talepkarlık/ Kontrol	Duyarlılık/ Kabul İlgi		
		Duyarlı/ Kabul Eden	Duyarsız/ Reddeden
	Talep Eden/ Kontrol Eden	Demokratik Açıklayıcı/ Otoriter	Otoriter
	Talep Etmeyen/ Kontrol Etmeyen	İzin Verici/ Şımartan	İzin Verici/ İşmalkâr

Şekil 2.8. Maccoby ve Martin'in Dördü Tipolojisi (1983: 39)

Maccoby ve Martin (1983: 39) tarafından yapılan sınıflandırmaya göre, hem talepkarlık/ kontrol hem de duyarlılık/kabul ilgi boyutunda yüksek özellik gösteren ebeveynler *demokratik* ya da *açıklayıcı/ otoriter*; duyarlılık/kabul ilgi boyutunda düşük ve talepkarlık/ kontrol boyutunda yüksek özellikler gösteren ebeveynler *otoriter*; duyarlılık/kabul ilgi boyutunda yüksek ve talepkarlık/ kontrol boyutunda düşük özellikler gösteren ebeveynler *izin verici/ şımartan*; hem talepkarlık/ kontrol hem de duyarlılık/kabul ilgi boyutunda düşük özellikler gösteren ebeveynler *izin verici/ ihmalkar* olarak adlandırılmaktadır.

Çocuk yetiştirme stillerine yönelik ortaya konan dörtlü sınıflandırmanın özellikleri Maccoby ve Martin (1983: 39-48) tarafından ifade edilmiştir:

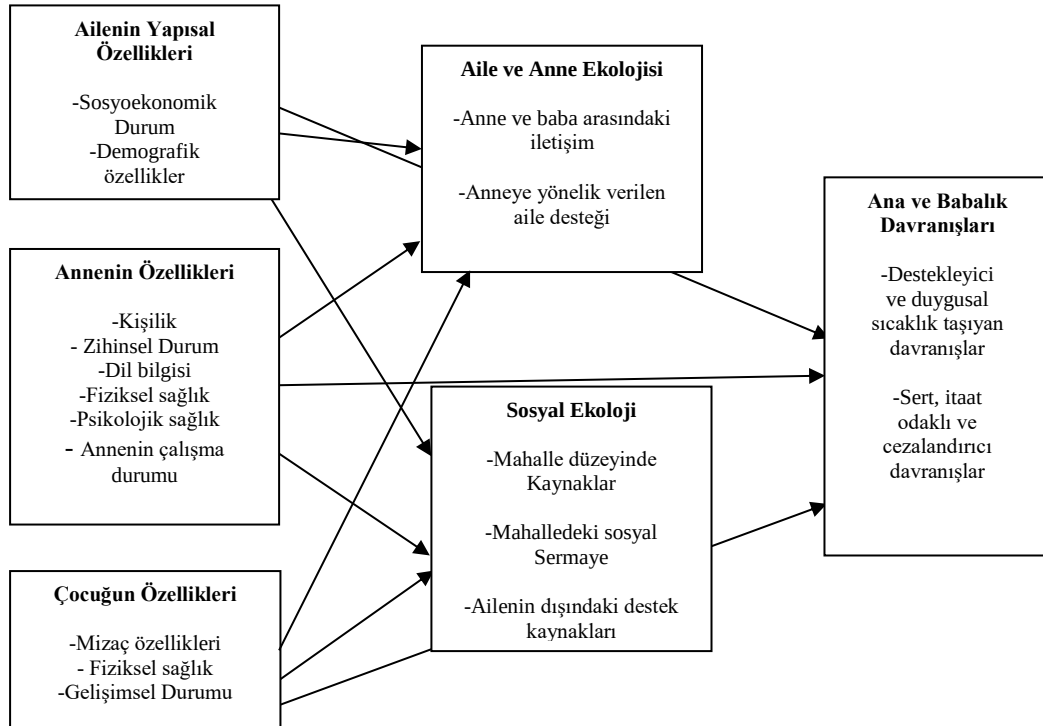
- *Açıklayıcı/Otoriter (Demokratik) Stil:* Talep bekleyen ve kontrol edici özellikleri sebebiyle bir yandan çocuklardan olgun davranışlar beklenmekte, açık bir şekilde belirlenmiş kurallara uymaları; duyarlılıklar ve kabul eden yapıları sebebiyle bir yandan da çocukların bağımsızlığı ve özerkliği desteklenmektedir. Aile içerisindeki iletişim kanalları açıktır ve çocuklar kendilerini ifade edebilmeleri için cesaretlendirilmektedirler. Ebeveynin bilgisi, becerisi ve gücü çocuktan fazladır. Ebeveynler hem çocuklarına sorumluluk vermekte hem mantıklı talep ve bakış açılarını dikkate almakta ve saygı duymaktadırlar. Bu ailelerde her iki tarafın birbirlerine karşı olan sorumlulukları ve hakları tanınmaktadır.
- *Otoriter Stil:* Bu aileler talep eden ve kontrol eden davranışlar sergilemektedirler. Aile içerisinde alınan kararlar ebeveynler tarafından belirlenmektedir. Bu konularda çocuklardan fikir alınmaz ve çocukların bu kurallara sorgusuz sualsiz itaat etmeleri beklenmektedir. Çocuklar kurallara uyum sağlama konusunda problem yaşarlarsa ve ebeveyn isteklerinden saparlarsa ceza uygulanmaktadır. Bu cezalar bazen şiddetli fiziksel cezalar olabilmektedir. Ebeveynler itaat ve otoriteye önem vermekle birlikte çocukların ihtiyaçlarına karşı duyarsız, reddedici ve ilgisiz olma eğilimindedirler.
- *İzin Verici/ Şımartan Stil:* Bu ebeveynler otoriter ebeveynlerin zıttı olarak belirtilmektedirler. Ebeveynler çocuklarına karşı sevgi göstermekte, sıcak ve ilgili davranmaktadırlar. Ancak çocuklarına karşı herhangi bir sınırlama getirmemekte ve kontrol uygulamamaktadırlar. Çocuklarına karşı ne

yaparlarsa yapsın toleranslı ve onaylayıcı bir tutum sergileme eğilimindedirler. Mümkün olduğunca kural ve ceza uygulamaktan kaçınmaktadırlar

- *İzin Verici/ İhmalkâr Stil*: Bu ebeveynler demokratik yani açıklayıcı/otoriter stilin zıttı olarak belirtilmektedirler. Çocuklarına karşı hem kontrol ve sınırlama uygulamamakta hem de sevgi ve sıcaklık göstermemektedirler. Çocuklarına karşı herhangi bir sevgi ve sıcaklık göstermedikleri gibi kontrol ve sınırlama da uygulamamaktadırlar. Çocukları ile geçirdikleri zamanı olabildiğince kısa tutma ve genelde çocuklarından uzak durmayı seçmektedirler.

2.2.2. Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Faktörler

Günümüz dünyasında toplumların, yaşayış biçimlerinin, kültürlerin, normların ve sosyal ilişkilerin çok hızlı değişmesi ve bilimsel olarak da yaşanan gelişmeler sebebiyle anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları da niteliksel olarak değişmekte ve çeşitlenmektedir. Bu çeşitlenmenin belirlenmesi için ebeveynlerin davranışlarını etkileyen faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Baydar, Akçınar ve İmer (2012) tarafından belirlenen faktörler temelinde oluşturulan kavramsal çerçeve Şekil 2.9. 'da gösterilmektedir (Sayıl ve Yağmurlu, 2020: 84).

Şekil 2.9 Önerilen Kavramsal Model (Sayıl ve Yağmurlu, 2020: 84).

Bu bölümde, çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen ebeveyne bağlı faktörlere (anne babanın yetiştirilme biçimi, anne babanın yaşı, cinsiyeti, eğitimi, ailenin sosyoekonomik durumu, annenin çalışıp çalışmama durumu), çocuğa bağlı faktörlere (ailede çocuk sayısı, çocuğun doğum sırası, cinsiyeti, gebeliğin istenmesi ya da istenmemesi) ve kültüre bağlı faktörlere (ailenin sosyo-kültürel yapısı, sosyo-kültürel değişimler, çocuğa yüklenilen değer, toplumsal cinsiyet rolleri) yer verilecektir.

2.2.2.1. Ebeveyne bağlı faktörler:

Çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen faktörlerden ebeveynlere bağlı faktörler arasında anne babanın yetiştirilme biçimi, anne babanın yaşı, cinsiyeti, eğitimi ile ailenin sosyoekonomik durumu sayılabilmektedir.

Çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen faktörlerden biri anne ve babaların kendi çocukluk dönemlerinde yetiştirilme biçimleridir. Yavuzer (2018: 27)' e göre kendi çocukluk yıllarında ebeveynleri tarafından engellenmiş ve özgür bırakılmamış ebeveynler anne ve baba olduklarında çocuklarının sahip olduklarına bilinçaltından gelen bir kıskançlık tepkisi duyumsayabilmektedirler. Bu kıskanma duygusunun temelinde ebeveynlerinden öğrendikleri şekillerde davranarak çocuklarına karşı suçlayıcı, baskılayıcı ve küçümseyici davranışlarda bulunabilirler. Bazen ebeveynler kendi çocuklar yaşantılarında yaşadıkları durumların tam tersi şeklinde de davranabilmektedir. Üst düzeyde kontrol altında yetişmiş olsa dahi, çocuklarına serbest bir tutumla yaklaşabilmektedirler. Sağlıklı ebeveyn fonksiyonlarının ortaya çıkması için, ebeveynlere de çocukluk döneminde dengeli bir yaklaşımın sergilenmesi ve hoşgörü ve sevgi ile yaklaşılması önem arz etmektedir.

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarında farklılığa sebep olan etkenlerden biri de anne babanın yaşıdır. Ebeveynlerin yaşları doğrultusunda içinde bulundukları gelişimsel dönemlerine göre düşünce ve yapı olarak değişmekte ve bu sebeple de tutumlarında farklılaşmalar yaşanmaktadır (Yücel Çınar, 2022: 24). Anne babanın yaşı arttıkça tecrübeleri ve bilgileri artmaktadır. Bu sayede çocuklarına karşı daha bilinçli yaklaşmaktadırlar. Ebeveynlerin yaşı arttıkça çocuklarını anlamaya yönelik davranımları ve demokratik tutumları göstermektedirler. Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının ölçüldüğü araştırma sonucuna göre 23-30 yaş grubu annelerin aşırı koruyuculuk ve sıkı disiplin boyutlarının puan ortalamasının 31-40 yaş grubundaki annelerin ortalamasına göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur (Şanlı ve Öztürk,

2012: 37). Ebeveynlerin yaşlarıyla otoriteleri arasında ters ilişki bulunmaktadır. Yapılan araştırma sonucunda küçük yaştaki annelerin daha otoriter tutuma sahip oldukları bulunmuştur (Gölcük, 2014: 135). Yaş faktörü açısından yeterli olgunluk düzeyine ulaşmamış ebeveynler, çocuklarının olumsuz davranışlarına karşı daha sabırsız davranmakta, öfke ve şiddet gibi olumsuz sert tepkiler verebilmektedirler. Ailenin bu olumsuz tutumları karşısında çocuklarda benzer sert tepkiler gösterebilmektedirler. Yaş açısından olgunluk düzeyine ulaşmış olan ebeveynler ise çocuklarına karşı daha tutarlı ve olumsuz tutumlarda bulunmakta ve daha sağlıklı ve başarılı bireyler yetiştirebilmektedirler (Çaplı, 1993 akt. Derin, 2021: 46).

Çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen faktörlerden bir diğeri ebeveynin cinsiyetidir. Yapılan araştırmalara göre anneler çocuklarına karşı daha hoşgörülü, yapıcı ve esnek dolayısıyla demokratik bir tutuma sahip iken; babalar çocuklarına karşı daha agresif ve baskın özellikler gösterme isteği sebebiyle otoriter bir tutuma sahip oldukları sonucu ortaya çıkmaktadır (Sadi, 2018: 18).

Anne ve babanın eğitim düzeyinin ne olduğu ebeveynlik yöntemlerini şekillendirmektedir. Ebeveynlerin almış oldukları eğitim düzeyi yükseldikçe demokratik yapıya daha çok yaklaşmaktadırlar. Annelerin aldıkları eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğun merkeze alındığı, desteklendiği, gerekli konularda özgürlük tanındığı, aşırı koruyucu ve disipline edici yöntemlerin az kullanıldığı; annelerin aldıkları eğitim düzeyi düştükçe ise çocuk eğitiminde katı disiplinin ve fiziksel cezaların ön planda yer aldığı geleneksel yöntemlerin kullanıldığı ifade edilmektedir (Tudge ve arkadaşları, 2000 akt. Şanlı, 2007: 28; Bornstein ve Zlotnik, 2008; Şanlı ve Öztürk, 2012: 43).

Ebeveynlerin çocuklarına yönelik davranışlarını ve tutumlarını etkileyen faktörlerden bir diğeri ailenin sosyoekonomik durumudur. Sosyoekonomik durumun çocuk yetiştirme biçimlerine etkisini kavrayabilmek amacıyla kaynak modeli ve stres modelinde faydalanılmaktadır. Kaynak modeli, çocukların ihtiyaçların giderilmesinde ailenin içinde bulunduğu maddi durumunu ele almaktadır ve maddi durum çocuğa verilebilecek olanları belirlemektedir. Ailenin gelirine bağlı olarak oluşan ebeveyn tutumları çocuk üzerinde etki etmektedir. Stres modeli ise ailenin içinde bulunduğu maddi durum dolayısıyla ortaya çıkan duygudurumunun çocuk yetiştirme tutumları üzerindeki etkisini ele almaktadır. Bu modele göre, ailenin ekonomik durumuna göre ebeveynler üzerinde oluşturduğu duygusal durumun ebeveyn tutumlarını olumsuz bir

şekilde etkilediğini ileri sürmektedir (Sayıl ve Yağmurlu, 2020: 85-86). Yapılan araştırmaya göre, aynı sosyoekonomik düzeydeki ebeveynlerin benzer tutumlar gösterdiği sonucu ortaya çıkmıştır. Düşük sosyoekonomik durumda yaşayan ailelerde çocuğa karşı kontrolcü yaklaşılmakta, çocuğun emir ve itaatleri uyması beklenmekte ve merkeze ebeveynin alındığı yaklaşımlar sergilenmekte; Orta sosyoekonomik durumda yaşayan ailelerde ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkide çocuğa karşı kabul edici, eşitlikçi ve çocuğun merkeze alındığı yaklaşımlarda olunmakta; Yüksek sosyoekonomik durumda yaşayan ailelerde de ise çocuklara karşı sıcak, hoşgörülü ve yakınlık gösteren tepkiler sergilenmekte ve ebeveynler çocuklarının yaşamlarına dahil olmaktadır (Bornstein ve Zlotnik, 2008).

2.2.2.2. Çocuğa bağı faktörler:

Çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen faktörlerden çocuğa bağı faktörler arasında ailede çocuk sayısı, çocuğun doğum sırası, cinsiyeti ile gebeliğin istenmesi ya da istenmemesi sayılabilmektedir.

Çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen faktörlerden biri çocuğun cinsiyetidir. Çağdaş ve Seçer (2004)'in belirttiğine göre, anne ve babalar çocuk daha doğmadan önce çocuğun cinsiyetine göre beklenti içerisine girebilirler. Eğer anne babanın çocuğunun cinsiyetine yönelik beklentileri gerçekleşirse çocuğa yönelik daha olumlu tutum ve tepkiler; beklentileri gerçekleşmezse ise reddedici veya itici bir tutum sergilenebilmektedir (akt. Yılmaz, 2009: 46). Anne-babanın çocuklarına yönelik beklentilerinin karşılanıp karşılanmaması durumu davranışlarına yön verebilmektedir. Anne-babalar genellikle çocukları erkek ise afacan, kız ise uslu olmasını istemekte ve tersi olduğunda olumsuz tepki gösterebilmektedir. Bazı anne babalar da çocuklarının uslu ve ağırbaşlı çocuklara değer verirken bazıları da yaramaz, gürültücü ve afacan çocuklara değer vermektedirler (Navaro, 2014: 46). Bir araştırmaya göre erkek çocukların genetik yatkınlığa bağı olarak stresli bir olay karşısında kızlara oranla daha tepkili ve sinirli oldukları ve bu duruma da ebeveynler tarafından her zaman müsaade edilmediği ifade edilmiştir. Araştırmanın sonucunda erkek annelerinin stres düzeylerinin daha yüksek olduğuna ulaşılmıştır (Maccoby ve Martin, 1983).

Anne ve babanın çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen faktörlerden bir diğeri çocuğun doğum sırasıdır. Aileler çoğunlukla ilk çocuklarını daha sert kurallarla ve daha büyük beklentilerle büyötmektedir. İkinci çocuk olduğunda ebeveynler çocuk

bakımı ve eğitimine yönelik daha deneyimli ve daha güvenli, dolayısıyla daha az endişeli ve daha rahat olmakta ve çocuğun bazı davranışlarına daha az tepki göstermektedirler (Navaro, 2014: 46).

Doğum sırası ile birlikte gebeliğin ve dolayısıyla çocuğun planlı olması yani istenmesi ya da istenmemesi de çocuğa yönelik tutumları ve tepkileri etkilemektedir. Yapılan bir araştırmaya göre istenmeyen çocuklara okul öncesi çağa geldiklerinde istenen ve planlanan çocuklara göre, daha az becerilerini geliştirme fırsatı sunulduğu, anneleriyle daha az olumlu iletişim kurdukları ve daha fazla otoriter tutuma maruz kaldıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Özellikle çok kardeşin olduğu aile yapılarında, sonradan doğan çocuğun istenmeme durumunun yüksek olduğu, bu sebeple sonradan doğan çocuklara yetersiz kaynak sunulduğuna ulaşılmıştır (Baydar, 1995: 231-234).

2.2.2.3. Topluma ve kültüre bağlı faktörler:

Çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen faktörlerden topluma ve kültüre bağlı faktörler arasında ailenin sosyo-kültürel yapısı, sosyo-kültürel değişimler, çocuğa yüklenilen değer ile toplumsal cinsiyet rolleri sayılabilmektedir.

Ailenin sosyo-kültürel yapısı anne ve babanın çocuk yetiştirme tutumlarına ve değerlerine etki etmektedir (Şanlı ve Öztürk, 2015: 41). Çocuk yetiştirme tutumları kültürden bağımsız düşünülememektedir. Her kültürde anne ve babalar sahip oldukları değer sistemlerini çocuklarına aktarmak amacıyla yaşadığı kültürel ve toplumsal yapı içerisinde fonksiyonel kabul edilen çocuk yetiştirmeye yönelik tutum ve eylemlerini günlük yaşama yansıtmaktadırlar. Örneğin toplulukçu yapının görüldüğü Türk kültüründe ebeveynler tarafından çocuğa yönelik hem disiplinin hem de yakınlık ve sıcaklığın sergilenmesi önemli olurken bireyci yapının görüldüğü Batı kültüründe ise aşırı koruyan ve kollayan ebeveyn tutumları gelişimi önleyici nitelikte algılanmaktadır (Maccoby ve Martin, 1983; Kağıtçıbaşı, 2007).

Kağıtçıbaşı (2007), ailenin içinde bulunduğu kültürel ve sosyoekonomik durumdaki değişimlerin, ailenin etkileşim kalıplarına etki ettiğini ve tüm bu unsurların çocuk yetiştirme tutumlarını da değiştirdiğini ifade etmektedir. Toplulukçu yapının ön planda olduğu Türkiye'deki ebeveynler çocuklarının bu yapıya uygun bir şekilde kurallara uyan, itaatkâr ve söz dinleyen bir yapıda olmasını ve özgür bırakılmamasını bekler iken bireyci yapının ön planda olduğu daha gelişmiş toplumlarda yaşayan ebeveynler ise ülkemizin aksine çocuklarının özgürlükçü bir yapıda yetişmesini,

bağımsızlıklarını kazanmasını, anne ve babadan ayrışmasını beklemektedirler. Şimdilerde Türkiye'deki ailelerin de sosyoekonomik durumları iyileşmekte ve ebeveynler çocuklarının bağımsızlığını desteklemeye başlamakta ve çocuğun ekonomik değerinden çok psikolojik değerini önemsemeye başlamaktadır (Kağıtçıbaşı, 1984 akt. Dönmezler, 2009: 74). Kağıtçıbaşı (2007), bizzat katıldığı Çocukların Değeri Araştırması (1970'ler) ve Çocukların Değeri ve Kuşaklar Arası İlişkiler Araştırması (2000'ler) sonuçlarını karşılaştırmaktadır. Buna göre, 2003 yılındaki Türk anneleri, 1975 yılındaki genç Türk annelerine göre çocuklarının psikolojik/duygusal değerini çok daha fazla ve çocukların ekonomik/faydacı değerini çok daha az vurgulamışlardır. Çocuklara atfedilen değer değişimi çocuklara yönelik tutum ve davranışlarında değişmesine sebep olmaktadır.

Çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden toplumsal ve kültürel faktörler içerisinde toplumsal cinsiyet rolleri de yer almaktadır. Çocuğun cinsel kimliğini kazanması sürecinde babanın sahip olduğu rolün önemli bir etkiye sahip olduğu ve babalar tarafından kız ve erkek çocuklarına yönelik farklı yaklaşımlar sergilendiği ifade edilmektedir. Babalar tarafından erkek çocukları kız çocuklarına nazaran daha güçlü ve dayanıklı görülmekte, bu nedenle aktif olabileceği oyunlara yönlendirilmekte, erkek çocukları daha fazla ödüllendirilmekte ancak bunlarla birlikte erkek çocukları daha fazla cezaya, katı disipline ve daha az hoşgörülü tutuma maruz kalmaktadır. Türkiye toplumunda genel olarak erkek çocukları daha aktif bir şekilde ve daha çok değer görerek büyütülürken kız çocukları daha pasif ve boyun eğici bir şekilde büyütülmektedirler (Dönmezler, 2009: 68; Kulaksızoğlu, 2020: 126).

2.2.3. Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Önemi

Ebeveyn tutumları değerlendirildiğinde, anne ve babalar çocuklardan bekledikleri davranış şekline uygun davranışlar sergilemelilerdir. Anne ve baba, çocuğun kişilik gelişiminde yadsınamayacak rolü bulunan çocukların özdeşim kuracakları modelleridir. Bu nedenle anne ve baba tarafından sergilenen her tutum ve tepki çocuğa bir örnek oluşturmakta ve çocuğun gelişimine ve kişiliğine etki etmektedir. Eğer çocuk sağlıklı fonksiyonların ve ilişkilerin yer aldığı bir aile ortamında büyürse, model aldığı anne ve baba tutumlarını ileride kendi yetişkin yaşamında sergilemekte, gelişimini ve hayatını olumlu bir biçimde sürdürebilmektedir (Karaman, 2019: 30-31).

Ebeveyn stilleri çocuğun gelişimini etkilemektedir. Açıklayıcı/otoriter ebeveynler okula dair konularda diğer stillerdeki ebeveynlere göre çocuklarıyla daha iyi bir iletişim kurmaktadır. Bu stildeki ebeveynler açıklama yaparak, konuyu tartışarak, ergenin bakış açısını belirlemesine ve karar vermesine yardımcı olarak ergenin daha sağlıklı kararlar almasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca bu tarzdaki anne ve babaların duygusal destekleri ve standartları daha iyi olurken; amaçları ve çocuklarına yardım etmek için kullandıkları yöntemler diğerlerinden daha farklı olmaktadır. Otoriter ebeveynler ise çocuklarına açıklama yapma gereği duymazlar. Bu durum da ergenin ebeveynin nasihatlerine karşı direnç göstermesine ve ebeveynin etkililiğinin zayıflamasına sebep olabilmektedir. Anne ve babaların birçoğu çocuklarının akademik olarak çok başarılı olmasını istemektedirler. Ancak stiller arasında akademik başarıya ve sosyal başarıya önem verme sırası birbirinden farklılaşmaktadır. Örneğin, otoriter anne ve babalar çocuklarına bu konularda sürekli baskı yaparlarken; açıklayıcı/otoriter anne ve babalar böylesine bir baskıda bulunmamaktadırlar (Darling ve Steinberg, 1993).

Baumrind (1971; 1991) çocuk yetiştirme stilleri konusunda yaptığı çalışmalara göre ebeveyn kontrolü, bakım/destek, olgunluk beklentisi ve ebeveyn-çocuk iletişimde açıklık boyutları temelinde otoriter, demokratik ve izin verici olarak üç farklı anne-baba tutumları olduğunu ileri sürmüştür. Maccoby ve Martin (1983) yaptıkları çalışmalar sonucunda, talepkarlık ve duyarlılık boyutunun etkileşimine göre demokratik stil, otoriter stil, izin veren/şımartan stil ve izin veren/ihtimal eden stil olmak üzere dört farklı çocuk yetiştirme stili ortaya koymuşlardır.

Otoriter stildeki ebeveynlerin çocukların davranışlarını sürekli takip etmeleri sebebiyle çocuklar yaşadıkları problemleri dışsallaştırmakta güçlük çekmekte ve sıkıntıyı kendilerinde algılamaktadırlar. Dolayısıyla bu durum, çocuklarda yüksek düzeyde depresyona, düşük düzeyde benlik saygısı ve sosyal beceriye neden olmaktadır. Aynı zamanda arkadaşlık ilişkilerinde gergin, güvensiz, utangaç, çekingen, mutsuz, isteksiz olmakta ve kendilerini anlamakta zorluk yaşamaktadırlar (Baumrind, 1968; Baumrind, 1991). İzin veren/şımartan çocuk yetiştirme stilindeki ebeveynlerin çocukları saldırgan davranışlar göstermekte, sorumluluk almak istememekte, düşük başarı yönelimine sahip olmakta, dürtülerini kontrol etmekte yetersiz kalmakta ve düşük olgunluk beklentisine sahip olmaktadır (Baumrind, 1991). Bu çocukların akademik başarıları az olsa dahi özgüvenlerinin yüksek olması sebebi ile iletişim ve

sosyal becerileri de yüksek olmaktadır (Maccoby ve Martin, 1983). İzin veren/ihmalkâr çocuk yetiştirme stilindeki ebeveynler, çocuklarını reddetmekte, sınırlamamakta, denetlememekte ve ihmal edebilmektedirler. Bu ailede büyüyen çocuklar sosyal bireyler olmamakta, kendini düzenleme becerisi geliştirmemekte, ailesini örnek almamakta ve bilişsel yeterliliği düşük bireyler olmaktadır (Baumrind, 1991).

Bolat (2018: 36) Yapılan araştırmalar, anne babanın çocuk yetiştirme tutum puanları ile çocukların bağlanma stilleri, benlik özellikleri, sosyal beceri düzeyleri, yakın ilişkilerden memnuniyet durumları arasında anlamlı yönde ilişkiler bulunmuştur (Bolat, 2018: 36; Sümer ve Güngör, 1999: 44). Ebeveynler çocuklarına karşı pozitif, destekleyici, dengeli ve kısıtlayıcı olmayan davranış biçimleri sergilediğinde çocukların psikolojik gelişimini olumlu yönde desteklemektedirler. Bunun tersi olarak ebeveynler negatif, dengesiz, destekleyici olmayan ve kısıtlayıcı davranış biçimleri sergilediğinde çocuğun ruhsal gelişimini olumsuz etkilemekte ve psikolojik sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Anne ve babaların geçmişteki ve şu andaki mevcut olan yaşantılarından getirdikleri problemler, çocuklarına karşı sağlıklı ve olumsuz tutumlar geliştirmelerine sebebiyet vermektedir. Bu sebeple her anne ve baba, her zaman çocuğuna karşı olumlu ve sağlıklı tutumlar ile yaklaşmamaktadırlar. Olumsuz ve sağlıklı tutumlar, çocukların duygusal ve fiziksel açıdan istismara uğramasına ve yıpranmasına neden olurken aynı zamanda çocuğun hem sağlığına hem de içindeki güvenlik duygusuna zarar vermektedir (Gündüz ve Bozdemir, 2016).

2.3. Transaksiyonel Analiz Ego Durumları

Bu bölümde Transaksiyonel Analiz (TA) Kuramı ve bu kuramın içerisinde yer alan ego durumları kavramı, ego durumlarına yönelik kurgulanmış yapısal ve fonksiyonel analiz, ego durumlarını tanılama yolları, transaksyon biçimleri, sabitlik hipotezi ve egogram kavramları, ego durumlarında görülen yapısal özellikler, yaşam senaryosu ve yaşam pozisyonları kavramları ele alınmakta ve yapılan araştırmalar incelenmektedir

2.3.1. Transaksiyonel Analiz Kuramı

TA Kuramı'nı geliştiren Eric Berne (1910-1970), tıp öğreniminin dışında antropoloji, halkla ilişkiler ve edebiyat alanlarında da öğrenimini tamamlayan ve orduda da görev yapmış bir psikiyatristtir. Berne, hem Paul Federn'den hem de Erik

Erikson'dan psikanaliz eğitimi görmüş, bu yaklaşımı kendine her zaman referans olarak ele almıştır. Ancak psikanalizi; tedavi sürecinin uzun sürmesi, temelinde yer alan id, ego, süperego kavramlarının soyut olması, hastaları hayatları üzerinde kendi kararlarını alan etkin rolleri olan kişiler olarak değil, edilgen rolleri olan kişiler olarak görmesi yönleriyle eleştirmiştir. Resmi psikanalist ünvanını almak için çıktığı Psikanaliz Enstitüsü'nden 3.kez red aldığında kendi kuramına yönelerek 1958 yılında “Transaksiyonel Analiz: Yeni Bir Metot” isimli makalesini yayımlamıştır (Akkoyun, 2001).

Bern tarafından geliştirilen kurama göre transaksionlar, insan ilişkilerinin temelidir ve iki veya daha fazla kişi bir araya geldiğinde içlerinden biri mutlaka ya konuşacaktır ya da karşısındakinin varlığını kabul eden bir işaret verecektir. Buna transaksiyonel uyarıcı denilmektedir. Ardından diğer kişi de uyaran ile ilgili ya konuşacak ya da bir şey yapacaktır. Buna da transaksiyonel tepki denilmektedir (Berne, 1964: 33). Berne tarafından oluşturulan transaksiyonel analiz kuramı temel olarak bireyler arasındaki etkileşimleri ve iletişimi ele alan bir kuramdır.

İnsan davranışlarının temelinde ise temas ihtiyacı bulunmaktadır. Temas ihtiyacının en temel birimi temas iletisidir. Temas etmek temelde varlığın onanması ihtiyacını karşılamaktadır ve işte bu ihtiyacın karşılandığını ifade eden herhangi bir mesaja *temas iletisi* denilmektedir. Bebeklik çağında yaşam için gerekli olan temas ihtiyacı sıvazlanmak iken zamanla bu ihtiyaç duyulan temas, dış çevredeki uyarıcılardan alınmaya ve yerini psikolojik sıvazlanmaya bırakmaktadır. Temas iletileri, sözlü-sözsüz; olumlu-olumsuz; koşullu-koşulsuz olmak üzere çeşitli şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. Eğer bir temas iletisi alıcıda hoşlanma yaratıyorsa olumlu, hoşlanmama yaratıyorsa ise olumsuzdur. Temas iletisi eğer bireyin ne davranışı sergilediğini ifade ediyorsa koşullu; bireyin kendisine ait bir mesajı iletiyorsa koşulsuzdur. “Seni seviyorum” ifadesi olumlu, sözel ve koşulsuz bir temas iletisi iken; “Davranışların hoşuma gitmiyor.” ifadesi sözel, olumsuz ve koşullu bir temas iletisidir (Berne, 1961; Akkoyun, 2001).

Kuramın temel tanımı dışında TA, kuramsal çerçevesi, içerdiği kavramlar ve teknikleri ile ele alındığında geniş kapsamlı bir kuramdır. TA, inşaların psikolojik olarak nasıl yapılandırıldığını ve ego durumları olarak adlandırdığı bu yapıların nasıl işlev gösterdiklerini ve davranışları üzerinden nasıl kişiliklerini ortaya koyduklarını ortaya koyan bir kişilik teorisi; kişilerarası sosyal ilişkileri inceleyen ve ortaya koyan

bir iletişim teorisi; yaşam senaryosu kavramı ile kişinin çocukluk yaşamında deneyimlediklerinin şimdiki yaşam biçimlerini nasıl etkilediğini ortaya koyan bir çocuk gelişim teorisi; yine yaşam senaryosu yaklaşımı ile çocukluk çağındaki baş etme yöntemlerinin acı veren ve kendine engelleyen sonuçlar doğursa bile yetişkinlik yaşamında tekrar tekrar nasıl oynandığını ortaya koyan bir psikopatoloji kuramıdır. TA sunduğu geniş çerçevesiyle hem psikoterapi uzmanları tarafından bireylerle, gruplarla, ailelerle ve çiftlerle çalışırken kullanılabilecekleri tedavi edici bir yaklaşım hem de açık ve güçlü iletişim kurmayı amaçlayan eğitimciler, yöneticiler, danışmanlar, polisler, din adamları ve sosyal hizmet uzmanları tarafından kullanılabilecek bir kişilerarası iletişim yaklaşımıdır (Stewart ve Joines, 1987, s.3).

TA yaklaşımının 3 temel felsefi varsayımı bulunmaktadır. Bunlar:

- *İnsanlar doğuştan okeydir (iyidir):* Her insan davranışı, tutumu, dini, yaşamı, ırkı, kişiliği ne olursa olsun insan olduğu için tektir, değerlidir ve önemlidir. Bir insanın diğerinden iyi ya da kötü olma gibi bir durumu yoktur. Sadece insanlar arasında farklılıklar vardır ve tüm farklılıklarla birlikte her insan OKEY (iyi, tam, bütün)'dir. Tüm insanlar olduğu gibi kabul edilmektedir. Her insan "iyi" olduğu için değişime, gelişime ve sağlıklı etkileşimlere yeteneği vardır.
- *Herkesin düşünme kapasitesi vardır:* Beyni hasar almış insanlar dışında herkesin bir düşünme kapasitesi vardır. Bu nedenle ne yapacağına karar vermek herkesin kendi sorumluluğundadır. İnsanlar kendilerini ve ait oldukları çevreyi gözlemleyerek hem kendilerine ve hem de çevrelerine uyarlar. Düşünerek, sorgulayarak, eyleme geçerek kendi hayatları üzerinde söz sahibi olurlar. Nasıl yaşayacaklarına, kiminle yaşayacaklarına, nasıl bir işte çalışacaklarına ve daha nice duruma kendileri düşerek karar verirler ve bu kararlarının sonucuna göre bir hayat yaşarlar.
- *Yaşamında ne olacağına herkes kendisi karar verir:* İnsan içerisinde bulunduğu ortamdan ve yaşamındaki diğer kişilerden ne kadar etkileneceğine ve ne tepkilerde bulunacağına kendisi karar verir. İnsanların ya da yaşam koşulları, bireyin üzerinde baskılar yaratabilir. Ancak bu baskılara uyup uymamak bireyin sorumluluğundadır. Bireyler kararlarını kendileri alabilirler. Eğer alınan kararlar bireyi rahatsız ediyorsa bu kararlar değiştirilebilir ve yaşamının yönü değiştirilebilir (Stewart ve Joines, 1987: 6-7; Steiner, 1974: 19-20).

Steiner'e (1974) göre TA'yı psikiyatrinin diğer ana akım kuramlarından ayıran üç özelliği vardır:

- *İnsanlar iyi olarak doğarlar:* İyi bir psikiyatrik durum, kalıcı duygusal ve sosyal iyi oluş için “Ben iyiyim, sen iyisin” pozisyonunda olmak minimum gerekliliktir. Berne'in kuramla birlikte getirdiği aforizmaya göre “insanlar prens ya da prenses olarak doğarlar. Ta ki ebeveynleri onları kurbağaya dönüştürene kadar.” Bu aforizmaya göre, insan doğası gereği kendileriyle, diğerleriyle ve doğayla uyum içinde yaşamaya meyillidirler ve doğduklarında içlerinde duygusal rahatsızlık tohumları, mutsuzluk, öğrenmeye ilgisizlik, bencillik, saygısızlık ve delilik taşımazlar. Bunlar daha sonra bireylere ebeveynleri tarafından aktarılmaktadır. Bu aktarımlarla birlikte insanın doğasında bulunan pozitif yaşam eğilimi baskılansa dahi tamamen ortadan kalkmamaktadır. Bu nedenle baskı ortadan kalktığında her zaman ortaya çıkma eğiliminde olmaktadır.
- *Duygusal zorluklar yaşayan insanlar yine de zeki ve tam insanlardır:* Bireyler yaşadıkları sorunları ve insanları onlardan ayıran süreçleri anlama kapasitesine sahiptirler. Yaşadıkları zorlukları çözmek için iyileşme sürecinde aktif olmaları gerekmektedir. Berne, o dönemin diğer psikiyatrlarından farklı olarak psikoterapi esnasında danışanlarına kendisiyle eşit olarak davranmış, onları eşdeğer zeka ve sürece katılma potansiyelinde ele almıştır.
- *Yeterli bilgiler ve doğru bir yaklaşımla tüm duygusal zorluklar tedavi edilebilir:* Şizofreni, alkolizm, uyuşturucu bağımlılığı ve depresif psikoz gibi adlandırılan birçok psikiyatrik zorluk tedavi edilememezlikten çok psikiyatrik beceriksizlik ve cehaletin sonucudur. Psikiyatrik ve duygusal rahatsızlıkların tedavisi için uzmanların sürekli düşünmeleri ve her hafta denemeye devam etmeleri gerekmektedir.

Geçmişte ve çocukluk dönemlerinde deneyimlenen yaşantıların bireylerin şimdiki hayatlarında aldıkları kararlar ve yaşam süreçlerini etkilediği varsayımından yola çıkarak TA kuramı oluşturulmuştur. TA, bireylerin aldıkları kararları yeniden şekillendirebilecek kapasite ile doğduğunu vurgulamaktadır ve terapötik süreç içerisinde bireylerin yeni kararlar alarak yaşamlarını değiştirebilmeleri için farkındalık düzeylerini arttırmayı amaçlamaktadır (Altıntaş ve Gültekin, 2005). TA kuramının

amacı, insanlar arasındaki iletişimi analiz etmek, verilen tepkilerin arkasındaki kişilik yapılarını ortaya çıkarmak ve bireylerin daha etkili olan iletişim becerilerini kazanmalarını sağlamaktır (Ümmet, 2012: 74).

2.3.2. Ego Durumları

Berne, ego durumlarının belirli koşullar ile birlikte ortaya çıktığı varsayımdan hareketle ego durumlarını sınıflandırmıştır. Berne, terapilerinde gözlemlediği hastaların anlık olarak zihinsel açıdan değişiklikler gösterdiklerini ve değişikliklerin yüz ifadelerinden, kullandıkları kelimelerden, duruşlarından ve beden fonksiyonlarından gözlemlenebildiğini ifade etmiştir. Bu zihinsel değişiklik şunu ifade etmektedir: terapi esnasında meslek sahibi olan bazı hastaların zaman zaman çocuk, zaman zaman yetişkin ve yine zaman zaman çocuk rolüne büründüklerini, büründükleri rolün dilini konuştuklarını ve bu rollerin davranışlara ve duruşa yansıdığını gözlemlemiştir. Gözlemlenen bu beden ve ifade değişikliklerinin kaynağı, Transaksiyonel Analizi geliştirme sorunsalını yaratmıştır (Harris, 2004).

Ego durumları, kişiliği oluşturan ve TA'nın yapı taşı niteliğinde olan kavramdır. Doğumdan hatta doğumdan önce başlayarak kişinin deneyimlediği öznel yaşantılarının her biri ego durumu olarak tanımlanmaktadır (Berne, 1961). Burada bahsedilen ego durumları sınıflandırması, Freud'un id, ego, süperego sınıflandırmasından farklıdır. Berne (1966: 216), TA'nın Freudyen, Jungyen ya da diğer psikolojik akımlarının yeniden düzenlenmiş bir ifadesi olmadığını belirtmiştir. Ego durumlarının Freud'un id, ego, süperego sınıflandırmasından farklı olduğunu ifade etmiştir ve id, ego ve süperegonun soyut kavramlar olduğunu, ego durumlarının ise deneyimsel ve davranışsal gerçeklikler hatta medeni gerçeklikler olduğunu belirtmiştir. Bunu açıklarken şöyle bir örneklendirme yapmıştır: “İd, ego ve süperegonun telefon numaraları bulunamaz. Ancak bir Ebeveynin (hastanın babası gibi) veya Yetişkinin (hastanın kendisi gibi) veya bir Çocuğun (küçük bir çocuk olduğu zamanki) telefon numarasını bulabilirsiniz.”

Ego durumları yapısal ve fonksiyonel analiz olarak adlandırılan iki ayrı yöntemle incelenmektedir. Yapısal analizde bir benlik durumunun içinde neyin olduğu açıklanmakta ve geçmiş anı ve stratejiler sınıflandırmakta; fonksiyonel analizde ise bunların nasıl kullanılacağını anlamak için benlik durumlarının ve gözlenen davranışların sınıflandırılması açıklanmaktadır (Saruhan, 2019: 27; Akbağ, 2000).

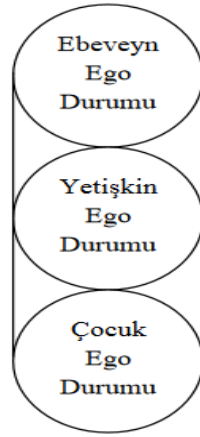
2.3.2.1. Yapısal Analiz:

Ruhsal iyileştirme gruplarında danışanların belirli durumlarda değişik davranışlarını, sözcüklerini, duygularını, düşüncelerini gözlemleyen Berne, ego durumları kavramını oluşturmuştur. Ego durumlarını fenomenolojik olarak uyumlu duygu durumları ve uyumlu davranış biçimleri olarak tanımlamıştır. Benlik durumlarını Ebeveyn (Ana-Baba) Ego Durumu, Yetişkin Ego Durumu ve Çocuk Ego Durumu ismiyle üçe ayırmıştır. Her birey belirli durumlarda bu benlik durumundan birini sergilemektedir (Berne, 1964; 25-26).

Saruhan (2019) tarafından yapılan tanımlamaya göre, yapısal analizde bir ego durumunun içinde ne olduğu açıklanmaktadır. Yapısal analiz yapıldığında her bireyin kişilik yapısında üç ego durumu bulunmaktadır. Bu ego durumları Ebeveyn (E), Yetişkin (Y) ve Çocuk (Ç) Ego Durumu olarak sınıflandırılmaktadır. Kişiler yaşadıkları anlara ve durumlara göre farklı ego durumlarından tepki vererek iletişimde bulunmaktadırlar. Her insanın en çok kullandığı baskın olan bir ego durumu vardır.

Ego durumlarının gelişim süreci şu şekilde ilerlemektedir: Bir bebek dünyaya geldiğinde sadece doğuştan gelen emme gibi refleksleri, ritmik hareketleri, ilk koordineli hareketleri bulunmaktadır. Bebek için doğduğunda önemli olan acıdan uzak durmak ve temel ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Bu süreçte gelişmeye başlayan ilk ego durumu çocuk ego durumudur. Sonrasında çocuğun anne ve babasının davranışlarını taklit etme yoluyla birlikte ebeveyn ego durumu gelişmeye başlar. Bu süreç yaklaşık olarak 6 yaşına kadar devam etmektedir. Yetişkin ego durumu ise, çocuğun yaşamı anlamlandırmaya çalıştığı süreçte diğer bireyleri kandırabileceğini fark etmesi üzerine gelişmeye başlar ve zihinsel gelişim devam ettiği süre boyunca devam etmektedir (Akkoyun, 2011; Jongeward ve James, 1993, s. 47).

Ebeveyn ego durumu, ebeveyn figürlerinden ödünç alınmaktadır ve ebeveyn figürlerinin duygularının, tutumlarının, davranışlarının ve tepkilerinin kopyalanmasıyla ortaya çıkmaktadır. Yetişkin ego durumu, verilerin otonom olarak toplanmasını ve işlenmesini ve de olasılıkların eyleme temel olarak tahmin edilmesi ile ilgilidir. Çocuk ego durumu ise, bireyin çocukluğundan kalan kalıntılardır. Birey, gelişiminin belirli bir anında ya da döneminde çocukluğundan kalan davranışlarını ve zihinsel durumunu yetişkinlik döneminde kullanmaktadır (Berne, 1966: 220).

Şekil 2.10. Ego Durumları (Berne, 2001: 25).

Duygu, düşünce ve davranışlar ego durumları kavramına göre analiz edilebilmektedir. Ego durumlarının, yukarıda gösterildiği gibi birbirinden ayrılmış olması beklenmektedir. Böyle olmadığı durumlarda Transaksiyonel Analizin amacı, ego durumlarını bu gösterimde olduğu gibi ayrılmış ve sağlıklı duruma getirmekte kişiye yardımcı olmaktır (Berne, 2001: 29).

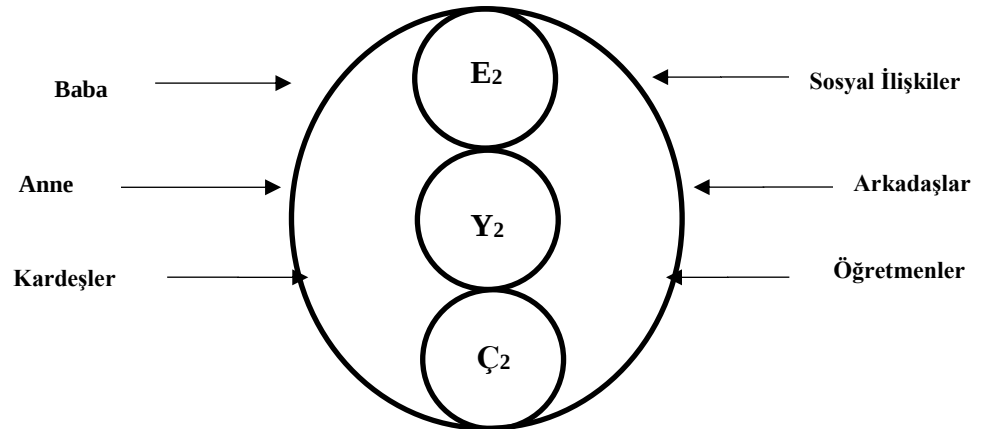
2.3.2.1.1. Ebeveyn (E) ego durumu:

Kişilerin kendi ebeveyn figürlerine benzeyen duygu, tutum ve davranış örüntüleri Ebeveyn Ego Durumu olarak tanımlanmaktadır (Berne, 1961). İnsanlar doğduklarında anne ve babalarına aittirler. Çocuk anne ve babasından gördüğü kavga ve sevgi biçimlerini beynine kodlamaktadır. Erkek çocuğunun ayna karşısına geçerek tıraş olmasının ya da annesini örnek alan kız çocuğunun makyaj yapmasının nedeni beyinde yapılan bu kodlamalardır. Kişi herhangi bir zamanda beyinde yer alan anne ve babasının kodlamasıyla karşılaşırsa o kodlamaya uygun tepkiyi vermeye yönelik hareket etmektedir. Erken yaştan itibaren maruz kalınan ve doğru olduğu dayatılanların sorgulanmadan istemsiz bir şekilde yapılması durumuna Ebeveyn ego durumu ismi verilmektedir (Thomas ve Harris, 2017 akt. Erdem, 2019, s.29). Çocuk tarafından ebeveynlerinden aldığı bilgilerin sorgulanmadan içselleştirildiği yaşlarda, ebeveynler çocuğa sevgiyle yaklaştığında çocuk sevmeyi, şiddet ile yaklaştığında ise çocuk şiddet davranışlarını kodlayıp içselleştirmektedir. Bu duruma Berne'nin "*İnsanların Oynadığı Oyunlar*" adlı kitabında geçen bir örnek verilmesi gerekirse; "Anne-babası mutfakta arkadaşları ile birlikte kahve içerken Jonny salonda kamyonetiyle oynamaktadır. Birden oturma odasından şangırtı sesi gelir. Odaya gelen Jonny'nin annesi yere düşmüş ve kırılmış vazoyu görür. Sinirli bir şekilde "bunu kim

yaptı diye sorar” Jonny “köpek” diye yanıtlar. Ancak köpek 5 dakika önce salondan çıkmış ve bunu annesi görmüştür. Annesi aniden sinirlenerek senin gibi yalancı bir çocuğu hayatımda istemiyorum diye bağırır” (Berne, 2016: 20). Bu hikayedeki anne, yetişkin ego durumundan ebeveyn ego durumuna geçiş yaparak Jonny’i yalan söylemeye teşvik etmektedir. Bu süreç devam ettiğinde Jonny’nin yalan söylemeyi içselleştirme ve bu durumun da kişiliğinin bir parçası haline gelme olasılığı bulunmaktadır.

Yaşamın ilk beş yılında yani çocukluğun erken döneminde sorgulanmadan kabul edilen, dayatılan olayların beyinde kaydedilerek koleksiyon haline getirilmesine ebeveyn ego durumu denilmektedir. Bu dönemde ebeveyn tarafından yapılan her şey yorumlanmadan, sorgulanmadan ve düzenlenmeden içselleştirilmekte ve kaydedilmektedir. Kaydedilen bu veriler sadece anne ve babadan alınmamakta çocuk için güvenilir olan akranlarından, öğretmenlerinde ve başka otorite figürlerinden de alınmaktadır. Çocukluk yaşlarında içselleştirilen bu kayıtlar hiç kimse tarafından silinemez, kesindir ve hayat boyunca oynatılmaya hazırdırlar (Harris, 2014).

Ebeveyn ego durumu, toplum hayatını düzenlemeyi sağlayan kuralların dayandığı inançlar ve değerlerden oluşmaktadır. Bireyin, ebeveynini ve diğer insanları taklit etmesiyle bu ego durumu gelişmektedir ve ego durumunun verdiği emirlere ve öğütlere dayanarak toplum içerisinde nasıl davranılacağına karar verilmektedir (Duman ve Turan, 2009).

Şekil 2.11. Ebeveyn (E) Ego Durumu (Duman ve Turan, 2009).

Ebeveyn ego durumunun iki ana işlevi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi bireyin gerçek hayattaki çocuklarına karşı ebeveynlik rolünü başarılı bir şekilde yerine getirmesi ve insan ırkının yaşamının sürdürülmesini sağlamasıdır. Çocukluğunda

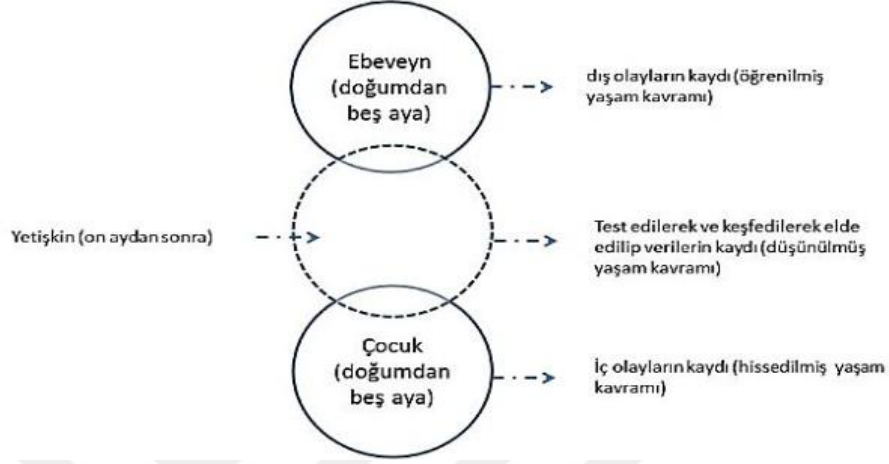
öksüz ya da yetim kalan kişilerin, yetişkinlik çağında aile hayatında ve çocuk yetiştirmede zorluk çektikleri görülmektedir. İkinci işlev ise, ebeveyn ego durumu, içselleştirilmiş birçok davranışı, duyguyu ve düşünceyi saklamaktadır ve böylece günlük hayatta kişinin tepkilerini otomatikleştirerek kişiye zaman ve güç kazandırmaktadır (Akkoyun, 2001; Berne, 2019: 48). Bir kişiye “Şu an ebeveyn ego durumundasın” demek “Sen şu an ebeveynlerinden birine benzer ruh halindesin, onlarla benzer tutum içerisinde, aynı jest ve mimikleri kullanıyorsun.” anlamını içermektedir (Berne, 2019: 43). Kişi, kendi anne ve babasından gördüğü ve kaydettiği veriler doğrultusunda başka kişilerin ego durumlarıyla iletişim kurmaktadır. Bu durum kişilerin çocuklarını yetiştirirken kendi yetiştirme biçimlerini kullanmalarında belirgin olarak görülmektedir. Bununla birlikte insanlar, anne babalarından özgün olan duruş, mimik, konuşma biçimi, beden dili gibi davranışları ve hatta ruhsal oyunları kopya ederler. Örneğin kişi eşiyle tartıştığında eşinin anne/babası gibi davrandığını söylemekte ya da bazen kendisi anne ve babası gibi kızgınlık, korkutma, öfke, bağırma gibi olumsuz yaşantıları deneyimlemekte ve eşine yansıtmaktadır. Bu kalıplar bireylerin, daha çocukluk döneminde edindiği ve çok iyi bilindiği verilerden oluşmaktadır (James ve Jongeward, 1993; Humphreys, 2003: 19).

2.3.2.1.2. Yetişkin (Y) ego durumu:

Yetişkin ego durumu, bireyin şimdiki gerçeğe uygun olarak verdiği tepkileri ve düşünceleri içeren, rasyonel olarak düşünebilme becerisini ifade eden, bireyin nerede ve ne şekilde davranması gerektiğine karar vermesini sağlayan, Ebeveyn ve Çocuk ego durumundan bağımsız hareket eden duygu, düşünce ve davranış takımı olarak açıklanmaktadır (Jongeward ve James, 1971: 41; Akkoyun, 2011; Kenward, 2013: 1096).

Çocuklar yaklaşık on aya kadar, sadece Çocuk ve Ebeveyn ego durumları gelişmeye başladığı için çevresindeki uyarıcılara ve taleplere düşünmeden ve çaresizce tepki vermektedir. Bu dönemde ne kendine çizebileceği yolu ne de hayatı göğüsleyebilecek hareket yeteneğine sahiptir, bu nedenle yaşamı olduğu gibi yaşamaktadır. Onuncu ayla birlikte bebeğin hareket yeteneği gelişmekte, nesneleri idare edebilmeye, oyuncaklarını keşfedebilmeye, hareketsizliğin hapisanesinden kurtularak özgürleşebilmeye başlamaktadır. Çocuk kendi bilinci ile kendine has düşünce ürünleri yapabildiğini keşfetmekte ve böylece tepkilerini seçmeye ve çevresini idare etmeye başlamaktadır. Kendini gerçekleştirmeye yönelik yapılan bu

denemeler ile birlikte Yetişkin ego durumu gelişmeye başlamaktadır. Yetişkin ego durumu ilk yıllarda ebeveynin komutları ve çocuktan gelen korkularla kolayca yenik düşebilmektedir. Yine de tüm engellere rağmen Yetişkin ego durumu, gittikçe olgunlaşmakta ve hayatta kalmaktadır. Gelen uyarıların bilgi parçacıklarına bölen ve deneyimleri temele alarak işleyen bir bilgisayar konumundadır (Harris, 2014: 60).

Şekil 2.12. On Aydan İtibaren Yetişkinin Kademeli Ortaya Çıkışı (Harris, 2014).

Her insanın içinde bebeklerin dahi içinde Yetişkin ego durumu bulunmaktadır. Olgun olmayan kişi yoktur ve yetişkin ego durumunun “olgun” ya da “büyük” olmakla bir ilgisi bulunmamaktadır (Berne, 1961).

Yetişkin ego durumu, bir bilgisayar gibi aldığı verileri değerlendirmekte, işlemekte, karşılaştığı problemlerle başa çıkabilmek için çözüm yolları üretmekte, hem Ebeveyn'den hem Çocuktan gelen mesajları dikkate almakta ve gerçeklik ilkesi doğrultusunda bu mesajları değerlendirerek doğru kararlar almayı amaçlamakta olan kişiliğin zeki ve düzenlenebilir yanıdır (Roberts, 1975; Solomon, 2003: 33).

Kişiliğin akılcı yönü olan yetişkin ego durumu, sağlıklı ilişkiler kurmak için de temel bir koşuldur. Ego durumunun tahribatı sonucu akılcı yön devre dışı kalmakta ve kişi uygun olmayan tutum ve davranışlar sergileyebilmektedir. Bu durum kişinin ilişkilerinde hasarlar meydana getirebilmektedir (Berne, 2019: 48; Dökmen, 1996; James ve Jongeward, 2016: 198). TA kuramının temel amaçlarından biri, kişinin yetişkin ben durumunun onarılması ve tekrar düzenlenmesi yoluyla sağlıklı ilişkilerin ortaya çıkmasını engellemektir (Arı, 1989: 27-28).

Kişiye “Sen şu an yetişkin ego durumundasın.” demenin anlamı “Sen şu an içinde yer aldığın durumun analizini objektif şekilde yapmış ve bu süreçte gördüğün

problemleri veya ulaştığın sonuçları tarafsız bir biçimde belirtiyorsun.” demektir (Berne, 2019: 43).

2.3.2.1.3. Çocuk (Ç) ego durumu:

Her bireyin içerisinde bir çocuk olduğu, olaylar ve durumlar karşısında zaman zaman çocuksu davranışlar ve tavırlar gösterdiği kabul edilmektedir. Kişi, çocuk ben durumuyla etkileşime girdiğinde çocuksu tavırlar sergilemektedir. Çocuk ego durumu, kişiliğin ilk gelişen benlik bölümüdür ve 0-7 yaş aralığında görüp deneyimlediği ve kaydettiği yaşantılardan oluşmakta ve kişinin çocukluğuna dair anılarını, duygularını ve düşüncelerini içermektedir. Çocuk ilk yaşlarda ebeveynine bağımlı, muhtaç, hareket kabiliyeti zayıf bir yapıda olduğundan tepkilerini çoğunlukla duygular aracılığıyla vermektedir. Anne ve babası tarafından olumsuz bir bakış görmesi çocuğun zihninde suçlu olma, beceriksiz olma, terk edilme gibi olumsuz duyguları kaydedebilmekte; bunların aksi olarak olumlu yaşantılar aracılığıyla da çocuğun zihninde merak, öğrenme arzusu, sevilme gibi olumlu duygular kaydedilebilmektedir. Çocuklar yaş aldıkça tepkileri değişime uğramaktadır (Berne, 1986: 104; Harris, 2014; Turan, 2009).

Her erkeğin ve kadının içinde taşıdığı çocuk ego durumu, kişinin bir zamanlar olduğu çocuktur ve her insan için öznel bir yapıdadır; çünkü ego durumu daha önce deneyimlediği çocukluk çağını temsil etmektedir. Kişi, çocuk ego durumunu kullandığında, bir çocuk gibi davranmaktadır. Çocuk ego durumu kişiliğin uğraşılması zor kısmıdır; çünkü kişiliğin hem yaratıcı, zeki, rahatına düşkün, sevecen, şaşkın, nazlı ve esprili tarafını hem de somurtkan, düşüncesiz arsız ve acımasız da tarafını temsil etmektedir (Whittlesey, 1967; Berne, 1986)

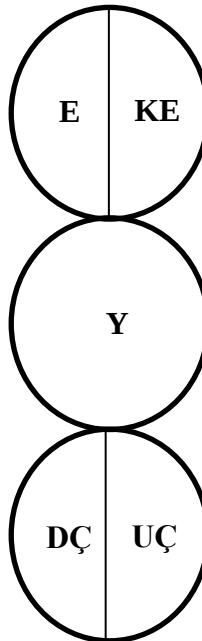
Çocuk ego durumu, kişiliğin ilk gelişen yanı olmakla birlikte az gelişmiş ya da olgun olmayan tarafı olarak değerlendirilmemeli, bireylerin yaşı, eğitim düzeyi ve cinsiyeti her ne olursa olsun yaşanan bir olayda Çocuk ego durumunu sergileyebilmektedir (Dökmen, 2009: 82). Kişiler yetişkin yaşamında, hayatlarını devam ettirebilmek için çevreden gelen uyarıcıları (temas) kabul etmektedir ve tepkide bulunmaktadır. Çocuk ego durumuna ilişkin yaşantılara hem yeni yaşantılar eklenmekte hem de çocukluktaki yaşantılar aynen tekrarlanmakta böylece yaşam boyu sürmektedir (Akkoyun, 1997). Bir kişiye “Şu an sen çocuk ego durumundasın.”

demenin anlamı “Verdiğin cevap ya da göstermiş olduğun tepki ve bu tepkinin altında yatan amaç küçük bir çocuğun tepkisi.” demektir (Berne, 2019: 43).

Yapısal analizde görüldüğü üzere kişiliğin üç temel ego durumu bulunmakta ve bu ego durumlarının ayrı ayrı incelenmesi yoluyla bireylerin etkileşimlerinin ve iletişimlerinin analiz edilmesi ve bu yolla kişiliğin her yanının en iyi çalışır vaziyete getirilmesi gerekmektedir (Berne, 1986: 105).

2.3.2.2. Fonksiyonel analiz

Fonksiyonel analiz yöntemi, kişilerin aynı anda diğerleriyle dışsal iletişimde kendileriyle ise içsel olarak iletişimde olduklarında ego durumları birikimlerini harekete geçirmeleridir. Günlük yaşamda gözlenen davranışlara bağlı olmakla birlikte birey hangi ego durumundan davranış ve tutumlarını sergileyeceğine karar vermektedir. Yani birey tarafından istenilen ve tercih edilen TA ego durumu kullanılmaktadır (Akkoyun, 2011: 21). Berne ego durumlarını fonksiyonel analizde beş ayrı düzeyde incelemiştir. Ebeveyn ego durumu, Koruyucu Ebeveyn (KE) ve Eleştirel Ebeveyn (EE) olarak ikiye; Çocuk ego durumu, Uygulu Çocuk (UÇ) ve Doğal Çocuk (DÇ) olarak ikiye ayrılmaktadır. Yetişkin ego durumu ise yapısal analizde olduğu gibi kalmaktadır (Akkoyun, 2001: 22).

Şekil 2.13. Fonksiyonel Analiz Ego Durumları (Berne, 1961)

2.3.2.2.1. Koruyucu ebeveyn (KE) ego durumu:

Ebeveyn ego durumunun güven vereni destekleyen, yardım eden ve güven veren yönüdür (Poussrad, 2006). Çevredeki kişilerin yaşlarının kaç olduğunu önemsemeden onların iyilik halini korumaya yönelik mesajlar içermektedir. “Terliğini giy”, “Sen onlara aldırma”, “Yemeğini ye” tarzındaki iletileri içermektedir. Bireyin iletişim kurarken anlayışlı, güvenilir, cana yakın, ilgili, özenli, destekleyici, affedici, vefakar, izin verici, endişeli, yardımsever, fedakar, koruyucu tutum ve davranışları içermektedir. Bu ego durumundaki kişilerin koruma eğilimleri ve kaygı düzeyleri yüksektir (Akkoyun, 2001: 22; Dökmen, 2009: 79; James ve Jongeward, 2016: 102).

Koruyucu Ebeveyn ego durumu hem kendisinin hem de karşısındaki kişinin Çocuk ego durumuna karşı izin verici bir tutumdur. Ancak insanların ihtiyaçlarına karşı duyarlı, destekçi, yol gösterici, yardımsever olabileceği gibi aşırı kontrollü ve engelleyici de olabilmektedir. Aşırı izin veren ya da koruyan, istenmediği ya da ihtiyaç duyulmadığı durumlarda “Bırak ben yapayım.” şeklinde davranan Koruyucu Ebeveyn ego durumu olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir (Yalçın, 2014: 57).

2.3.2.2.2. Eleştirel ebeveyn (EE) ego durumu:

Kişiliğin kuralları, yapılması gerekenleri söyleyen, bu kurallara uyulmasını isteyen, uyulmadığında ve yanlış yapıldığında söylenip durarak suçlu hissettiren, cezalandıran tarafıdır. Din, politika, gelenekler, cinsiyet rolleri, uygun giysiler giyme, çocuk yetiştirme biçimleri, düzgün konuşma biçimleri gibi konularla, kültürel ve aileye özgü senaryolarla ilişkili düşünceler barındırmaktadır (Dzik, 1976: 33; James ve Jongeward, 1993). Eleştirel ebeveyn çocuk ego durumuna karşı baskıcı bir tutum sergilemektedir. İnandığı mantıksız düşünceler nedeniyle “Erkek çocuklar saçlarını uzatmaz.”, “Büyüklerin karşısında bacak bacak üstüne atılmaz.” ve “Kızlar sessiz ve yumuşak başlı olmalıdır.” gibi mesajlar bu ego durumunu yansıtmaktadır (Akkoyun, 1995; Karababa, 2016: 49).

Eleştiren Ebeveyn ego durumunun yararlı yanlarından biri, güçlü olması ve başkalarının hakkını çekinmeden ısrarlı bir şekilde savunmasıdır. Bir diğer yararlı yönü ise, kural koyucu özelliğinin yapılandırıcı nitelikte olmasının süreçlerin değerlendirilmesi ve denetlenmesini sağlamasıdır (Yalçın, 2014: 42).

2.3.2.2.3. Yetişkin (Y) ego durumu:

Yetişkin ego durumu, problem çözme amaçlayan nesnel yaşantıları tüm problem çözme stratejilerini içermektedir. Ayrıca kişinin diğer iki ego durumunun ihtiyaçlarını karşılama görevi bulunmaktadır. Çocuk ego durumunun ihtiyaç duyduğu bilgiler, yaratıcılığını en üst düzeye çıkarabilmesi ve eğlenebilmesi için uygun kararlar almasına yöneliktir. Ebeveyn ego durumunun ihtiyaç duyduğu bilgiler ise, bildiregelerin doğruluğunu kanıtlayabilmesine yöneliktir. Yetişkin ego durumu, bir bilgisayar gibi çalışarak olasılıkları hesaplamaktadır. Bilgisayardan farkı ise her zaman çalışmaya hazır olmasıdır (Akkoyun, 2011).

2.3.2.2.4. Doğal çocuk (DÇ) ego durumu:

Ego durumlarının içinde en cazip olan keyfine düşkün, düşünmeden hareket eden, eğitilmemiş, dışavurumcu ve kendini beğenmiş tavırlarla ifade edilen ego durumudur. Doğal Çocuk ego durumu, istediği şeyi elde edebilmek için ne gerekiyorsa yapılması anlayışına sahiptir. Bu anlayış sebebiyle öfke krizleri, isyanlar ve zorbalık davranışları sergilenebilmektedir (Adams, 2009: 242-243).

Doğal çocuk, dünyadaki ebeveyn figürlerine tepkide bulunmaktan uzak durmaktadır. Ebeveynlerinin vereceği tepkileri düşünmezler ve ebeveynlerinin tutum ve kalıplarından bağımsız hareket etmektedirler. Bireyin davranışları birini taklit ederek ya da birine uyararak değil, kendiliğinden oluşmaktadır. Ben odaklı, kendi ihtiyaç ve isteklerini ön planda tutan, ihtiyaçları karşılandığında mutlu ve karşılanmadığında öfkeli, meraklı, sepatik, içinden geldiği gibi hareket eden yapısı bulunmaktadır (James ve Jongeward, 1993; Akkoyun, 2001: 23). Yararlı olan Doğal Çocuk, eğlenceli, samimi ve kişilerle çabuk kaynaşan bir yapıya sahiptir. Ancak yararsız olan Doğal Çocuk, kendine yönelik sağlıksız ve zarar verici davranışlar sergileyebilmektedir (Akkoyun, 2001). Olumlu olarak “Hadi gel eğlenelim.” gibi bir tepkide bulunurken, olumsuz olarak da “Hadi daha hızlı sür.” gibi tepkilerde bulunabilmektedir (Şamatacı, 2013).

2.3.2.2.5. Uygulu çocuk (UÇ) ego durumu:

Çocuk ego durumunun anne ve baba eğitiminden en çok etkilenen yönü olmakla birlikte içinden geldiği gibi davranmak yerine mantıklı olsun ya da olmasın anne ve babalarının onayladığı şekilde davranma eğilimi gösteren yanıdır. Otorite figürlerinin sürekli kontrolü altında olduğunu düşünerek, davranışlarını diğerlerinin

beklentilerine göre ayarlayarak ve kendi duygu, düşünce, istek ve gerçek tepkilerini saklayarak davranışlarda bulunma eğiliminde olmaktadır. Nazik, ilgili, uyumlu, boyun eğici, kararsız, karamsar, yetersiz, çekingen ve pasif başkaldıracı tutum ve davranışlar göstermektedirler (Alisinanoğlu, 1994: 16).

Bu ego durumuna göre davranan bireyler, doyumunu daha çok düşlerinde arayan kişilerdir. Bu kişiler sorunlarla yüzleşmekten kaçınmakta ve eyleme geçmekte zorlanmaktadır. Stres yaratan durumlarda uygun Çocuk ego durumuna geçmek daha olası bir durumdur (Akbağ, 2000). Yararlı olan uygun çocuk, kendisi için değerli olan kişilere uygun davranışlar sergileyerek amacına ulaşmakta ve bu süreçte sakin davranmaktadır. Ancak yararsız olan uygun çocuk, başkalarının dikkatini çekmek için saldırgan eylemlerde bulunabilmekte, sözel ve fiziksel olarak çevresine zarar verebilmektedir (Akkoyun, 2001).

Fonksiyonel analiz aracılığıyla davranışlarımızı nasıl oluşturduğumuz anlaşılmaya çalışılmakta, yapısal analiz aracılığıyla ise davranışlarımız derinlemesine ve içsel olarak incelenmeye çalışılmaktadır. Bu davranışların sonuçları olarak da kişilerarası ilişkilerde transaksiyonlar belirlenmektedir.

2.3.3. Ego Durumlarını Tanılama

Somut olarak gözlenebilen kişilik yapılarını ifade eden ego durumlarını tanılama sürecinde, dört farklı tanılama yönteminden yararlanılmaktadır. Bunlar (Berne, 2001; Akkoyun, 2011; Stewart, 2007):

- *Davranışsal Tanılama:* İpuçları olarak bireyin kullandığı sözcükleri, yüz ifadeleri, jest ve mimikleri, beden duruşu ve ses tonu gözlemlenmektedir.
- *Sosyal Tanılama:* Bireyin diğer insanlarla etkileşiminin incelenerek karşıdaki kişiye hangi ego durumundan uyarıcının gönderildiği, kişinin hangi ego durumunu hedef aldığı ve gönderilen uyarıcıya hangi tepkinin verildiğini belirlemektir.
- *Tarihsel Tanılama:* Bireyin önceki yaşantısı incelenerek hakkında önemli bilgiler edinilmeye çalışılmaktadır. Örneğin; birey şu an yaşadığı duygularının daha önce ebeveynlerine karşı da deneyimlenmesi, muhtemelen Çocuk ego durumunda olduğunu; anne ve babası gibi konuşuyor, jest ve mimik kullanıyorsa, muhtemelen Ebeveyn ego durumunda olduğunu göstermektedir.

- *Fenomonolojik Tanılama:* Bireyin kendi öz yaşantısını inceleyerek elde ettiği bilgileri içermektedir. Çocuklukta yaşanan duyguya benzer bir duygu şu anda da yoğun bir şekilde yaşandığında fenomonolojik olarak geçerli bir tanılama yapılmaktadır.

	İFADELER	BEDEN DİLİ	MİMİKLER	SES TONU
EBEVEYN EGO DURUMU	Gereklik bildiren ifadeler Kesin ifadeler (asla-her zaman vb.) Ben olsaydım, ben sana demiştim vb. Başkalarının düşüncelerini önemseme (Komşular ne der?) Canını sıkma, korkma, iyi ol vb.	Parmağını kullanmak, Omuza-masaya vurma Ayakla yere vurma Sırt sıvazlama El ovuşturma, kol kovuşturma	Azarlayıcı bir yüz ifadesi Kaş çatma, kaldırma Onaylayıcı baş hareketi Küçümseyen bakış Alaycı gülümseme Kızgın, Sevecen Sempatik bakış	Cesaret verici Azarlayıcı Cık cık sesi Büyükleme Destekleyici
YETİŞKİN EGO DURUMU	5N-1K soruları İhtimal, seçenek ve sonuç ifadeleri Gerçeğin denenmesi Neden-sonuç ilişkisine odaklanma “İstatistiklere göre”	Dik beden duruşu Göz teması Alakalı görünme Olayları parmakla işaret etme Geribildirim verme Karşı tarafın dinleyip dinlemediğini kontrol etme	Düşünceli Dikkatli İlgili Meraklı	Sakin ve güven veren Araştırmacı Bilgi veren Açık ve anlaşılır şekilde duygusal olmayan
ÇOCUK EGO DURUMU	İstemiyorum-istiyorum Korkuyorum-Benim Herkes beni sevsin istiyorum Benimki daha iyi Kimse beni sevmiyor Senin yüzünden	Tırnak yeme Parmak emme Konuşmak için söz isteme Sokulma, kıvrılma, büzüşme, yayılma, geride durma Neşeli, heyecanlı duruş Tetikte bekleme, hırçınlık	Ağlamaklı, Üzgün gözler Büzülmüş dudaklar Hayran bakışlar	Kıkırdama, Gülme Tatlı tatlı konuşma Dalga geçme Surat asarak konuşmama Hızlı ve yüksek sesle konuşma Mırıldanma,

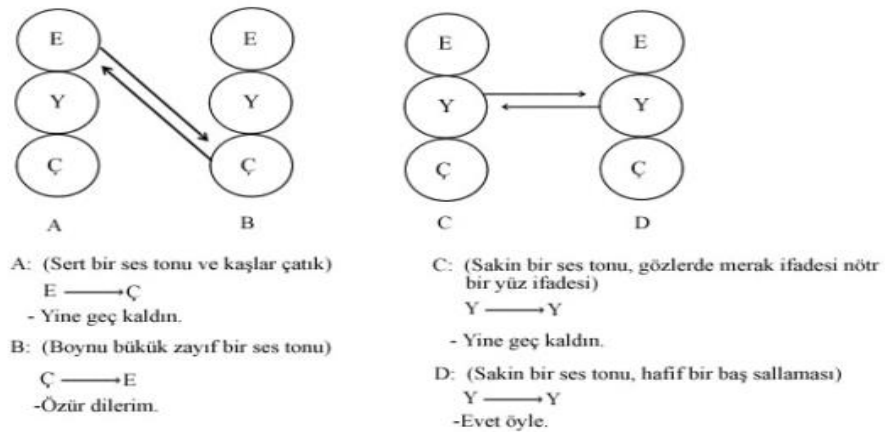
Şekil 2.14. Ego Durumlarını Tanılama İpuçları (Kaynak: Akkoyun, 2001).

2.3.4. Transaksiyonlar (Etkileşimler)

Toplumsal ilişkinin temel birimi olan ve kişiden gelen uyaran ve diğer kişiden gelen tepkiden oluşan iletişim birimine *transaksiyon* denilmektedir. Transaksiyonlar, diğer insanlarla nasıl etkileşime geçildiği, hangi ego durumundan konuşulduğu ve karşı tarafın hangi ego durumundan tepki verildiği ile ilgilenmektedir. İki ya da daha

fazla kişi bir araya geldiğinde, içlerinden biri ya konuşmakta ya da diğerlerinin varlığının farkında olduğuna dair bir davranışta bulunmaktadır. Bu durumda TA, hangi ego durumu tarafından karşılıklı davranışsal uyarının yapıldığı ve hangi ego durumundan karşılıklı tepki verildiğini ortaya çıkarma ile ilgilenmektedir. Kişilerin bir araya geldiklerinde Ebeveyn, Yetişkin ve Çocuk ego durumlarından hangilerini kullandıkları ile ilgilenmektedir ve bunun için ipuçlarını gözetmektedir. Sözlü iletinin ne olduğunun tam olarak anlaşılması için, mesajı alan kişinin hem kullandığı sözcükleri hem de sözsüz anlatımları (beden dili) dikkate alınması gerekmektedir. Transaksiyonlar üçe ayrılmaktadır. Bunlar; tamamlayıcı, çapraz ve gizil transaksiyonlardır (Berne, 2001; James ve Jongewar, 1993; Akkoyun, 2011; Harris, 2004; Solomon, 2003).

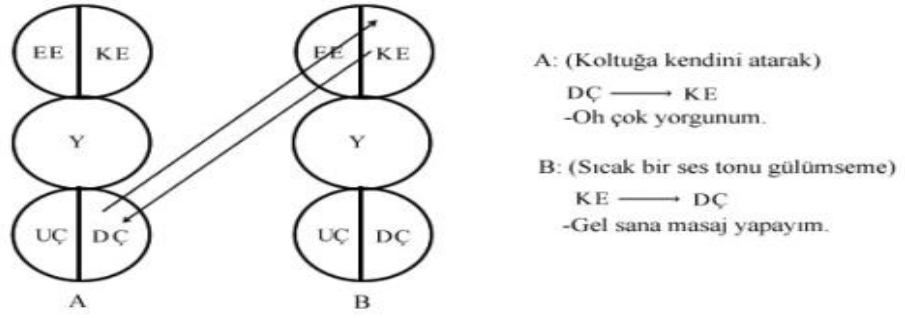
- *Tamamlayıcı Transaksiyonlar:* İletişim esnasında kişinin bir ego durumundan hareket ederek uyarıcı göndermesi ve hedeflediği ego durumundan tepki alması ile oluşan transaksiyonlardır. Hem iletişimi başlatan kişi hem bu iletişime cevap veren kişi mesajları doğru algılamakta ve yanıt vermektedir. Uyarıcının ve göndericinin tepkilerini ifade eden oklar birbirine paralel şekilde olduğu için bu transaksiyonların bir diğer ismi “paralel transaksiyon”dur. Berne’e göre iletişimin üç kuralı vardır ve bunlardan birincisi, transaksiyonların tamamlayıcı bir şekilde devam ettiği sürece iletişim kesintiye uğramadan devam edecektir. Bu transaksiyon türünde hem kişinin hem de karşıdaki kişinin beklentisi karşılanmakta ve iletişim sağlıklı bir şekilde sürebilmektedir (Berne, 2001; Akkoyun, 2011; Harris, 2004).

Şekil 2.15. İki Tamamlayıcı Transaksiyon Örneği (Kaçar, 2008: 87)

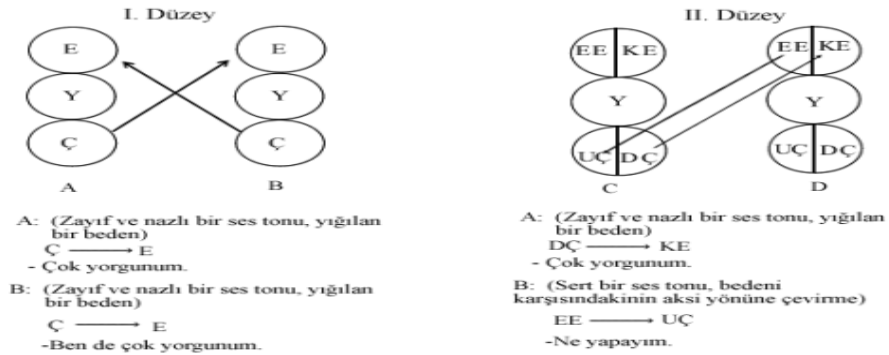
Yukarıda 1. Düzeyde gerçekleşen transaksion örneklerine bakıldığında göndericinin mesajını ilettiği ego durumu hangisi ise, karşısındaki kişi de o ego durumundan yanıt verdiği görülmektedir ve böylece tamamlayıcı transaksion ortaya çıkmaktadır. Bu iletişim türünde kişilerin cevap beklediği ego durumundan tepki verilmiştir.

İkinci düzeyde gerçekleşen transaksionlara da aşağıdaki gibi örnek verilebilir:

Şekil 2.16. 2. Düzey Tamamlayıcı Transaksion Örneği (Kaçar, 2008: 88)

- *Çapraz (Kapalı) Transaksionlar:* İletişim esnasında karşılıklı kişiler sadece bir ego durumundan hareket etmekte fakat uyarıcıyı gönderen kişi karşısındaki kişide hedeflediği ego durumundan tepki alamamaktadır. Tepkide bulunacak kişi, karşıdakinden gelen uyarıcının ego durumundan tepki vermemekte, başka bir ego durumundan tepki vermektedir. Kapalı transaksiyonda karşıdaki kişinin beklentisi karşılanmamakta ve kişiler birbirinden uzaklaşma eğiliminde olmaktadır. Böylece kişiler birbirine dönmekte, konuşmayı başka yöne çevirmektedirler ve bu durum kişilerarası çatışma ve iletişim kanallarında tıkanıklığa sebep olmaktadır (Akkoyun, 2001: 40). Berne'in iletişim kurallarından ikincisi, transaksionlar kapalı olduğu sürece iletişimin kesintiye uğrayacak olmasıdır (Berne, 2001).

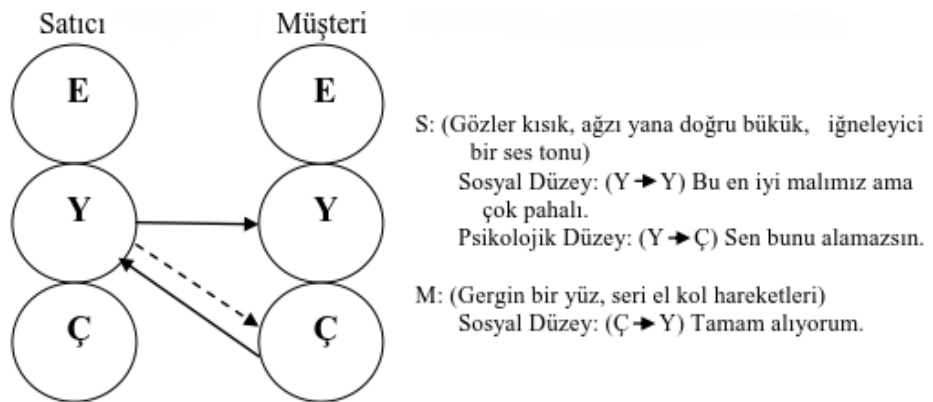

Şekil 2.17. Çapraz (Kapalı) Transaksion Örneği (Kaçar, 2008: 89)

Yukarıdaki örneklere bakıldığında her iki iletişimde de uyarıcının hedeflediği ego durumundan değil bir başka ego durumundan yanıt gelmiştir. Bu da kişilerin beklentisini karşılamamış ve iletişim engellerine sebep olmaktadır.

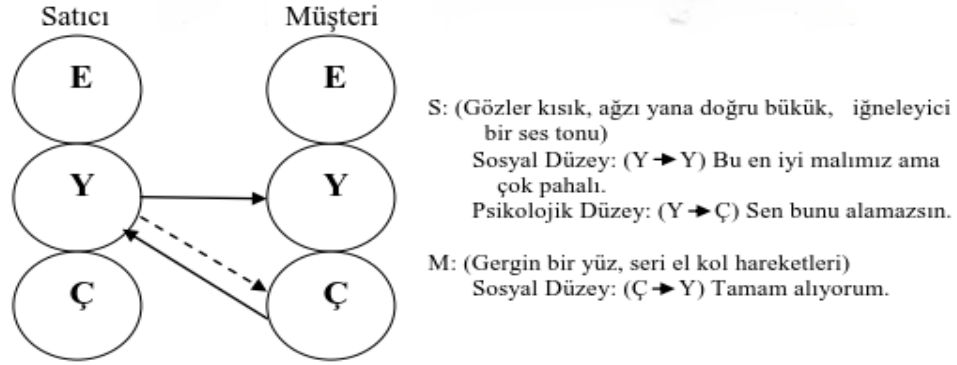
- *Gizil Transaksiyonlar*: Transaksiyonlar içerisinde en karmaşık olanı ve her zaman ikiden fazla ego durumunu içeren türüdür. Kişilerden biri veya her ikisi birden iki ego durumu ile harekete geçmekte; iletiler aynı anda hem psikolojik hem de sosyal bir anlam ifade etmektedir. Açık açık ifade edilen (sosyal) mesaj ile gizli anlam barındıran sözsüz (psikolojik) mesaj arasında tutarsızlık bulunmaktadır. Görünüş olarak tamamlayıcı transaksiyona benzer, ancak görülen iletinin ardında gizli bir anlam taşıyan başka bir ego durumunun ait mesaj bulunmaktadır. Berne'in iletişim kurallarından üçüncüsüne göre, bir gizil transaksiyonun davranışsal tepkisini belirleyen psikolojik düzeydeki mesajdır. Sosyal mesajlar düz çizgi ile; psikolojik mesajlar ise kesik çizgi ile ifade edilmektedir. Üç ego durumunun birden kullanıldığı transaksiyonlara *Açısal Gizil Transaksiyon*, dört ego durumunun kullanıldığı transaksiyonlara ise *Dubleks Gizil Transaksiyon* denilmektedir (James ve Jogeward, 1993; Berne, 2001; Harris, 2004; Akkoyun, 2011; Akkoyun, 2001: 42).

Açısal gizil transaksiyonda, uyarıcıyı gönderen kişinin aynı ego durumundan hem sosyal hem de psikolojik mesaj iletilmekte ancak karşısındaki bireyin farklı ego durumu hedeflenmektedir. Gönderilen psikolojik mesajın karşılığında sosyal mesajla tepki verilerek iletişimdeki beklenti karşılanmaktadır, dolayısıyla iletişim sürmektedir. Bu transaksiyonda, sosyal ve psikolojik mesajın okları arasında bir açılış oluşmaktadır (Akkoyun, 2001: 42).

Şekil 2.18. Açısal Gizil Transaksiyon Örneği (Akkoyun, 2001)

Dubleks gizil transaksyon türünde ise, birbirini tamamlayan işitilen ve hissedilen iki ayrı transaksyon vardır, dolayısıyla iletişim sosyal ve psikolojik düzeyde devam edebilmektedir (Akkoyun, 2001: 42).

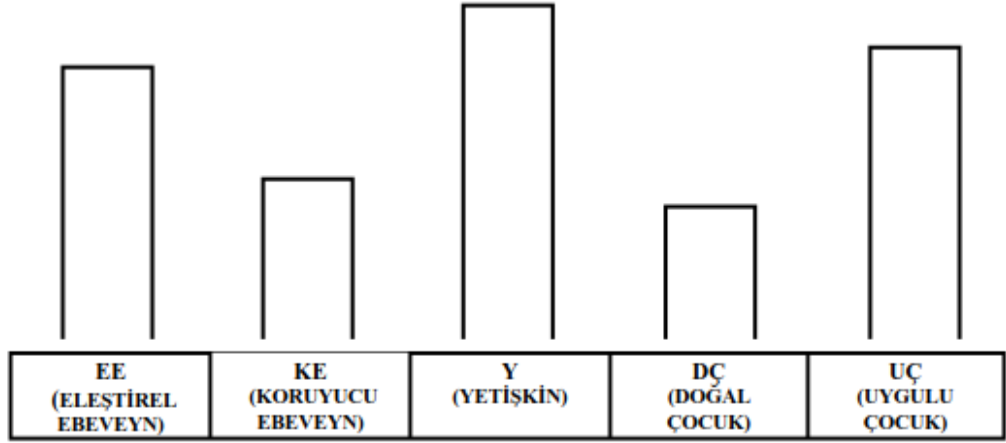

Şekil 2.19. Dupleks Gizil Transaksiyon Örneği (Akkoyun, 2001)

Transaksiyonlar iletişim sürecini ifade etmektedir ve bu iletişimin devamı için bireyin verdiği tepki kadar karşıdakinin verdiği tepki de belirleyici olmaktadır. Bu durumda anne-baba-çocuk iletişimini ya da evlilik ve flört iletişimini içeren ilişki biçimlerinde iletişimin sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi açısından transaksiyonlar önemli bir unsur olmaktadır.

2.3.5. Sabitlik Hipotezi ve Egogram

TA'da bireyin sahip olduğu kişisel enerjisi ego durumları temelinde Sabitlik Hipotezi ile ifade edilmekte ve "Ebeveyn+Çocuk+Yetişkin=1" şeklinde gösterilmektedir. Buna göre bir ego durumundaki kişisel enerjide artış olduğunda, enerjinin tümü sabit (=1) olduğu için, psişik enerjide yer değiştirmekte ve diğer ego durumlarındaki enerjide bir azalma ortaya çıkmaktadır. Kişinin sahip olduğu enerji miktarları Egogram ile gösterilmektedir. Bir egogramda, ego durumlarındaki enerji miktarının dağılımı kolonlar aracılığıyla gösterilmektedir. Egogram da Eleştirel Ebeveyn (EE), Koruyucu Ebeveyn (KO), Yetişkin (Y), Doğal Çocuk (DÇ) ve Uygulu Çocuk (UÇ) olmak üzere, kişinin başkalarıyla iletişim kurarken harcadığı gözlemlenen enerjinin grafiği çizilmektedir (Akkoyun, 2011: 32).

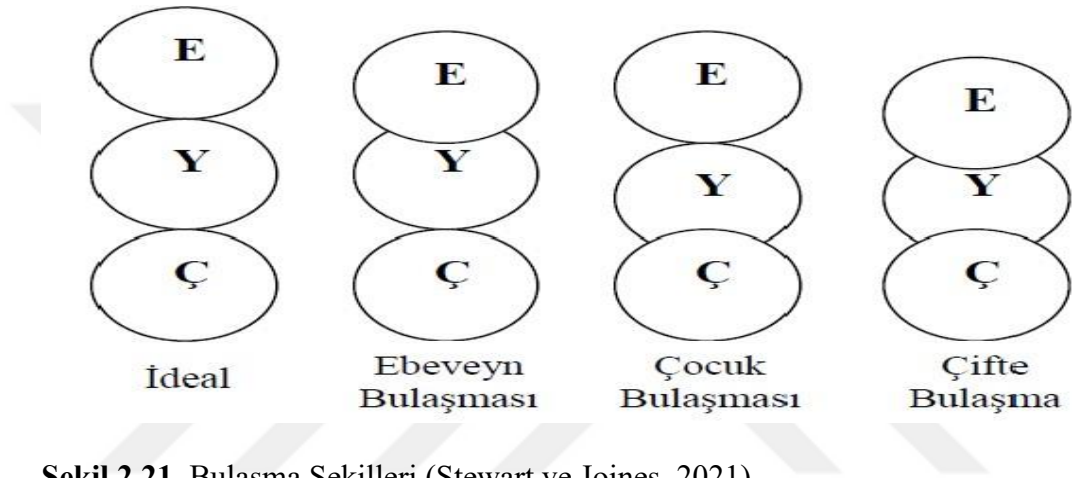
Şekil 2.20. Egogram Örneği (Akkoyun, 2011).

Yukarıdaki egogram örneğine göre, bireyin en fazla Yetişkin, sonrasında Uygulu Çocuk ve Eleştirel Ebeveyn ve en az Koruyucu Ebeveyn ve Doğal Çocuk ego durumlarında olduğu düşünülmektedir.

2.3.6. Ego Durumlarının Yapısal Özellikleri

Kişilik Ebeveyn, Yetişkin ve çocuk olmak üzere üç benlik yapısından oluşmaktadır ve bu yapılar arasında, psişik enerjisinin bir ego durumundan diğerine akmasını sağlayan yarı geçirgen dokular yani benlik sınırları bulunmaktadır (Berne, 1961). Ego durumları arasında bulunan sınırlar bozulduğunda, yapılar birbirinden ayrı olmadığında ve ego durumlarının içerikleri birbirine karıştığında ortaya çıkan probleme **bulaşma** denir. Bu problemi yaşayan kişi hangi ego durumundan tepki vereceğini bilememekte ve iletişimde kopukluklar yaşamaktadır. Ebeveyn ben durumu ile yetişkin ben durumunun sınırlarının birbirine karışmasına **Ebeveyn bulaşması** denir. Geçmişte kalmış ve değerlendirilmemiş Ebeveyn kayıtları şu an gerçekmiş gibi yaşanmakta, ön yargılı ifadeler kullanılmakta ve kişi kendini haklı kabul etmektedir. “Beyaz tenliler siyah tenlilerden daha iyidir.”, “Sarışın insanlar aptaldır.” gibi geçmişte öğretilen inanışlar gerçekliği sorgulanmadan kabul edilmiş önyargılı transaksionlarla belli edilmektedir. Çocuk ego durumunda içselleştirilen kayıtların Yetişkin ego durumuna karışmasına **Çocuk bulaşması** denir. Kişi çocukluk yaşantısına ait düşünceleri, duyguları ve deneyimleri yetişkin yaşantısında da dışa vurmaktadır. Bu bulaşma kendini fobilerle, travmatik yaşantıların tekrarlanmasıyla, sanrılarla, korkular ve batıl inançlarla göstermektedir. “Bazı insanlar benim beynimi kontrol ediyorlar.”, “Dünya çok korkunç bir yer.” şeklindeki ifadeler gerçekmiş gibi algılanmakta ve

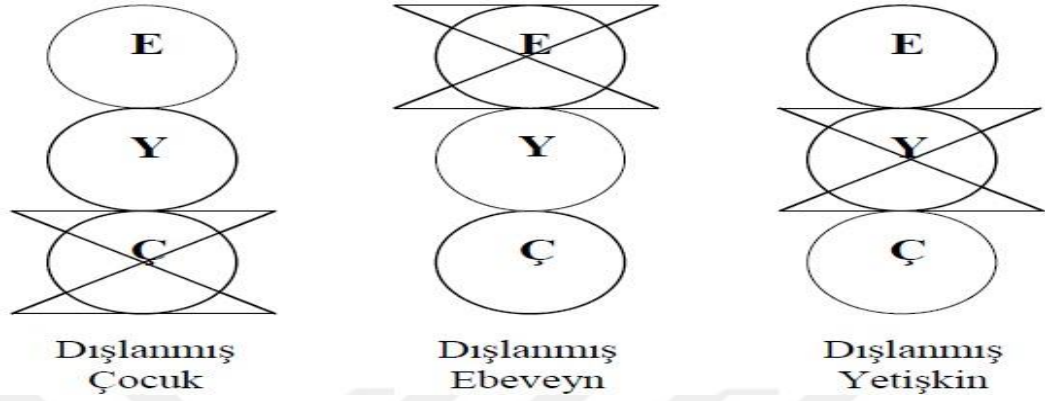
yaşanmaktadır. Hem Ebeveyn hem de Çocuk ego durumunun aynı zamanda Yetişkin ego durumuna bulaşmasına **çifte bulaşma** denir. En çok görülen bulaşma türüdür. Ebeveynin belirli bir konudaki ön yargısı yetişkin veri kaydı olarak algılanmakta ve bu durum çocuk ego durumunda korku duygusu ile deneyimlenmektedir. Bu bulaşma sonucunda kişinin yaşamında akılcı olmayan inançlar ve bilişsel çarpıtmalar meydana gelmektedir. “Erkekler zavallıdır.” cümlesi Ebeveyn egosunu ve ön yargıyı yansıtmaktadır. “Kendimi zavallı hissediyorum.” ifadesi Çocuk ego durumunu ve duyguyu yansıtmaktadır (Akkoyun, 2001: 53; Harris, 2014: 138-139; Stewart ve Joines, 2021: 101-104).

Şekil 2.21. Bulaşma Şekilleri (Stewart ve Joines, 2021).

İnsanların birbirinden nasıl farklılaştığını açıklayan bir diğer patolojik bozukluk ise dışlamadır. Ego durumlarındaki serbest enerjinin bir ya da birden fazla ego durumu göz ardı edilerek diğer bir ya da iki ego durumuna aktarılmasına **dışlama** denir. Ego durumlarından iki tanesinin dışlanması ve geriye kalan ego durumunun bireyin duygu, düşünce ve davranışları üzerinde hâkimiyet kurmasına **sabit/ dışlayıcı ego durumu** adı verilmektedir. Buna örnek olarak, mesleği başkalarını eğlendirmek olan sanatçıların Çocuk ego durumunu sergilemeleri ve diğer iki ego durumunu dışlamaları verilebilir. **Ebeveyn ego durumu dışlandığında** kişi, ebeveyn ego durumundan gelen kuralları ve kısıtlamaları devre dışı bırakmakta, benimsediği sabit kurallar olmamakta ve kendi isteğine göre bu kuralları düzenlemektedir. **Yetişkin ego durumu dışlandığında** kişi, gerçeği objektif olarak değerlendirememekte, mantıklı kararlar alamamakta, anın farkında olamamakta ve ebeveyn ve çocuk ego durumu arasında gel-git yaşamaktadır. Bu sebeple de kişi duygu ve davranışlarının farkında olamamakta ve tuhaf davranışlar sergileyebilmektedir. **Çocuk ego durumu dışlandığında** kişi, duygularını devre dışı bırakmakta ve duygusuz tavırlar

sergilemektedir. Bu kişiler çocukluklarına dair anıları hatırlamayan ve duygularını hissetmeyen kişilerdir. Uyumlu davranışları olan bu kişiler takdir görseler dahi arkadaş ya da sevgili olarak pek tercih edilmemektedirler (Akkoyun, 2001: 54-55; Harris, 2020: 141-142; Stewart ve Joines, 2021: 105).

Şekil 2.22. Ego Durumlarının Dışlanması Durumu (Stewart ve Joines, 2021).

2.3.7. Yaşam Senaryosu ve Yaşam Pozisyonları

Yaşam senaryosu kavramı, kısaca yaşam planı olarak tanımlanmakta ve kişinin “kendisini oynadığı” dramatik bir sahne oyununa benzetilmektedir (James ve Jongeward, 2017). TA kuramına göre birey 0-6 yaş arasında yaşam senaryosunu oluşturmaktadır ve bu süreçte önemli becerilerin ve temel yapı taşlarının kazanıldığı 0-3 yaş arası en önemli dönemdir. 0-6 aylık dönemdeki çocuk “var olabilmeyi” hissetmektedir ve bu dönemde ebeveynlerinde sevgi, ilgi ihtiyacını almaya ve “iyi ki varsın” mesajını hissetmeye ihtiyacı bulunmaktadır. 6 ay- 1.5 yaş aralığı “yapabilmek ve ustalaşmak” dönemidir ve bu dönemde bebek için güven ve desteklenme duygusu önem kazanmaktadır. 1.5-3 yaş aralığı “düşünebilme” dönemidir ve bebek ayırt etmeye, fark etmeye, seçim yapabilmeye ve karar vermeye başlamaktadır. 3-6 yaş döneminde önceki dönem keşifleriyle birlikte yaşam senaryosu oluşmaya başlamaktadır. Yaşam senaryosunun oluştuğu 2-6 yaş aralığında “Ben”e ve “karşı tarafa” değer, anlam ve inanış geliştirmeye başlanmaktadır (Uzun, 2020: 18). Bireyin çocukluk yıllarındaki yaşantılar sonucunda kendisine, diğerlerine ve hayata yönelik aldığı “ilk kararlar”, hem yaşam senaryosunu şekillendirmekte hem de yaşam pozisyonlarını oluşturmaktadır (Harris, 2004).

Yaşam senaryosunun oluşmasında çocukluk yaşamında alınan ilk kararların yanı sıra çocuk- ebeveyn ilişkisi, ebeveyn beklentileri ve programları da etmenlerdir.

Doğumla başlayan yaşam oyununda, senaryo yönergeleri hem ebeveyn çocuk ilişkisi hem ebeveyn beklentileri aracılığıyla çocuk ben durumunu programlamaktadır. Çocuklar büyüdükçe çeşitli rolleri (doğum kahramanlar, kadın kahramanlar, kötü kişiler, kurbanlar, kurtarıcılar) oynamayı öğrenmekte ve bilinçsiz olarak diğer kişilerinde bütünleyici rolleri oynamalarını beklemektedirler (Berne, 1964; James ve Jongeward, 2016). Yaşam pozisyonları, bireyin hayata, kendisine ve başkalarına yönelik sahip olduğu tutumlarını ve davranışlarını içeren psikolojik bir durumdur (Akkoyun, 2001: 59). TA'e göre dört temel yaşam pozisyonu (OKEY olma durumu) bulunmaktadır:

Kaçın- inat Pozisyon Sonuçları: Ben kendimle OKEY değilim. Sen benimle OKEY'sin (Depresif Pozisyon)	Geçinmek Pozisyon sonuçları: Ben Kendimle OKEY'im. Sen benimle OKEY'sin (Sağlıklı Pozisyon)
Hiçbir yere varmamak Pozisyon Sonuçları: Ben kendimle OKEY Değilim. Sen benimle OKEY Değilsin (Sağlıksız Pozisyon) ^	Kurtulmak Pozisyon Sonuçları Ben kendimle OKEY'im Sen benimle OKEY değilsin (Paranoid Pozisyon)

Şekil 2.23. OKEY Düzeneği: Şimdi Burada Neler Oluyor? (Stewart ve Joines, 2021).

- *Ben OK (iyi) 'im Sen OK' (iyi) 'sin:* Her bebeğin doğduktan hemen sonra sahip olduğu ilk pozisyonudur. Sağduyulu, sağlıklı ve olması istenen pozisyonudur. Pozisyonlar arasında tek “bilinçli” olarak seçilen ve çoğu kişi için kalıcı olan pozisyonudur. Birey, kendisinin ve başkalarının varlığını ve değerini olduğu şekilde, değiştirmeye çalışmadan kabul etmektedir. Bu pozisyondaki bireyler için problemler çözülmek için vardır. Olumsuz koşulsuz temas iletileri dışındaki tüm iletileri kapsamaktadır (Akkoyun, 2001; Harris, 2020: 84; Stewart ve Joines, 2021: 182).

- *Ben OK (iyi) Değilim Sen OK' (iyi) 'sin:* Erken çocukluk döneminde deneyimlenen evrensel pozisyonudur. Bebek doğduktan sonra bakım veren yetişkine muhtaç, bağımlı olduğunu ve ondan fiziksel olarak küçük olduğunu değerlendirerek kendisini aşağı ve aciz konumda algılamaktadır. Bu sebeple kendisine yönelik değerlendirmesi OK olmama durumudur. Temel ihtiyaçlarını karşılayan ve temas

aldığı bakım vereni ise OK olarak algılamaktadır. Bu pozisyon depresif pozisyon olarak ele alınmaktadır (Harris, 2020: 77; Stewart ve Joines, 2021: 183).

- *Ben OK (iyi) Değilim Sen OK' (iyi) Değilsin:* Birinci yaşın sonunda çocuk yürümeye başlayarak yavaş yavaş özgürlüğünü kazanmaya başlamakta bu sebeple de bakım vereni ile teması azalmaktadır. Kendi kendine yürümeye başlayan çocuk yaralanmakta ve cezalar almaktadır. İlk yıla göre rahatlığın ve temasın azalması, terk edilme duygusunun hissedilmesi ve yaşanan zorluğun ikinci yaş boyunca devam etmesi sonucunda “Ben OK değilim- Sen OK değilsin” pozisyonuna geçilmektedir. Bu pozisyondaki kişi hem kendisini hem de çevresindekileri değerli ve yeterli bulmamakta, hayata dair amacı olmamakta, kendisiyle barışık olmamakta, kendini tanımamakta ve kendisini ve çevresindekilerine olursa olsun sevememektedir (Berne, 1992; Harris, 2020: 80-82; Stewart ve Joines, 2021: 182-183).

- *Ben OK (iyi)'yim Sen OK' (iyi) Değilsin:* Eğer bir çocuk, yetişkinler tarafından uzunca bir süre kötü davranışlara ve ihmale maruz kalmışsa bu yaşam pozisyonuna geçmektedir. Bu pozisyondaki kişi çevresiyle sürekli bir yarış halinde ve kendisinin bu yarışta her zaman önde olduğu inancına sahiptir. Uzun süre dayak yiyen ve örselenen çocuk, diğerlerine karşı öfke hissederken yalnız kaldığında hissettiği rahatlama ile birlikte “Ben OK'im” duygusunu yaşamaktadır. Bu pozisyon paranoid bir durum olarak değerlendirilmekte, kişilik bozuklukları arasında yer almakta ve başkalarına yönelik zarar verme davranışlarını içermektedir (Harris, 2020: 82; Stewart ve Joines, 2021: 186).

Bu pozisyonlar arasında en çok sahip olunması istenen pozisyon “Ben Ok'im Sen Ok'sin” olsa dahi en çok karşılaşılan pozisyon “Ben Ok Değilim Sen Ok'sin” pozisyonudur (Harris, 2020: 85).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın modeli, araştırmanın hipotezleri, araştırmanın evreni ve örneklem grubu, araştırmanın sınırlılıkları, verilerin toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin değerlendirilmesine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu tez araştırmasında flört şiddeti tutumları ile ilişkisi olduğu düşünülen çocuk yetiştirme tutumları ve transaksyonel analiz ego durumları bağlamı incelenmektedir. Flört şiddeti alanında yapılacak bu çalışma ile şiddetin daha iyi anlaşılması, çocuk yetiştirme tutumları ve ego durumları ile ilişkisinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Flört şiddetinin nedenlerinin, ilişkili olduğu olgu ve kavramların araştırılarak ortaya çıkarılmasının ve flört şiddetine yönelik tutumların doğasının anlaşılacak çözüm stratejilerinin geliştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Literatür taraması aşamasında flört şiddeti ile ilgili araştırmalarda sosyodemografik özellikler, çocuk yetiştirme tutumları ve ego durumları ile birlikte ilişkilendiren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan çalışmanın literatüre farklı bir bakış açısı kazandıracağı düşünülmektedir.

3.2. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, “Flörtte Şiddeti Tutumlarının Anne Babanın Çocuk Tutumları ve Transaksyonel Analiz Ego Durumları arasındaki ilişkinin incelendiği ilişkiel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırma niceliksel araştırma türündedir ve ilişkiel tarama deseni kullanılmıştır.

Tarama modelleri, “geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. İlişkiel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2005: 77- 81).”

Araştırmanın bağımsız değişkenleri; bazı sosyo-demografik özellikler, anne ve babanın çocuk yetiştirme tutumları ile transaksyonel analiz baskın ego durumlarıdır. Araştırmanın bağımlı değişkeni ise flört şiddeti tutumlarıdır.

3.3. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırma, anne babanın çocuk yetiştirme tutumları ile bu tutumlarla yetişmiş çocukların transaksyonel analiz ego durumlarının, flört şiddeti tutumlarıyla ilişkisinin olup olmadığını üniversite öğrencileri örneğinde belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın *temel hipotezleri* şunlardır:

- H1:** Flört şiddeti tutumlarının anne ve babanın çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisi vardır.
- H2:** Flört şiddeti tutumlarının transaksyonel analiz baskın ego durumları ile ilişkisi vardır.
- H3:** Anne ve babanın çocuk yetiştirme tutumları ile transaksyonel analiz baskın ego durumları arasında ilişki vardır.

Anne babanın çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarının transaksyonel analiz ego durumlarının flört şiddeti tutumları arasındaki ilişkinin varlığı hipotezinden hareketle; bir diğer amaç da bu ilişkiden çocukların, cinsiyeti ile birlikte ebeveyn birlikteliğine, ailenin gelir düzeyine, deneyimlediği şiddet türüne ve sayısal/sözel bölüme yatkınlığa göre farklı flört şiddeti tutumları geliştirip geliştirmediği de ortaya çıkarmaktır. Bu bağlamda araştırılacak *alt hipotezler* de şunlardır:

- H4:** Flört şiddeti tutumları cinsiyete göre farklılık gösterir.
- H5:** Ebeveyn birlikteliği ile büyümüş katılımcıların flört şiddeti tutumları ile böyle bir ortamda yetişmemiş katılımcıların geliştirdiği flört şiddeti tutumları farklılık gösterir.
- H6:** Katılımcıların flört şiddetine yönelik tutumları anne ve babalarının eğitim düzeyine göre farklılık gösterir.
- H7:** Flört şiddeti tutumları, daha önce şiddete maruz kalıp kalmama durumuna göre farklılık gösterir.
- H8:** Ailesinin gelir düzeyi farklı olan katılımcıların geliştirdikleri flört şiddeti tutumları farklılık gösterir.
- H9:** Çocuğun yatkın olduğu sayısal/sözel alana (örneklem kapsamında, tercih ederek eğitim gördükleri bölümlere) göre flört şiddeti tutumları farklılık gösterir.

3.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Grubu

Araştırmanın evrenini Balıkesir ili Bandırma ilçesinde yer alan Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesinde 2022-2023 eğitim öğretim yılında öğrenimine devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesinde öğrenim gören toplam 15726 öğrenci bulunmaktadır. Bu toplam sayıya web sitesinde bulunan verilerden ulaşılmıştır. Araştırma sürecinde bu kadar öğrenciye ulaşmak zaman ve imkân açısından kısıtlayıcı olacağından evreni temsil edecek örnekleme ulaşılması amaçlanmıştır.

Örneklem seçme formülü Şekil 2.24’de gösterilmektedir:

$$n = \frac{Nt^2pq}{d^2(N-1)+t^2pq}$$

n	: Örneklem büyüklüğü
N	: Evren büyüklüğü
t	: Belirli bir anlamlılık düzeyinde t tablosuna göre bulunan teorik değer
p	: İncelenen olayın gerçekleşme olasılığı
q	: İncelenen olayın gerçekleşme olasılığı
d	: Hata payı

Şekil 3.1. Örneklem Seçme Formülü (Karasar, 2014 akt. Nacar, 2019: 24-25).

Bu formüle göre 15726 olan evren büyüklüğünü, araştırmada %95 güven aralığı, 0,05 hata payı ve 1,96 teorik t değerine sahip olmak üzere temsil edebilecek örneklem sayısı en az 376 olmalıdır. Toplamda seçkisiz olarak seçilen 438 katılımcıya ulaşılmıştır. Ancak babası veya annesi çocukken ölen veya baba/anne-çocuk ilişkisi hiç yaşamayan katılımcılar örnekleme dahil edilmemiştir. Zira araştırmanın amacı ve bu amaca uygun olarak seçilen ölçekteki sorular anne-baba ilişkisi yaşayan öğrencilere yöneliktir. Ayrıca ölçeklere eksik ya da hatalı cevap veren katılımcılar ve analiz esnasında normal dağılım ölçütünü bozan cevapları veren katılımcılar da çalışmadan çıkartılmıştır. Geriye kalan 408 katılımcı araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Katılımcıların araştırmaya dahil edilme kriterleri:

1. T.C. vatandaşı olunması
2. Bandırma Onyedi Eylül Üniversite öğrencisi olunması
3. Öğrencinin araştırmaya katılmaya gönüllü olması araştırmaya katılma kriterleridir.

Katılımcıların araştırmaya dahil edilmeme kriterleri:

1. T.C. vatandaşı olunmaması
2. Bandırma Onyedi Eylül Üniversite öğrencisi olunmaması
3. Öğrencinin araştırmaya katılmaya gönüllü olmaması

3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Araştırmanın Balıkesir ili Bandırma ilçesinde bulunan Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler ile yürütülmüş olmasıdır.
2. Araştırma, 2022-2023 bahar dönemi ve 2023-2024 güz dönemi ile sınırlı olmaktadır.
3. Elde edilen tüm veriler, katılımcıların form ve ölçeklere verdikleri yanıtlar ile olmaktadır.

3.6. Veri Toplama Araçları

Araştırma da veri toplama aracı olarak Sosyodemografik Özellikler Formu, Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği ve Transaksiyonel Analiz Ego Durumları Ölçeği kullanılmaktadır.

3.6.1. Sosyodemografik Özellikler Formu

Örnekleme verilen ilk olarak verilen formdaki 13 soru aracılığıyla katılımcıların kişisel bilgilerine ulaşmak hedeflenmiştir. Form içerisinde öğrencilerin cinsiyet, yaş, öğrenim görülen fakülte, bölüm, sınıf, anne babanın sağ bilgisi, anne babanın birliktelik durumu, anne babanın eğitim durumları, gelir düzeyleri, öğrencinin yaşadığı yer, geçmiş şiddet yaşantısı, son flört ilişkisinin ne kadar süre sürdüğü gibi sorular yer almaktadır.

3.6.2. Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği

Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği, Sümer ve Güngör (1999: 37) tarafından, Maccoby ve Martin'in (1983) önerdiği boyutlar ve Steinberg ve arkadaşlarının (1994) genişletici ve kategorilendirici çalışmaları örnek alınarak oluşturulmuş ve ölçek üniversite öğrencileri örnekleminde kullanılmıştır. Geliştirilen bu ölçekteki 24 maddenin "sıkı denetim/kontrol ve kabul/ilgi" boyutlarını ele aldığı açıklanmaktadır. Sümer (2000: 66) üniversite öğrencileri örnekleminde yaptığı diğer çalışmada anne ve babaların çocuk yetiştirme tutumlarını ölçeğini, iki temel boyut olan Kabul/İlgi ve Sıkı denetim/kontrol boyutlarıyla ele alarak 22 maddeye düşürmüştür. Ölçekteki, tek sayılı maddeler Kabul/İlgi boyutunu ölçerken, çift sayılı maddeler ise Sıkı Denetim/Kontrol boyutunu ölçmektedir. Ölçekte bulunan 3 madde (11., 13. ve 21.) ters yönde kodlanarak değerlendirilmektedir. Ölçek, "hiç doğru değil" den "çok doğru" ya giden

5li likert tipi ölçektir. Formların her ikisi için, Kabul boyutunda alınabilecek minimum puan 11, maksimum puan 55 iken; Kontrol boyutunda alınabilecek minimum puan 11, maksimum puan 55'tir.

Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği'nin güvenirliği, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı kullanılarak hesaplanmıştır. Hesaplamalara göre, Anne Kabul/İlgi Boyutu için $r = .90$; Anne Sıkı Denetim/Kontrol Boyutu için $r = .82$; Baba Kabul/İlgi Boyutu için $r = .93$; Baba Sıkı Denetim/Kontrol Boyutu için $r = .87$ olarak bulunmuştur

3.6.3. Ego Durumları Ölçeği

Berne (1964) tarafından geliştirilen ego durumları kavramını ölçmek amacıyla yurtdışında yapılan ölçek araçlarının kültürümüze uygun olmadığı düşüncesiyle Arı tarafından 1989 yılında geliştirilen ve üniversite öğrencileri örnekleminde kullanılan Ego Durumları Ölçeğinin oluşturulma sürecinde öncelikle insanı niteleyen 228 sıfat belirlenmiştir; ancak liste 2 aşamada Türk dili, Psikolojik Danışma, Sosyal Hizmetler ve Halkla İlişkiler konusunda uzman olan farklı hakemler tarafından taranmış ve hakemlerden herhangi bir ego durumundan 3.6 ve üstünde ortalama puan alan insanı niteleyen sadece 95 sıfat ölçeğe alınmıştır (Arı, 1989: 83).

Ölçeğin güvenirliği 2 aşamada hesaplanmıştır. "Sınıf içi korelasyon" tekniği ile güvenirliğin hesaplandığı ilk aşamada Eleştirici anne baba ben durumu .95; Koruyucu anne baba ben durumu .93; Yetişkin ben durumu .96; Doğal çocuk ben durumu .89 ve Uymuş çocuk ben durumu .91 tutarlılık katsayısı elde edilmiştir. "Testin aralıklı tekrarı" tekniği ile güvenirliğin hesaplandığı 2. aşamada ise Eleştirici anne baba ben durumu .78; Koruyucu anne baba ben durumu .83; Yetişkin ben durumu .81; Doğal çocuk ben durumu .77 ve Uymuş çocuk ben durumu .74 tutarlılık katsayısı elde edilmiştir (Arı, 1989: 83-84).

Ölçeğin geçerlilik çalışmalarında mantıksal geçerlilik ve istatistiksel geçerlilik yöntemleri kullanılmıştır. Mantıksal geçerlilik yönteminde ölçeğin sunulduğu uzmanların görüşlerinin arasındaki tutarlılık baz alınmıştır. İstatistiksel yaklaşım yönteminde ise ölçeğin 5 ben durumu ile transaksyonel analiz kuramında yer alan 5 ben durumunun tanımları karşılaştırılmıştır. Alt ölçeklerin birbirleriyle ilişkisi tutarlı olmakla birlikte Şekil 2.25'de verilmiştir:

Ben Durumları	EAb	KAb	Y	DÇ	UÇ
KAb	.66	1.00			
Y	.15	.41	1.00		
DÇ	.08*	.24	.14	1.00	
UÇ	.25	.002*	.30	.48	

*: 0.05 düzeyinde anlamlı değil

Şekil 3.2. Ben Durumlarının Birbirleriyle İlişkileri (Arı, 1989: 86).

Ego Durumları Ölçeğinde katılımcı 95 sıfat içerisinde istediği sayıda “kendisini tanımlayan- kendisinin bir özelliği olarak gördüğü” sıfatı seçmektedir. Her sıfatın her ego durumu için ayrı ayrı 0 ile 4 arasında değişen değeri bulunmaktadır. Katılımcının seçmiş olduğu sıfatlar hakemler tarafından belirlenen sıfat listesindeki puanlar temel alınarak hesaplanmaktadır. Bu işlem sonucunda her ben durumu için ayrı puan elde edilmektedir. Elde edilen bu puanlar ölçekten alınabilecek en yüksek puana bölünmektedir. Bu işlem her ben durumu için ayrı ayrı hesaplanmaktadır. Bu işlem sonucunda katılımcının bütünde yer alan ben durumları puanları belirlenmektedir. Bu puanlamadan sonra ben durumlarına ilişkin elde edilen en yüksek puanın ait olduğu ben durumu kişinin baskın ben durumu olarak kabul edilmektedir (Arı, 1989: 87- 89). Baskın ben durumlarının hesaplaması Microsoft Excel programı aracılığıyla yapılmıştır.

3.6.4. Flört Şiddeti Tutumları Ölçeği

Terzioğlu ve arkadaşları (2015) tarafından geliştirilen ve üniversite öğrencileri örnekleminde kullanılan “Flört Şiddeti Tutum Ölçeği” toplamda 28 maddeden ve 5 alt boyuttan (fiziksel, ekonomik, cinsel, duygusal, genel şiddet) oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler 5’li likert tipindedir ve “Kesinlikle katılmıyorum”dan “Tamamen katılıyorum”a doğru işaretleme yapılmaktadır. Bu puanlama doğrultusunda her bir madde için ölçekten alınabilecek en yüksek puan 5; en düşük puan ise 1’dir. Ölçekteki 23 madde ters yönde puanlanmaktadır. Ölçek puan ortalaması 5’e yaklaştığında bireylerin flört şiddeti tutumlarının, flört şiddetini destekleyici şekilde olmadığı anlaşılmaktadır. Cronbach alfa analizi sonucunda ölçeğin güvenirlik katsayısı 0.91; alt boyutları içerisinde ‘fiziksel şiddet’ için 0.72, ‘cinsel şiddet’ için 0.84, ‘genel şiddet’ için 0.72, ‘duygusal şiddet’ için 0.85 ve ‘ekonomik şiddet’ için 0.75 güvenirlik katsayısı bulunmuştur. Geliştirilen 28 maddelik beş alt boyuttan oluşan ölçeğin geçerliliği “Doğrulayıcı Faktör Analizi” aracılığıyla incelenmiştir. Literatüre uygun şekilde genel şiddet, fiziksel şiddet, duygusal şiddet, ekonomik ve cinsel şiddet türleri

ile ilişkili olduğu düşünölen maddeler bu alt boyutlar altında ele alınmıştır (Terzioğlu, 2016).

Araştırmadan kullanılan ölçekler için özel bir yetki belgesine ya da sertifikaya ihtiyaç yoktur.

3.7. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulunun 14.03.2023 tarih ve 339 sayılı kararı ile araştırmacı tarafından toplanmıştır.

6 Şubat 2023 tarihinde ölkemizde yaşanan Kahramanmaraş merkezli deprem afeti sonrasında Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından alınan uzaktan öğretim kararına göre 2022 bahar döneminde katılımcılara online olarak ve 2023 güz döneminde ise yüz yüze bir şekilde ulaşılmış ve veriler toplanmıştır. Hem online hem de yüz yüze ulaşılan katılımcılara öncelikle gönüllü onam formu sunulmuş ve araştırmaya katılmayı kabul ettiğine dair işaretleme yapan katılımcılar araştırmaya dahil edilmiştir. Bir katılımcının tüm veri toplama araçlarını cevaplandırması yaklaşık olarak 15 dakika sürmüştür.

3.8. Verilerin Analiz Edilmesi

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının uygulanması sonucunda online olarak ve elden toplanan veriler üzerinde genel bir değerlendirmeye gidilmiştir. Sorularda boş bırakan ya da birden fazla seçeneği işaretleyen katılımcıların verileri analize dahil edilmemiştir. Veriler öncelikle Microsoft Excel 2016 programında düzenlenmiştir. Ardından istatistiksel analizlerinin yapılması amacıyla, veriler Statistical Package For The Social Sciences (SPSS) for Windows 22.0 paket programına aktarılmıştır. Ölçeklerin her biri ayrı ayrı Kolmogorov-Smirnov Normallik Testine sokularak verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Normalliği birçok maddede bozan katılımcıların verileri araştırmadan çıkartılmıştır.

Araştırmanın bağımsız değişkenleri sosyo-demografik özellikler, baskın ego durumları ve anne babanın çocuk yetiştirme tutumları iken bağımlı değişken ise flört şiddeti tutumlarıdır.

Öğrencilerin sosyodemografik verileri frekans, yüzde, standart sapma, aritmetik ortalama vb. tanımlayıcı ölçütlerle değerlendirilmiştir. Üniversite

öğrencilerinin, flört şiddetine yönelik tutumlarının, baskın ego durumları ve anne-babanın çocuk yetiştirme tutumları ile arasındaki ilişkisinin belirlenmesi için Sperman ve Pearson korelasyon analizleri kullanılmıştır. Sosyodemografik özelliklere göre flört şiddeti tutumlarındaki farklılaşmanın belirlenebilmesi amacıyla Bağımsız t-testi, tek yönlü varyans analizi (Anova), Mann Whitney U ve Kruskal Wallis analizleri yapılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Üniversite Öğrencilerinin Tanımlayıcı İstatistikleri

Araştırma grubunun tanımlayıcı istatistikleri Tablo 4.1 ve Tablo 4.2’de yer almaktadır.

Tablo 4.1. Öğrencilerin Bazı Sosyodemografik Özellikleri

	Sayı	Yüzdesi
Cinsiyet		
Erkek	136	33,3
Kadın	272	66,7
Toplam	408	100,0
Yaş		
17-19	165	40,4
20-22	206	50,5
23 ve üzeri	37	9,1
Toplam	408	100,0

Katılımcıların %66,7’si kadındır ve %50,5’ini 20-22 yaş aralığındaki öğrenciler oluşturmaktadır (Tablo 4.1).

Tablo 4.2. Öğrencilerin Eğitim Bilgilerine Yönelik Sosyodemografik Özellikleri

Fakülte		
Denizcilik Fakültesi	21	5,1
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi	71	17,4
İnsan ve Toplum Bilimleri	22	5,4
Meslek Yüksek Okulu	94	23
Mühendislik ve Doğa Bilimleri	19	4,7
Sağlık Bilimleri Fakültesi	121	29,7
Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	15	3,7
Uygulamalı Bilimler Fakültesi	45	11
Toplam	408	100,0
Bölüm		
Tarih	22	5,4
Adalet	13	3,2
Bilişim Güvenliği Teknolojileri	39	9,6
Grafik ve Tasarım	41	10
İşletme Yönetimi	16	3,9
Bilgisayar Mühendisliği	5	1,2
Elektrik Elektronik Mühendisliği	8	2
Yazılım Mühendisliği	6	1,5
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	24	5,9
Hemşirelik	31	7,6
Gemi İnşaat ve Makine Mühendisliği	21	5,1

Sosyal Hizmet	66	16,2
Uluslararası Ticaret ve Lojistik	17	4,2
Öğrencilerin Eğitim Bilgilerine Yönelik Sosyodemografik Özellikleri (Tablo 4.2.'nin devamıdır)		
Yeni Medya ve İletişim	13	3,2
Yönetim Bilişim Sistemleri	15	3,7
Çalışma Ekonomisi ve Endüstrisi İlişkiler	37	9,1
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	34	8,3
<i>Toplam</i>	408	100,0
Ağırlıklı Bölüm		
Sözel	165	40,4
Sayısal	243	59,6
<i>Toplam</i>	408	100,0
Sınıf Düzeyi		
1. Sınıf	172	42,2
2. Sınıf	136	33,3
3. Sınıf	74	18,1
4. Sınıf	26	6,4
<i>Toplam</i>	408	100,0

Öğrencilerin fakültelere göre dağılımları incelendiğinde, %29,7'sinin Sağlık Bilimleri Fakültesinde, %17,4'ünün İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde, %11'inin ise Uygulamalı Bilimler Fakültesinde öğrenim gördüğü ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin okudukları bölümlere göre dağılımları incelendiğinde, %16'sının Sosyal Hizmet, %10'unun Grafik ve Tasarım, %9,6'sının ise Bilişim Güvenliği Teknolojileri bölümünde okuduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin okudukları bölümlerin ağırlıklarına göre dağılımları incelendiğinde, %59,6'nın sayısal ve %40,4'ünün sözel ağırlıklı bölümde okuduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların sınıf düzeylerine göre dağılımları incelendiğinde, %42,2'sinin 1. sınıf, %33,3'ünün 2.sınıf, %18,1'inin 3.sınıf ve %6,4'ünün 4. Sınıf öğrencisi oldukları sonucu ortaya çıkmıştır Tablo (4.2).

Tablo 4.3. Öğrencilerin Aile Bilgilerine Yönelik Sosyodemografik Özellikleri

Anne ve baba birliktelik durumları		
Boşanmış	41	10
Evli-ayrı yaşıyor	13	3,2
Evli-birlikte	354	86,8
<i>Toplam</i>	408	100,0
Anne eğitim düzeyi		
İlköğretim	257	63
Lise	108	26,5
Üniversite	43	10,5
<i>Toplam</i>	408	100,0
Baba eğitim düzeyi		
İlköğretim	204	50

Lise	124	30,4
Üniversite	80	19,6
<i>Toplam</i>	<i>408</i>	<i>100,0</i>

Öğrencilerin Aile Bilgilerine Yönelik Sosyodemografik Özellikleri (Tablo 4.3'ün devamıdır)

Ailenin gelir durumu		
Asgari ücret altı	132	32,4
Asgari ücret seviyesi	139	34,1
Asgari ücret üstü	137	33,6
<i>Toplam</i>	<i>408</i>	<i>100,0</i>

Öğrencilerin ailesinin birliktelik durumuna yönelik dağılımları incelendiğinde, %86,8'inin anne ve babasının evli ve birlikte olduğu, %10'unun boşanmış olduğu ve %3,2'sinin evli ancak ayrı olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin anne-baba eğitim durumuna yönelik dağılımları incelendiğinde, annelerin %63'ünün ilköğretim, %26,5'inin lise ve %19,6'sının üniversite düzeyinde; babaların %50'sinin ilköğretim, %30,4'ünün lise ve %19,6'sının üniversite düzeyinde eğitim gördükleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin ailesinin gelir durumuna yönelik dağılımları incelendiğinde, %34,1 'inin asgari ücret seviyesinde, %33,6'sının asgari ücretin üzerinde ve %32,4'ünün asgari ücretin altında olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 4.3).

Tablo 4.4. Öğrencilerin Yaşadıkları Yere Yönelik Sosyodemografik Özellikleri

Yaşadığı yer		
Anne ve baba yanında yaşayan	126	30,9
Sadece anne/baba ya da diğer akrabalar ile yaşayan	32	7,8
Tek başına/arkadaşlar ile evde yaşayan	72	17,6
Yurtta yaşayan	178	43,6
<i>Toplam</i>	<i>408</i>	<i>100,0</i>

Öğrencilerin yaşadıkları yere göre dağılımları incelendiğinde, %43,6'sının yurtta yaşadığı, %30,9'unun anne ve babası ile yaşadığı, %17,6'sının tek başına ya da arkadaşlarla evde yaşadığı ve %7,8'sinin ise sadece anne/baba ya da diğer akrabalarla yaşadığı ortaya çıkmıştır (Tablo 4.4).

Tablo 4.5. Öğrencilerin Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna Göre Sosyodemografik Özellikleri

18 Yaşından Önce Fiziksel Şiddet Yaşama Durumu		
Evet	92	22,5
Hayır	316	77,5
<i>Toplam</i>	<i>408</i>	<i>100,0</i>
18 Yaşından Önce Psikolojik Şiddet Yaşama Durumu		

Öğrencilerin Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna Göre Sosyodemografik Özellikleri (Tablo 4.5'in devamıdır)		
Evet	186	45,6
Hayır	222	54,4
<i>Toplam</i>	<i>408</i>	<i>100,0</i>
18 Yaşından Önce Cinsel Şiddet Yaşama Durumu		
Evet	21	5,1
Hayır	387	94,9
<i>Toplam</i>	<i>408</i>	<i>100,0</i>
18 Yaşından Önce Akran Zorbalığı Yaşama Durumu		
Evet	122	29,9
Hayır	286	70,1
<i>Toplam</i>	<i>408</i>	<i>100,0</i>
18 Yaşından Önce Hiçbir Şiddet Türü Yaşamama		
Evet	163	40
Hayır	245	60
<i>Toplam</i>	<i>408</i>	<i>100,0</i>

Öğrencilerin çocukluk döneminde (18 yaş öncesi) maruz kaldıkları şiddet türlerine göre dağılım incelendiğinde, katılımcıların %40'ı hiçbir şiddete maruz kalmadığını ifade etmiştir. Geriye kalan öğrencilerin bildirimine göre %45,6 oranında psikolojik şiddet, %29,9 oranında akran zorbalığı, %22,5 oranında fiziksel şiddet ve %5,1 oranında cinsel şiddet yaşandığı ortaya çıkmıştır (Tablo 4.5).

Tablo 4.6. Öğrencilerin Son Flört İlişkisinde Birliktelik Süresine ve Durumlarına Yönelik Sosyodemografik Özellikleri

Son Flört İlişkisinde Birliktelik Süresi		
Hiç İlişkim Olmadı	71	17,4
1-6 ay	136	33,3
6-12 ay	57	14
1-2 yıl	80	19,6
2 yıl ve üzeri	64	15,7
<i>Toplam</i>	<i>408</i>	<i>100,0</i>

Öğrencilerin son flört ilişkisinde birliktelik süresine göre dağılım incelendiğinde, %33,3'ünün 1-6 ay sürdüğü, %19,6'sının 1-2 yıl sürdüğü, %17,4'ünün hiç ilişkisinin olmadığı, %15,7'sinin 2 yıl ve üzerinde sürdüğü ve %14'ünün 6-12 ay sürdüğü ortaya çıkmıştır (Tablo 4.6).

4.2. Flört Şiddeti Tutum Ölçeğinin, Anne-Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeğinin ve Ego Durumları Ölçeğinin Normallik, Güvenirlik ve Puan Ortalamaları Analiz Bulguları

Uygulanan ölçeklere yönelik normal dağılım ve güvenirlik analizleri Tablo 4.7 ve Tablo 4.8’de yer almaktadır. Ölçeklerden alınan puanların dağılımları ise Tablo 4.9’da yer almaktadır.

Tablo 4.7. Flört Şiddeti Tutum Ölçeğinin, Anne-Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeğinin ve Ego Durumları Ölçeğinin Normal Dağılım Analizi

Boyutlar	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)	Standart Hata	Çarpıklık/ Standart Hata	Basıklık/ Standart Hata
Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Ölçeği	-,530	,908	,02446	,121	,241
Çocuk Yetiştirme Tutumu Baba Ölçeği	-,378	-,183	,02937	,121	,241
Flört Şiddeti Tutum Ölçeği	-,945	,121	,01500	,727	,241
Ego Durumları Ölçeği	,504	-1,610	,086	,121	,241

George ve Mallery (2010)’e göre verilerin normal dağılım göstermesi için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin +2,0 -2.0 değer aralığında olmalıdır. Buradan hareketle, Tablo 4.2.1.’de görüleceği üzere Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Ölçeği çarpıklık (skewness) -,530 standart hatası (std. Error of skewness) ,121; basıklık (kurtosis) ,908 Standart hatası (std. Error of kurtosis) ,241 çıkmıştır. Bu değerlere göre de dağılımın normalliği kabul edilmektedir. Çocuk Yetiştirme Tutumu Baba Ölçeği (skewness) -,378 standart hatası (std. Error of skewness) ,121; basıklık (kurtosis) -,183 Standart hatası (std. Error of kurtosis) ,241. çıkmıştır. Bu değerlere göre de dağılımın normalliği kabul edilmektedir. Flört Şiddeti Tutum Ölçeği (skewness) -,945 standart hatası (std. Error of skewness) ,727; basıklık (kurtosis) ,121 Standart hatası (std. Error of kurtosis) ,241. çıkmıştır. Bu değerlere göre de dağılımın normalliği kabul edilmektedir. Ego Durumları Ölçeği (skewness) ,504 standart hatası (std. Error of skewness) ,121; basıklık (kurtosis) -1,610 Standart hatası (std. Error of kurtosis) ,241. Çıkmıştır. Bu değerlere göre de dağılımın normalliği kabul edilmektedir (Tablo 4.7).

Tablo 4.8. Flört Şiddeti Tutum Ölçeği, Anne-Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği ve Ego Durumları Ölçeğinin Güvenirlik Analizi

	Cronbach's Alpha	Standartlaştırılmış Maddelere Dayalı Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Flört Şiddeti Tutumları Ölçeği	,711	,767	28
Çocuk Yetiştirme Tutumları Anne Ölçeği	,727	,740	22
Çocuk Yetiştirme Tutumları Baba Ölçeği	,798	,796	22

Örneklemden verilerin toplandığı ölçeklerin iç tutarlılığının hesaplanması amacıyla Cronbach's Alpha güvenilirlik testi analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda “Flört Şiddeti Tutum Ölçeği”nin Cronbach's Alpha değeri 0,711; “Çocuk Yetiştirme Tutumları Anne Ölçeği”nin Cronbach's Alpha değeri 0,727; “Çocuk Yetiştirme Tutumları Baba Ölçeği”nin Cronbach's Alpha değeri 0,798 olarak bulunmuştur (Tablo 4.8). Örneklem tarafından ölçeklere verilen yanıtlar doğrultusunda yapılan güvenilirlik analizi sonucunda elde edilen bulgulara göre, sosyal bilimler alanında güvenilir kabul edilen değerler elde edilmiştir, bu sebeple hipotezler özelinde analizlerin yapılmasına geçilmiştir. Ego Durumları Ölçeği tek bir madde olarak ele alındığı için güvenilirlik analizine dahil edilmemiştir.

Tablo 4.9. Flört Şiddeti Tutumları, Anne-Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Ego Durumları Ölçeklerinin ve Alt Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Flört Şiddeti Tutum Ölçeği	408	3,50	5,00	4,55	,30
FŞTÖ-Genel Şiddet	408	3,20	5,00	4,82	,34
FŞTÖ-Fiziksel Şiddet	408	2,60	5,00	4,68	,43
FŞTÖ-Duygusal Şiddet	408	2,17	5,00	4,27	,60
FŞTÖ-Ekonomik Şiddet	408	1,80	5,00	4,31	,59
FŞTÖ-Cinsel Şiddet	408	2,29	5,00	4,69	,49
Çocuk Yetiştirme Tutumları Anne Ölçeği	408	1,45	4,45	3,21	,49
ÇYAM-Kabul/İlgi	408	1,00	5,00	2,62	,84
ÇYAM-Sıkı Denetim/Kontrol	408	1,00	5,00	3,79	,95
Çocuk Yetiştirme Tutumları Baba Ölçeği	408	1,05	4,50	2,88	,59
ÇYBM-Kabul/İlgi	408	1,00	5,00	2,50	,86
ÇYBM-Sıkı Denetim/Kontrol	408	1,00	5,00	3,25	1,06

Flört Şiddeti Tutumları, Anne-Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Ego Durumları Ölçeklerinin ve Alt Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistik Değerleri (Tablo 4.9.'un devamıdır)

Ego Durumları Ölçeği	408	,203	,430	,25	,03
Eleştirel Ebeveyn	237	,210	,430	,26	,03
Koruyucu Ebeveyn	8	,213	,314	,24	,03
Yetişkin	2	,219	,263	,24	,03
Doğal Çocuk	82	,208	,341	,25	,02
Uygulu Çocuk	79	,203	,410	,24	,02
Toplam N	408	3,50	5,00	4,55	,30

Tablo 4.9'da görüldüğü üzere, öğrencilerin Flört Şiddeti Tutum Ölçeğinden toplamda $4,55 \pm 0,30$, genel şiddet alt boyutundan $4,82 \pm 0,34$, fiziksel şiddet alt boyutundan $4,68 \pm 0,43$, duygusal şiddet alt boyutundan $4,27 \pm 0,60$, ekonomik şiddet alt boyutundan $4,31 \pm 0,59$ ve cinsel şiddet alt boyutundan $4,69 \pm 0,49$ ortalama puan aldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin Çocuk Yetiştirme Tutumları Anne Ölçeğinden toplamda $3,21 \pm 0,49$, kabul/ilgi alt boyutundan $2,62 \pm 0,84$ ve sıkı denetim/kontrol alt boyutundan $3,79 \pm 0,95$ ortalama puan aldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin Çocuk Yetiştirme Tutumları Baba Ölçeğinden toplamda $2,88 \pm 0,59$, kabul/ilgi alt boyutundan $2,50 \pm 0,86$ ve sıkı denetim/kontrol alt boyutundan $3,25 \pm 1,06$ ortalama puan aldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin Ego Durumları Ölçeğinden toplamda $0,25 \pm 0,03$, eleştirel ebeveyn ego durumundan $0,26 \pm 0,03$, koruyucu ebeveyn ego durumundan $0,24 \pm 0,03$, yetişkin ego durumundan $0,24 \pm 0,03$, doğal çocuk ego durumundan $0,25 \pm 0,02$ ve uygulu çocuk ego durumundan $0,24 \pm 0,02$ ortalama puan aldığı tespit edilmiştir.

Ayrıca Ego Durumları Ölçeğinin puanlanması sonucunda, öğrencilerin en sık kullandıkları (baskın) ego durumları tespit edilerek öğrenciler 5 ayrı ego durumu grubunda toplanmışlardır. Tablo 4.9'da görüldüğü üzere öğrencilerde en sık tespit edilen baskın ego durumu eleştirel ebeveyn ego durumu ($n=237$) iken en az tespit edilen baskın ego durumu ise yetişkin ego durumu ($n=2$) olmuştur.

4.3. Flört Şiddetine Yönelik Tutum ile Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki Farklılıkları İnceleyen Test Bulguları

Bu bölümde, üniversite düzeyinde eğitim gören öğrencilerin flört şiddetine yönelik tutumlarıyla çeşitli sosyodemografik değişkenlerin (cinsiyet, yaş, ebeveyn birlikteliği, anne-baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi, çocuklukta maruz kalınan şiddet türü, sayısal/sözel ağırlıklı bölümde okuma) arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Ayrıca bulgular tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Flört Şiddeti Tutumlarına yönelik alt amaçlarından ilki (H4), *üniversite öğrencilerinin sahip olduğu flört şiddeti tutumlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığını* incelemektir.

Tablo 4.10. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanları ile Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bağımsız Grup T - Testi Sonuçları

Cinsiyet		N	X	S.s	t	d	Sig.(2 tailed)
Flört Şiddeti Toplam	Kadın	272	4,6436	,25138	8,038	217,750	,000
	Erkek	136	4,3879	,32574			
Duygusal Şiddet Alt Boyutu	Kadın	272	4,3480	,56677	3,104	234,842	,002
	Erkek	136	4,1409	,66694			
Ekonomik Şiddet Alt Boyutu	Kadın	272	4,4603	,52414	6,868	228,934	,000
	Erkek	136	4,0265	,63657			

Normal dağılım ölçütü sağlandığı için bağımsız örneklem t-testinin kullanıldığı analizin bulgularına göre katılımcıların Flört Şiddeti Tutum Ölçeği ($t=8,038$; $p<0,01$) ve bu ölçekte yer alan duygusal şiddet ($t=3,104$; $p<0,05$) ve ekonomik şiddet ($t=6,868$, $p<0,01$) alt boyutları puanları cinsiyete göre anlamlı derecede farklılık göstermektedir. Ölçek toplam puan ortalamalarına bakıldığında erkeklerin ($\bar{x}= 4,38$), kadınlara ($\bar{x}= 4,64$) göre flört şiddetine yönelik tutumlarının daha destekleyici olduğu görülmektedir. Aynı şekilde ortalamalara bakıldığında erkeklerin duygusal şiddete ($\bar{x}= 4,14$) ve ekonomik şiddete ($\bar{x}= 4,02$) de kadınlara ($\bar{x}= 4,34$), ($\bar{x}= 4,46$) göre daha destekleyici yaklaştığı görülmektedir (Tablo 4.10).

Tablo 4.11. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanları ile Cinsiyet Değişkenine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet		N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	P
Genel Şiddet Alt Boyutu	Kadın	272	219,56	59719,00	14401,000	,000
	Erkek	136	174,39	23717,00		
	Total	408				
Fiziksel Şiddet Alt Boyutu	Kadın	272	223,43	60772,00	13348,000	,000
	Erkek	136	166,65	22664,00		
	Total	408				
Cinsel Şiddet Alt Boyutu	Kadın	272	228,43	62133,50	11986,500	,000
	Erkek	136	156,64	21302,50		
	Total	408				

Normal dağılım ölçütü sağlanmadığı için Mann-Whitney U testinin kullanıldığı analizin bulgularına göre katılımcıların genel şiddet ($U=14401,0$; $p<0,01$), fiziksel şiddet ($U=13348,0$; $p<0,01$) ve cinsel şiddet ($U=11986,5$, $p<0,0,1$) alt boyutları puanları cinsiyete göre anlamlı derecede farklılık göstermektedir. Ortalamalara bakıldığında erkeklerin kadınlara göre tüm alt boyutlarda flört şiddetine yönelik daha destekleyici olduğu görülmektedir (Tablo 4.11).

Flört Şiddeti Tutumlarına yönelik alt amaçlarından ikincisi (**H5**), *üniversite öğrencilerinin sahip olduğu flört şiddeti tutumlarının ebeveynlerin birliktelik durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını* incelemektir.

Tablo 4.12. Flört Şiddetine Yönelik Tutum ile Ebeveyn Birlikteliğine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

	Ebeveyn Birlikteliği	N	X	S.s	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Flört Şiddeti Toplam	Boşanmış	41	4,6124	,32835	Gruplar arası	,197	2	,098	1,071	,344
	Evli-Ayrı Yaşiyor	13	4,4835	,30675	Grup içi	37,184	405	,092		
	Evli-Birlikte	354	4,5549	,29987						
	Total	408	4,5584	,30306	Toplam	37,381	407			
Duygusal Şiddet Alt Boyutu	Boşanmış	41	4,3049	,71580	Gruplar arası	,031	2	,016	,042	,959
	Evli-Ayrı Yaşiyor	13	4,2692	,66157	Grup içi	150,959	405	,373		
	Evli-Birlikte	354	4,2764	,59557						
	Total	408	4,2790	,60908	Toplam	150,990	407			
Ekonomik Şiddet Alt Boyutu	Boşanmış	41	4,3561	,59752	Gruplar arası	1,379	2	,690	1,929	,147
	Evli-Ayrı Yaşiyor	13	4,0000	,78740	Grup içi	144,840	405	,358		
	Evli-Birlikte	354	4,3226	,59058						
	Total	408	4,3157	,59938	Toplam	146,220	407			

Normal dağılım sağlandığı için yapılan Anova testi analizi sonucuna göre flört şiddeti tutumları toplam puan ortalamasının ($f= 1,071$; $p= 0,344$), duygusal şiddet alt boyutunun ($f= ,042$; $p= 0,959$) ve ekonomik şiddet alt boyutunun ($f= 1,929$, $p= 0,147$) katılımcıların ebeveynlerinin birliktelik durumuna göre anlamlı bir farklılaşma ortaya koymadığı bulunmuştur ($p> 0,05$) (Tablo 4.12).

Tablo 4.13. Flört Şiddetine Yönelik Tutumun Ebeveyn Birlikteliğine Göre Kruskal- Wallis Test Sonuçları

	Ebeveyn Birlikteliği	N	Mean Rank	Serbestlik Derecesi	X ²	p
Genel Şiddet Alt Boyutu	Boşanmış	41	224,28	2	2,099	,350
	Evli-Ayrı Yaşıyor	13	192,31			
	Evli-Birlikte	354	202,66			
	Total	408				
Fiziksel Şiddet Alt Boyutu	Boşanmış	41	216,18	2	1,275	,529
	Evli-Ayrı Yaşıyor	13	176,96			
	Evli-Birlikte	354	204,16			
	Total	408				
Cinsel Şiddet Alt Boyutu	Boşanmış	41	226,30	2	1,965	,374
	Evli-Ayrı Yaşıyor	13	198,58			
	Evli-Birlikte	354	202,19			
	Total	408				

Normal dağılım sağlanmadığı için yapılan Kruskal Wallis Testi analizi sonucuna göre katılımcıların ebeveynlerinin birliktelik durumları açısından genel şiddet ($X^2=2,099$; $p=0,350$); fiziksel şiddet ($X^2=1,275$; $p=0,529$) ve cinsel şiddet ($X^2=1,965$; $p=0,374$) alt boyutları arasında istatistiksel anlamda bir farklılaşma bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4.13).

Flört Şiddeti Tutumlarına yönelik alt amaçlarından üçüncüsü (**H6**), *üniversite öğrencilerinin sahip olduğu flört şiddeti tutumlarının anne-babanın eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını* incelemektir.

Tablo 4.14. Flört Şiddetine Yönelik Tutum ile Anne Eğitim Düzeyine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

	Anne Eğitim Düzeyi	N	x	ss	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Flört Şiddeti Toplam	İlköğretim	257	4,5570	,28764	Gruplar arası	,059	2	,029	,319	,727
	Lise	108	4,5731	,30914	Grup içi	37,322	405	,092		
	Üniversite	43	4,5299	,37530						
	Total	408	4,5584	,30306	Toplam	37,381	407			
Duygusal Şiddet Alt Boyutu	İlköğretim	257	4,2866	,56094	Gruplar arası	,179	2	,089	,240	,787
	Lise	108	4,2469	,65110	Grup içi	150,811	405	,372		
	Üniversite	43	4,3140	,76998						
	Total	408	4,2790	,60908	Toplam	150,990	407			
Ekonomik Şiddet Alt Boyutu	İlköğretim	257	4,3206	,59154	Gruplar arası	,018	2	,009	,025	,975
	Lise	108	4,3093	,60859	Grup içi	146,201	405	,361		
	Üniversite	43	4,3023	,63602						
	Total	408	4,3157	,59938	Toplam	146,220	407			

Normal dağılım sağlandığı için yapılan Anova testi analizi sonucuna göre flört şiddeti tutumları toplam puan ortalaması ($f=,039$; $p=,727$), duygusal şiddet alt boyutu

($f=,240$; $p=,787$) ve ekonomik şiddet alt boyutu ($f=,05$, $p=,975$) anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılaşma göstermemiştir ($p> ,05$) (Tablo 4.14).

Tablo 4.15. Flört Şiddetine Yönelik Tutumun Anne Eğitim Durumuna Göre Kruskal- Wallis Test Sonuçları

	Anne Eğitim Düzeyi	N	Mean Rank	Serbestlik Derecesi	X ²	p
Genel Şiddet Alt Boyutu	İlköğretim	257	206,55	2	,544	,762
	Lise	108	198,69			
	Üniversite	43	206,86			
	Total	408				
Fiziksel Şiddet Alt Boyutu	İlköğretim	257	197,06	2	5,828	,054
	Lise	108	226,40			
	Üniversite	43	193,94			
	Total	408				
Cinsel Şiddet Alt Boyutu	İlköğretim	257	206,27	2	1,073	,585
	Lise	108	206,55			
	Üniversite	43	188,76			
	Total	408				

Normal dağılım sağlanmadığı için yapılan Kruskal Wallis Testi analizi sonucunda katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre fiziksel şiddet ($X^2=5,828$; $p=0,050$) alt boyutu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Ancak katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre genel şiddet ($X^2=0,544$; $p=0,762$); ve cinsel şiddet ($X^2=1,073$; $p=0,585$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır ($p> 0,05$) (Tablo 4.15).

Tablo 4.16. Flört Şiddeti Tutumu İle Baba Eğitim Düzeyine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

		N	Mean	Std. Deviation	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Flört Şiddeti Toplam	İlköğretim	204	4,5567	,29416	Gruplar arası	,611	2	,306	3,366	,035
	Lise	124	4,6040	,28484	Grup içi	36,770	405			
	Üniversite	80	4,4920	,34171						
	Total	408	4,5584	,30306	Toplam	37,381	407			
Duygusal Şiddet Alt Boyutu	İlköğretim	204	4,2729	,58922	Gruplar arası	1,673	2	,836	2,268	,105
	Lise	124	4,3575	,55894	Grup içi	149,318	405	,369		
	Üniversite	80	4,1729	,71524						
	Total	408	4,2790	,60908	Toplam	150,990	407			
Ekonomik Şiddet Alt Boyutu	İlköğretim	204	4,3157	,57428	Gruplar arası	1,269	2	,634	1,773	,171
	Lise	124	4,3790	,59199	Grup içi	144,951	405	,358		
	Üniversite	80	4,2175	,66462						
	Total	408	4,3157	,59938	Toplam	146,220	407			

Normal dağılım sağlandığı için yapılan Anova testi analizi sonucuna göre flört şiddeti tutumları toplam puan ortalamasının ($f=3,366$; $p= 0,035$) katılımcıların baba

eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ($p<0,05$); duygusal şiddet alt boyutunun ($f=2,268$; $p=0,105$) ve ekonomik şiddet alt boyutunun ($f=1,773$, $p=0,171$) ise katılımcıların anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği bulunmuştur ($p> 0,05$) (Tablo 4.16).

Tablo 4.17. Flört Şiddeti Tutumu İle Baba Eğitim Düzeyine İlişkin Kruskal-Wallis Test Bulguları

	Baba Eğitim Düzeyi	N	Mean Rank	Serbestlik Derecesi	X ²	p
Genel	İlköğretim	204	208,89			
Şiddet	Lise	124	201,46	2	,925	,630
Alt Boyutu	Üniversite	80	198,01			
	Total	408				
Fiziksel	İlköğretim	204	202,03			
Şiddet	Lise	124	211,54	2	,748	,688
Alt Boyutu	Üniversite	80	199,89			
	Total	408				
Cinsel	İlköğretim	204	206,24			
Şiddet	Lise	124	213,98	2	3,692	,158
Alt Boyutu	Üniversite	80	185,37			
	Total	408				

Normal dağılım sağlanmadığı için yapılan Kruskal Wallis Testi analizi sonucunda katılımcıların babalarının eğitim durumuna göre genel şiddet ($X^2=0,925$; $p=0,630$); fiziksel şiddet ($X^2=0,748$; $p=0,688$); ve cinsel şiddet ($X^2=3,692$; $p=0,158$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4.17).

Flört Şiddeti Tutumlarına yönelik alt amaçlarından dördüncüsü (**H7**), *üniversite öğrencilerinin sahip olduğu flört şiddeti tutumlarının daha önce (18 yaş öncesi) şiddete maruz kalıp kalmama durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını* incelemektir.

Tablo 4.18. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Fiziksel Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Bağımsız Grup t - Testi Sonuçları

	Fiziksel Şiddete						Sig. (2-tailed)
	Maruz Kalma Durumu	N	X	Ss	T	df	
Flört Şiddeti	Evet	92	4,5338	,32216	-,885	406	,377
Toplam	Hayır	316	4,5656	,29742			
Duygusal Şiddet	Evet	92	4,2953	,58944	,291	406	,771
Alt Boyutu	Hayır	316	4,2743	,61552			
Ekonomik Şiddet	Evet	92	4,1826	,64733	-2,434	406	,015
Alt Boyutu	Hayır	316	4,3544	,58005			

Normal dağılım ölçütü sağlandığı için bağımsız örneklem t-testinin kullanıldığı analizin bulgularına göre katılımcıların ekonomik şiddet ($t=-2434$; $p=0,015$) alt boyut puanı fiziksel şiddete maruz kalıp kalmama durumuna göre anlamlı derecede farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Ancak Flört Şiddeti Tutum Ölçeği ($t=-0,885$; $p=0,377$) ve bu ölçekte yer alan duygusal şiddet ($t=0,291$; $p=0,771$) ve ekonomik şiddet ($t=6,868$, $p<0,01$) alt boyut puanı fiziksel şiddete maruz kalıp kalmama durumu doğrultusunda anlamlı derecede farklılık göstermemektedir ($p>0,05$) (Tablo 4.18).

Tablo 4.19. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Fiziksel Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Mann Whitney U Testi Bulguları

Fiziksel Şiddete		N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	P
Maruz Kalma Durumu						
Genel Şiddet	Evet	92	200,13	18411,50		
Alt Boyutu	Hayır	316	205,77	65024,50	14133,500	,618
Fiziksel Şiddet	Evet	92	192,32	17693,50		
Alt Boyutu	Hayır	316	208,05	65742,50	13415,500	,229
Cinsel Şiddet	Evet	92	205,90	18943,00		
Alt Boyutu	Hayır	316	204,09	64493,00	14407,000	,885
Total		408				

Normal dağılım ölçütü sağlanmadığı için Mann Whitney U testinin kullanıldığı analizin bulgularına göre katılımcıların genel şiddet ($U=14133,50$; $p=0,618$), fiziksel şiddet ($U=13415,5$; $p=0,229$) ve cinsel şiddet ($U=14407,0$; $p=0,885$) alt boyutları puanları fiziksel şiddete maruz kalıp kalmama durumuna göre anlamlı derecede farklılık göstermemektedir ($p>0,05$) (Tablo 4.19).

Tablo 4.20. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Psikolojik Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Bağımsız Grup t - Testi Sonuçları

Psikolojik Şiddete		N	X	Ss	T	df	Sig. (2-tailed)
Maruz Kalma Durumu							
Flört Şiddeti	Evet	186	4,5697	,29501	,690	406	,491
Toplam	Hayır	222	4,5489	,30999			
Duygusal Şiddet	Evet	186	4,2894	,62434	,316	406	,752
Alt Boyutu	Hayır	222	4,2703	,59728			
Ekonomik Şiddet	Evet	186	4,2925	,59261	-,716	406	,475
Alt Boyutu	Hayır	222	4,3351	,60565			

Normal dağılım ölçütü sağlandığı için bağımsız örneklem t-testinin kullanıldığı analizin bulgularına göre katılımcıların Flört Şiddeti Tutum Ölçeği ($t=-0,690$; $p=0,491$), duygusal şiddet ($t=0,316$; $p=0,752$) ve ekonomik şiddet ($t=-,716$; $p=0,475$) alt boyut puanı psikolojik şiddete maruz kalıp kalmama durumuna göre anlamlı derecede farklılık göstermemektedir ($p>0,05$) (Tablo 4.20).

Tablo 4.21. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Psikolojik Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Psikolojik Şiddete Maruz Kalma Durumu		N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	P
Genel Şiddet Alt Boyutu	Evet	186	208,02	38692,50	19990,500	,495
	Hayır	222	201,55	44743,50		
	Total	408				
Fiziksel Şiddet Alt Boyutu	Evet	186	199,60	37125,50	19734,500	,411
	Hayır	222	208,61	46310,50		
	Total	408				
Cinsel Şiddet Alt Boyutu	Evet	186	210,81	39211,50	19471,500	,268
	Hayır	222	199,21	44224,50		
	Total	408				

Normal dağılım ölçütü sağlanmadığı için Mann Whitney U testinin kullanıldığı analizin bulgularına göre katılımcıların genel şiddet ($U=19990,5$; $p=0,495$), fiziksel şiddet ($U=19734,5$; $p=0,411$) ve cinsel şiddet ($U=19471,5$; $p=0,268$) alt boyutları puanları psikolojik şiddete maruz kalıp kalmama durumuna göre anlamlı derecede farklılık göstermemektedir ($p>0,05$) (Tablo 4.21).

Tablo 4.22. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Cinsel Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Bağımsız Grup t - Testi Sonuçları

Cinsel Şiddete Maruz Kalma Durumu		N	X	Ss	T	df	Sig. (2-tailed)
Flört Şiddeti Toplam	Evet	21	4,6905	,24336	2,059	406	,040
	Hayır	387	4,5512	,30459			
Duygusal Şiddet Alt Boyutu	Evet	21	4,4286	,67817	1,156	406	,248
	Hayır	387	4,2709	,60502			
Ekonomik Şiddet Alt Boyutu	Evet	21	4,5714	,33637	3,386	27,665	,002
	Hayır	387	4,3018	,60761			

Normal dağılım ölçütü sağlandığı için bağımsız örneklem t-testinin kullanıldığı analizin bulgularına göre katılımcıların Flört Şiddeti Tutum Ölçeği ($t=2,059$; $p=0,040$) ve ekonomik şiddet ($t=3,386$; $p=0,02$) alt boyut puanı cinsel şiddete maruz kalıp kalmama durumuna göre anlamlı derecede farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Ancak duygusal şiddet ($t=1,156$; $p=0,248$) alt boyut puanı cinsel şiddete maruz kalıp kalmama durumuna göre anlamlı derecede farklılık göstermemektedir ($p>0,05$) (Tablo 4.22).

Tablo 4.23. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Cinsel Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Mann Whitney U Testi Bulguları

Cinsel Şiddete Maruz Kalma Durumu		N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	P
Genel Şiddet Alt Boyutu	Evet	21	202,17	4245,50	4014,500	,909
	Hayır	387	204,63	79190,50		

Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Cinsel Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Mann Whitney U Testi Bulguları (Tablo 4.23'ün devamıdır)

Fiziksel Şiddet	Evet	21	232,05	4873,00		
Alt Boyutu	Hayır	387	203,01	78563,00	3485,000	,240
Cinsel Şiddet	Evet	21	223,83	4700,50		
Alt Boyutu	Hayır	387	203,45	78735,50	3657,500	,388
	Total	408				

Normal dağılım ölçütü sağlanmadığı için Mann Whitney U testinin kullanıldığı analizin bulgularına göre katılımcıların genel şiddet ($U=4014,5$; $p=0,909$), fiziksel şiddet ($U=3485,0$; $p=0,240$) ve cinsel şiddet ($U=3657,5$; $p=0,388$) alt boyutları puanları cinsel şiddete maruz kalıp kalmama durumu doğrultusunda anlamlı derecede farklılık göstermemektedir ($p>0,05$) (Tablo 4.23).

Tablo 4.24. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Akran Zorbalığına Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Bağımsız Grup T - Testi Sonuçları

Akran Zorbalığına							Sig. (2-tailed)
Maruz Kalma Durumu	N	X	Ss	T	df		
Flört Şiddeti	Evet	122	4,5984	,27197	1,745	406	,082
Toplam	Hayır	286	4,5413	,31430			
Duygusal Şiddet	Evet	122	4,3525	,56861	1,594	406	,112
Alt Boyutu	Hayır	286	4,2477	,62388			
Ekonomik Şiddet	Evet	122	4,3328	,57185	,376	406	,707
Alt Boyutu	Hayır	286	4,3084	,61158			

Normal dağılım ölçütü sağlandığı için bağımsız örneklem t-testinin kullanıldığı analizin bulgularına göre katılımcıların Flört Şiddeti Tutum Ölçeği ($t=1,745$; $p=0,082$), duygusal şiddet ($t=1,594$; $p=0,112$) ve ekonomik şiddet ($t=0,376$; $p=0,707$) alt boyut puanı akran zorbalığına maruz kalıp kalmama durumuna göre anlamlı derecede farklılık göstermemektedir ($p>0,05$) (Tablo 4.24).

Tablo 4.25. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Akran Zorbalığına Maruz Kalıp Kalmama Durumuna İlişkin Mann Whitney U Testi Bulguları

Akran Zorbalığına						
Maruz Kalma Durumu	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	P	
Genel Şiddet	Evet	122	206,25	25162,00		
Alt Boyutu	Hayır	286	203,76	58274,00	17233,000	,810
	Total	408				
Fiziksel Şiddet	Evet	122	202,68	24726,50		
Alt Boyutu	Hayır	286	205,28	58709,50	17223,500	,827
	Total	408				
Cinsel Şiddet	Evet	122	217,95	26589,50		
Alt Boyutu	Hayır	286	198,76	56846,50	15805,500	,092
	Total	408				

Normal dağılım ölçütü sağlanmadığı için Mann Whitney U testinin kullanıldığı analizin bulgularına göre katılımcıların genel şiddet ($U=17233,0$; $p=0,810$), fiziksel şiddet ($U=17223,5$; $p=0,827$) ve cinsel şiddet ($U=15805,5$; $p=0,092$) alt boyutları puanları akran zorbalığına maruz kalıp kalmama durumuna göre anlamlı derecede farklılık göstermemektedir ($p>0,05$) (Tablo 4.25).

Tablo 4.3.26. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Hiçbir Şiddete Maruz Kalmama Durumuna İlişkin Bağımsız Grup T - Testi Sonuçları

Hiçbir Şiddete Maruz Kalmama		N	X	Ss	T	df	Sig. (2-tailed)
Flört Şiddeti	Evet	163	4,5296	,31210	-1,569	406	,117
Toplam	Hayır	245	4,5776	,29598			
Duygusal Şiddet	Evet	163	4,2434	,60100	-,964	406	,336
Alt Boyutu	Hayır	245	4,3027	,61448			
Ekonomik Şiddet	Evet	163	4,3166	,60034	,024	406	,981
Alt Boyutu	Hayır	245	4,3151	,59998			

Normal dağılım ölçütü sağlandığı için bağımsız örneklem t-testinin kullanıldığı analizin bulgularına göre katılımcıların Flört Şiddeti Tutum Ölçeği ($t=-1,569$; $p=0,117$), duygusal şiddet ($t=-0,964$; $p=0,336$) ve ekonomik şiddet ($t=0,024$; $p=0,981$) alt boyut puanlarına göre herhangi bir şiddete maruz kalanla kalmayan arasında anlamlı derecede farklılık ortaya çıkmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4.26).

Tablo 4.27. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Hiçbir Şiddete Maruz Kalmama Durumuna İlişkin Mann Whitney U Testi Bulguları

Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumu		N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	P
Genel Şiddet	Evet	163	194,77	31747,00		
Alt Boyutu	Hayır	245	210,98	51689,00	18381,000	,093
	Total	408				
Fiziksel Şiddet	Evet	163	209,37	34127,50		
Alt Boyutu	Hayır	245	201,26	49308,50	19173,500	,467
	Total	408				
Cinsel Şiddet	Evet	163	195,33	31838,50		
Alt Boyutu	Hayır	245	210,60	51597,50	18472,500	,152
	Total	408				

Normal dağılım ölçütü sağlanmadığı için Mann Whitney U testinin kullanıldığı analizin bulgularına göre katılımcıların genel şiddet ($U=18381,0$; $p=0,093$), fiziksel şiddet ($U=19173,5$; $p=0,467$) ve cinsel şiddet ($U=18472,5$; $p=0,152$) alt boyutları puanlarına göre herhangi bir şiddete maruz kalanla kalmayan arasında anlamlı derecede farklılık ortaya çıkmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4.27).

Flört Şiddeti Tutumlarına yönelik alt amaçlarından beşincisi (H8), *üniversite öğrencilerinin sahip olduğu flört şiddeti tutumlarının ailesinin gelir düzeyi durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını* incelemektir.

Tablo 4.28. Flört Şiddeti Tutumu İle Aile Gelir Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

Ailenin Gelir Durumu	N	Mean	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Flört Şiddeti Toplam	Asgari Ücret Altı	132	4,6001	,28375	Gruplar arası	,545	2	,273	2,997 ,050
	Asgari Ücret Seviyesi	139	4,5655	,30562	Grup içi	36,836	405	,091	
	Asgari Ücret Üstü	137	4,5109	,31389					
	Total	408	4,5584	,30306	Toplam	37,381	407		
Duygusal Şiddet Alt Boyutu	Asgari Ücret Altı	132	4,3712	,51959	Gruplar arası	5,533	2	2,766	7,703 ,001
	Asgari Ücret Seviyesi	139	4,3525	,56824	Grup içi	145,457	405	,359	
	Asgari Ücret Üstü	137	4,1156	,69415					
	Total	408	4,2790	,60908	Toplam	150,990	407		
Ekonomik Şiddet Alt Boyutu	Asgari Ücret Altı	132	4,3621	,58747	Gruplar arası	,426	2	,213	,591 ,554
	Asgari Ücret Seviyesi	139	4,2892	,63710	Grup içi	145,794	405	,360	
	Asgari Ücret Üstü	137	4,2978	,57246					
	Total	408	4,3157	,59938	Toplam	146,220	407		

Normal dağılım sağlandığı için yapılan Anova testi analizi sonucuna göre flört şiddeti tutumları toplam puan ortalamasının ($f=2,997$; $p=0,050$) ve duygusal şiddet alt boyutunun ($f=7,703$; $p=0,001$) katılımcıların ailesinin gelir durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ($p<,05$); ekonomik şiddet alt boyutunun ($f=,591$, $p=0,554$) ise katılımcıların ailesinin gelir durumuna göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği bulunmuştur ($p> 0,05$) (Tablo 4.28).

Tablo 4.29. Flört Şiddeti Tutumu İle Aile Gelir Durumuna İlişkin Kruskal-Wallis Testi Bulguları

	Ailenin Gelir Durumu	N	Sıra Ortalaması	Serbestlik Derecesi	X ²	P
Genel Şiddet Alt Boyutu	Asgari Ücret Altı	132	215,58	2	2,672	,263
	Asgari Ücret Seviyesi	139	197,95			
	Asgari Ücret Üstü	137	200,47			
	Total	408				
Fiziksel Şiddet Alt Boyutu	Asgari Ücret Altı	132	213,48	2	3,579	,167
	Asgari Ücret Seviyesi	139	190,25			
	Asgari Ücret Üstü	137	210,31			
	Total	408				
Cinsel Şiddet Alt Boyutu	Asgari Ücret Altı	132	208,89	2	1,781	,410
	Asgari Ücret Seviyesi	139	209,97			
	Asgari Ücret Üstü	137	194,72			
	Total	408				

Normal dağılım sağlanmadığı için yapılan Kruskal Wallis Testi analizi sonucunda katılımcıların ailesinin gelir durumuna göre genel şiddet ($X^2=2,672$; $p=0,263$); fiziksel şiddet ($X^2=3,579$; $p=0,167$); ve cinsel şiddet ($X^2=1,781$; $p=0,410$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4.29).

Flört Şiddeti Tutumlarına yönelik alt amaçlarından altıncısı (**H9**), *üniversite öğrencilerinin sahip olduğu flört şiddeti tutumlarının sayısal/sözel ağırlıklı okudukları bölüme göre farklılaşıp farklılaşmadığını* incelemektir.

Tablo 4.30. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Sayısal/Sözel Ağırlık Bölümde Öğrenim Görme Durumuna İlişkin Bağımsız Grup T - Testi Bulguları

	Ağırlıklı Bölüm	N	x	Ss	t	df	Sig.(2 tailed)
Flört Şiddeti	Sözel	165	4,6201	,26630	3,556	389,225	,000
Toplam	Sayısal	243	4,5165	,31944			
Duygusal Şiddet Alt Boyutu	Sözel	165	4,3465	,57499	1,881	371,985	,061
	Sayısal	243	4,2332	,62822			
Ekonomik Şiddet Alt Boyutu	Sözel	165	4,4048	,58475	2,492	406	,013
	Sayısal	243	4,2551	,60282			

Normal dağılım ölçütü sağlandığı için bağımsız örneklem t-testinin kullanıldığı analizin bulgularına göre katılımcıların Flört Şiddeti Tutum Ölçeği toplam puan ortalamasının ($t=3,556$; $p<0,01$) ve ekonomik şiddet ($t=2,492$; $p=0,013$) alt boyutu puanı öğrencilerin sayısal ya da sözel ağırlıklı bölümde öğrenim görmelerine göre anlamlı derecede farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Ancak duygusal şiddet ($t=1,881$, $p=0,061$) alt boyut puanı öğrencilerin sayısal ya da sözel ağırlıklı bölümde öğrenim görmelerine göre istatistiksel olarak anlamlı derecede bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Ortalamalara bakıldığında sayısal ağırlıklı bölümde okuyan öğrencilerin sözel ağırlıklı bölümde okuyan öğrencilere göre flört şiddetine yönelik daha destekleyici bir tutum içerisinde olduğu görülmektedir (Tablo 4.30).

Tablo 4.31. Flört Şiddeti Tutumları Alt Ölçek Puanlarının Sayısal/Sözel Ağırlıklı Bölümde Öğrenim Görme Durumuna İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Ağırlıklı Bölüm	N	Sıra Ortalaması	Serbestlik Derecesi	U	P
Genel Şiddet Alt Boyutu	Sözel	165	217,12	35824,00	17966,000	0,028
	Sayısal	243	195,93	47612,00		
	Total	408				
Fiziksel Şiddet Alt Boyutu	Sözel	165	227,68	37566,50	16223,500	0,000
	Sayısal	243	188,76	45869,50		
	Total	408				
Cinsel Şiddet Alt Boyutu	Sözel	165	216,99	35803,50	17986,500	0,049
	Sayısal	243	196,02	47632,50		
	Total	408				

Normal dağılım sağlanmadığı için yapılan Mann Whitney U Testi analizi sonucunda öğrencilerin sayısal ya da sözel ağırlıklı bölümde öğrenim görmelerine göre genel şiddet ($X^2=17966,0$; $p=0,028$); fiziksel şiddet ($X^2=16223,5$; $p=0$); ve cinsel şiddet ($X^2=17986,5$; $p=0,049$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma görülmektedir ($p < 0,05$) (Tablo 4.31)

4.4. Üniversite Öğrencilerinde Flört Şiddeti Tutumları, Anne-Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Ego Durumları İlişkisine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, üniversite öğrencilerinde flört şiddeti tutumları, anne ve babanın çocuk yetiştirme tutumları ve baskın ego durumları arasındaki ilişkiyi inceleyen korelasyon analizleri ele alınmaktadır.

Araştırmanın temel hipotezlerinden ilki (**H1**), *üniversite öğrencilerinin sahip olduğu flört şiddeti tutumları ile anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarının arasındaki ilişkiyi incelemektir.*

Tablo 4.32. Flört Şiddeti Tutumları ile Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Korelasyon Analizi

	Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Ölçeği	Anne Kabul/İlgi	Anne Denetim/Kontrol	Çocuk Yetiştirme Tutumu Baba Ölçeği	Baba Kabul/İlgi	Baba Denetim/Kontrol	Sıkı
Flört Şiddeti	-,081	-,160**	,084	-,074	-,084	-,009	
Toplam	,104	,001	,090	,135	,089	,851	
Genel Şiddet Alt Boyutu	-,003	-,117*	,161**	-,058	-,123*	,034	
	,956	,018	,001	,242	,013	,489	

Flört Şiddeti Tutumları ile Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Korelasyon Analizi (Tablo 4.32'nin devamıdır)

Fiziksel Şiddet Alt Boyutu	-,082	-,103*	,018	,015	-,056	,062
	,097	,037	,721	,757	,255	,214
Duygusal Şiddet Alt Boyutu	-,102*	-,095	-,024	-,156**	-,068	-,107*
	,039	,056	,628	,002	,171	,031
Ekonomik Şiddet Alt Boyutu	-,071	-,146**	,070	-,024	-,093	,045
	,153	,003	,158	,631	,061	,365
Cinsel Şiddet Alt Boyutu	-,003	-,121*	,134**	-,052	-,053	-,004
	,959	,014	,007	,297	,288	,933

**p<0,01 level; *p<0,05

Tablo 4.32 incelendiğinde:

- Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin, Flört Şiddeti Ölçeğine yönelik toplam puan ortalamaları ile Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Kabul/İlgi alt boyutu puanı arasında yapılan Spearman korelasyon analizine göre negatif yönlü düşük ilişki tespit edilmiştir ($r=-0,160$, $p<0,01$).

- Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin, Flört Şiddeti Genel Şiddet alt boyutu puanı ile Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu puanı arasında yapılan Spearman korelasyon analizine göre pozitif yönlü düşük ilişki tespit edilmiştir ($r=0,161$, $p<0,01$).

- Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin, Flört Şiddeti Genel Şiddet alt boyutu puanı ile Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Kabul/İlgi alt boyutu ($r=-0,117$, $p<0,05$) ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Baba Kabul/İlgi alt boyutu ($r=-0,123$, $p<0,05$) puanı arasında yapılan Spearman korelasyon analizine göre negatif yönlü düşük ilişki tespit edilmiştir.

- Üniversite öğrencilerinin Flört Şiddeti Fiziksel Şiddet alt boyutu puanı ile Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu puanı arasında yapılan Spearman korelasyon analizine göre negatif yönlü düşük ilişki tespit edilmiştir ($r=-0,103$, $p<0,05$).

- Üniversite öğrencilerinin Flört Şiddeti Duygusal Şiddet alt boyutu puanı ile Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Ölçeği toplam puan ortalamaları ($r=-0,102$, $p<0,05$), Çocuk Yetiştirme Tutumu Baba Ölçeği toplam puan ortalamaları ($r=-0,156$, $p<0,01$) ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Baba Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu ($r=-0,107$, $p<0,05$)

puanı arasında yapılan Spearman korelasyon analizine göre negatif yönlü düşük ilişki tespit edilmiştir.

- Üniversite öğrencilerinin Flört Şiddeti Ekonomik Şiddet alt boyutu puanı ile Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Kabul/İlgi alt boyutu puanı arasında yapılan Spearman korelasyon analizine göre negatif yönlü düşük ilişki tespit edilmiştir ($r=-0,146$, $p<0,01$).

- Üniversite öğrencilerinin Flört Şiddeti Cinsel Şiddet alt boyutu puanı ile Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Kabul/İlgi alt boyutu puanı arasında yapılan Spearman korelasyon analizine göre negatif yönlü düşük ilişki tespit edilmiştir ($r=-0,121$, $p<0,05$).

- Üniversite öğrencilerinin Flört Şiddeti Cinsel Şiddet alt boyutu puanı ile Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu puanı arasında yapılan Spearman korelasyon analizine göre pozitif yönlü düşük ilişki tespit edilmiştir ($r=0,134$, $p<0,01$).

Araştırmanın temel hipotezlerinden ikincisi (**H2**), *üniversite öğrencilerinin sahip olduğu flört şiddeti tutumları ile ego durumları arasındaki ilişkiyi incelemektir.*

Tablo 4.33. Flört Şiddeti Tutumları ile Ego Durumları ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Korelasyon Analizi

	Flört Şiddeti Toplam	Genel Şiddet Alt Boyutu	Fiziksel Şiddet Alt Boyutu	Duygusal Şiddet Alt Boyutu	Ekonomik Şiddet Alt Boyutu	Cinsel Şiddet Alt Boyutu
Eleştirel Ebeveyn	0,109	0,117	,147*	,147*	-0,038	0,047
Ego Durumu	0,094	0,072	0,024	0,024	0,561	0,47
Koruyucu	0,157	0,503	0,217	-0,072	0,12	0,381
Ebeveyn Ego	0,711	0,204	0,606	0,866	0,776	0,352
Durumu						
Yetişkin Ego	1	1	1	1	1	1
Durumu	.	.	.	.	.	.
Doğal Çocuk Ego	0,105	0,043	0,129	0,035	0,158	-0,023
Durumu	0,349	0,703	0,248	0,752	0,156	0,839
Uygulu Çocuk	-0,028	0,022	-0,188	0,13	0,002	-0,117
Ego Durumu	0,805	0,846	0,098	0,252	0,986	0,303

** $p<0,01$ level; * $p<0,05$

Tablo 4.33 incelendiğinde:

- Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin, Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu puanı ile Flört Şiddeti Tutumu Fiziksel şiddet alt boyutu puanı ($r=0,147$, $p<0,05$) ve

Flört Şiddeti Tutumu Duygusal şiddet alt boyutu puanı ($r=0,147$, $p<0,05$) arasında yapılan Spearman korelasyon analizine göre pozitif yönlü düşük ilişki tespit edilmiştir.

- Üniversite öğrencilerinin Yetişkin Ego Durumu puanı ile Flört Şiddeti Tutumu Ölçeği toplam puan ortalaması ve tüm alt boyutları arasında ($r=1$, $p=1$) arasında yapılan Spearman korelasyon analizine göre tam pozitif doğrusal ilişki tespit edilmiştir.

Araştırmanın temel hipotezlerinden üçüncüsü (**H3**), *üniversite öğrencilerinin anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ile ego durumları arasındaki ilişkiyi incelemektir.*

Tablo 4.34. Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Ego Durumları ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Korelasyon Analizi

	Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Ölçeği	Anne Kabul/İlgi	Anne Sıkı Denetim/Kontrol	Çocuk Yetiştirme Tutumu Baba Ölçeği	Baba Kabul/İlgi	Baba Sıkı Denetim/Kontrol
Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu	-,056 ,392	,024 ,708	-,082 ,209	-,128* ,049	,038 ,563	-,139* ,032
Koruyucu Ebeveyn Ego Durumu	-,214 ,610	,286 ,493	-,548 ,160	,180 ,670	,599 ,117	-,190 ,651
Yetişkin Ego Durumu	-1,000	-1,000	1,000	-1,000	-1,000	-1,000
Doğal Çocuk Ego Durumu	-,119 ,289	-,050 ,655	-,066 ,555	-,058 ,606	-,209 ,060	,145 ,194
Uygulu Çocuk Ego Durumu	-,255* ,024	,055 ,631	-,281* ,012	-,157 ,166	,097 ,396	-,283* ,012

** $p<0,01$ level; * $p<0,05$

Tablo 4.34 incelendiğinde:

- Üniversite öğrencilerinin Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu puanı ile Çocuk Yetiştirme Tutumu Baba Ölçeği toplam puan ortalamaları ($r=-0,128$, $p<0,05$) ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Baba Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu puanı ($r=0,139$, $p<0,05$) arasında yapılan Spearman korelasyon analizine göre negatif yönlü düşük ilişki tespit edilmiştir.

- Üniversite öğrencilerinin Yetişkin Ego Durumu puanı ile Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği toplam puan ortalamaları ve Anne Kabul/İlgi, Baba Kabul/İlgi ve Baba Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutları arasında ($r=-1$, $p=1$) tam negatif doğrusal ilişki; Anne Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu ile ($r=1$, $p=1$) tam pozitif doğrusal ilişki tespit edilmiştir.

- Üniversite öğrencilerinin Uygulu Çocuk Ego Durumu puanı ile Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Ölçeği toplam puan ortalamaları ($r=-0,255$, $p<0,05$), Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu puanı ($r=0,281$, $p<0,05$) ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Baba Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu puanı ($r=0,283$, $p<0,05$) arasında yapılan Spearman korelasyon analizine göre negatif yönlü düşük ilişki tespit edilmiştir.

5. TARTIŞMA

Bu bölümde üniversite öğrencilerinde flört şiddeti tutumlarının sosyodemografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair bulgular yorumlanmaktadır. Ayrıca flört şiddeti tutumlarının, anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarının ve baskın ego durumlarının arasındaki ilişkiye dair bulgular yorumlanmıştır. Araştırma bulguları yorumlanırken, alanyazında yer alan diğer araştırmalarla olan benzerliklerine veya farklılıklarına yer verilmiştir.

Flört Şiddeti Tutum Ölçeğinden alınan puanın 1'e yaklaşıyor olması flört şiddetini destekleyici (olumsuz) tutumu ortaya koyarken puanın 5'e yaklaşıyor olması ise flört şiddetini destekleyici olunmadığı (olumlu) tutumu ortaya koymaktadır. Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeğinden alınan yüksek puanlar anne ve babanın Kabul/ilgi ve Sıkı Denetim/Kontrol tutumlarına yüksek derece sahip olduğunun göstergesidir. Ego durumları Ölçeğinin sonucunda her öğrenci için baskın olan tek bir ego durumu ortaya çıkmıştır.

5.1. Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddeti Tutumları Toplam Puanının ve Alt Boyut Puanlarının Sosyodemografik Özelliklerine Yönelik Bulguların Tartışılması

Araştırma hipotezleri, 136 erkek ve 272 kadın toplamda 408 üniversite öğrencisinin verdiği bilgiler doğrultusunda analiz edilmiştir. Araştırmada ulaşılan bulgular doğrultusunda flört şiddeti tutumları toplam puanı ve tüm alt boyutları (genel şiddet, fiziksel şiddet, ekonomik şiddet, duygusal şiddet ve cinsel şiddet) ile cinsiyet faktörü arasında istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık saptanmıştır. Ayrıca ölçeğe yönelik ortalama puanları ele alındığında erkeklerin kadınlara göre ölçeğin toplamında ve alt boyutlarda flört şiddetine daha yüksek düzeyde destekleyici yaklaştıkları sonucu ortaya çıkmıştır (Tablo 4.10, 4.11). Üniversite öğrencileriyle yapılan bir araştırmaya göre, erkeğin flört ilişkisinde uyguladığı hem fiziksel hem de duygusal şiddete yönelik tutumlarının kadın öğrencilerin tutumlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin flört şiddetinin tüm boyutlarına yönelik kabul düzeyleri kadın öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur (Akbulut, 2022: 128). Başka bir araştırmaya göre, erkeklerin erkeğin flörtte uyguladığı hem psikolojik hem de fiziksel şiddete ve kadının flörtte uyguladığı fiziksel şiddete yönelik tutum puanlarının kadınların flört şiddeti tutum puan ortalamalarından daha yüksek olduğu

sonucu ortaya çıkmıştır (Yumuşak, 2013: 162). Üniversiteli öğrencilerle yapılan bir başka araştırmaya göre, kadınların tüm flört şiddeti alt boyutlarına yönelik kabul düzeylerinin, erkeklerin kabul düzeyinden anlamlı düzeyde daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Cangür ve arkadaşları, 2021: 335). Bir başka araştırmada üniversite öğrencilerinde cinsiyet değişkeni açısından şiddet kabul düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu ve üniversitede okuyan erkek öğrencilerin şiddet kabul düzeylerinin, üniversite okuyan kadın öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmıştır (Kepir Savoly, Ulaş, Demirtaş Zorbaz, 2014: 177). Araştırmada flört şiddeti tutumlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılığın olduğu sonucunun elde edilmesinin literatürde başka çalışmalar ile de desteklendiği anlaşılmaktadır. Flört şiddetine yönelik tutumların cinsiyet açısından farklılık göstermesinde toplumsal cinsiyet rollerinin ve geleneksel yapının erkek çocuklarını saldırgan ve aktif, kız çocuklarını ise edilgen ve itaatkâr olarak yetiştirmesinden, erkeklerin şiddet uygulamasının bir hak olarak görülmesinden ve kadınların şiddeti kabul etmesi ve savunması gerektiği düşüncesinin var olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir (Şahin ve Özyürek, 2014). Çalışmada ortaya çıkan bulgunun aksine bir araştırmada üniversite okuyan erkeklerin kadın öğrencilere göre romantik ilişkilerde daha yüksek düzeyde istismar algıladıkları ifade edilmiştir (Kılınçer ve Tuzgöl Dost, 2014: 168). Bunun sebebi olarak, şiddetin sanıldığı gibi aksine sadece erkekte kadına doğru gerçekleştirilen bir davranış değil, kadından da erkeğe doğru gerçekleştirilen çift yönlü bir davranış olduğunun birçok çalışma ile kanıtlanması gösterilebilir. Dolayısıyla farklı örneklemeler ele alındığında cinsiyetler açısından maruz kalınan şiddet oranları, şiddet türleri ve şiddete yönelik algı ve tutumlar değişiklik gösterebilmektedir. Daha önceki bölümlerde ele alındığı üzere şiddetin ele alındığı ekolojik modelin bireysel düzeyine göre cinsiyet değişkeninin, bireylerin şiddet faili ya da mağduru olma olasılığını arttırdığı ifade edilmektedir. Feminist teori bakış açısı doğrultusunda da kadın ve erkek arasındaki cinsiyet eşitsizliği sebebiyle erkeklerin kadına yönelik şiddet uygulama ve şiddeti kabul eden tutuma sahip olma olasılığının daha fazla olduğu ifade edilmektedir.

Araştırmada ulaşılan bulgular doğrultusunda flört şiddeti tutumları toplam puanı ve tüm alt boyutları (genel şiddet, fiziksel şiddet, ekonomik şiddet, duygusal şiddet ve cinsel şiddet) ile ebeveyn birlikteliği (evli-birlikte, evli-ayrı, boşanmış) faktörü arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$).

Literatürde bu sonucu hem destekleyen hem de zıttı olan bulgulara rastlanmıştır. Bir araştırma sonuçları, anne ve babanın birliktelik durumunun, üniversitede okuyan öğrencilerin romantik ilişkilerindeki algıladıkları istismarı anlamlı bir şekilde yordamadığı tespitini ortaya koymuştur (Kılınçer ve Tuzgöl Dost, 2014: 168). Üniversitede okuyan öğrencilere yönelik gerçekleştirilen bir çalışmada, tek ebeveyne sahip olan öğrencilerde erkeğin romantik ilişki içerisinde uyguladığı psikolojik şiddeti kabul düzeylerinin, çekirdek ve geniş aile tipine sahip olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Fakat aile tipi değişkeni doğrultusunda erkeğin romantik ilişki içerisinde uyguladığı fiziksel şiddete ve kadının romantik ilişki içerisinde uyguladığı psikolojik ve fiziksel şiddete yönelik kabul düzeyleri açısından anlamlı olarak bir farka ulaşılmamıştır (Cangür ve arkadaşları, 2021: 336). Bir araştırmanın sonucunda parçalanmış aile tipine sahip olan öğrencilerde, hem erkeğin hem de kadının flört ilişkisinde uyguladığı fiziksel ve psikolojik şiddete ilişkin sahip olunan tutum puanları daha yüksek düzeyde bulunmuştur. Parçalanmış aile çocuklarının geçmiş ilişkilerinde daha çok şiddet davranışında bulundukları ve şimdiki ilişkilerinde daha çok şiddete maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır (İftar, 2016: 91). Heise, Ellsberg ve Gottemoeller'in (1999) ifade ettiğine göre, sosyal destek kaynaklarına ve aile desteğine ulaşmada yetersizlik yaşayan bireyler, genç yetişkinlik çağına geldiklerinde romantik ilişkilerde istismar açısından daha riskli bir konumda yer almaktadır (akt. Kılınçer ve Tuzgöl Dost, 2014: 168). Üniversite öğrencileri örnekleminde gerçekleştirilen bir çalışmaya göre, anne ve babası ayrılmış durumda olan bireylerin, anne ve babası birlikte olan bireylere nazaran flört şiddeti tutumlarının daha destekleyici yönde olduğu saptanmıştır (Köşker, 2021: 92). Bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda, ebeveynlerin birliktelik durumunun üniversite öğrencilerinin flört ilişkilerinde maruz kalınan şiddete yönelik tutumlarında bir farklılaşma ortaya koymamasının sebebi, öğrencilerin üniversite okudukları dönemde büyük olasılıkla ailelerinden ayrı bir şekilde yaşam sürdürmeleri ve ihtiyaç duydukları sosyal destek kaynağı olarak aileler yerine arkadaşları temel almaları düşünülebilir.

Araştırmada ulaşılan bulgular doğrultusunda annenin eğitim durumu ile fiziksel şiddet alt boyutu arasında ve babanın eğitim durumu ile flört şiddeti tutumları toplam puanı arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu saptanmıştır. Görüldüğü üzere annenin eğitim durumuna göre fiziksel şiddet alt boyutu anlamlı bir farklılaşma ortaya çıkarırken, babanın eğitim durumuna göre flört şiddeti tutum ölçeğinin

toplamında bir farklılaşma oluşmuş ancak alt boyutların hiçbirinde bir farklılaşma ortaya çıkmamıştır. Literatürde araştırmanın bu bulgusunu destekleyen ve desteklemeyen çalışmalar mevcuttur. Yapılan bir araştırmanın sonucunda, hem anne hem de babanın eğitim düzeyleri doğrultusunda flört şiddetinin tüm alt boyutlarına ilişkin kabul düzeylerinin birbirine benzer şekilde olduğu bulunmuştur (Kılınçer ve Tuzgöl Dost, 2014: 168). Bir başka çalışmada ise, anne ve babanın eğitim düzeyi değişkeniyle flört şiddeti tutumları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki saptanmamıştır (Çakır, 2020: 65). Üniversitede okuyan öğrenciler ile gerçekleştirilen başka bir araştırma sonucunda da anne ve babanın eğitim durumu değişkeniyle flört şiddeti tutum ölçeği arasında anlamlı düzeyde bir ilişki saptanmamıştır (Balcı Devrim, 2019: 37). Lise öğrencileri ile yürütülen bir araştırmanın sonucunda annenin ve babanın eğitim düzeyi değişkeninin lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyi üzerinde etki gösterdiği, anne-babanın eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin şiddet davranışlarının azalma gösterdiği tespit edilmiştir (Ağlamaz, 2006: 79-81). Ekolojik modelin ikinci seviyesi olan ilişkisel düzey, bireyin aile özelliklerinin ve ailesi olan ilişki yapısının şiddet faili ya da mağduru olması açısından etkisi olduğunu ifade etmektedir. Bu doğrultuda anne ve babanın eğitim düzeyinin bireyin şiddete yönelik birtakım tutumları üzerinde farklılaşmalar ortaya çıkardığı açıklanabilmektedir.

Bu çalışmada araştırılan bir diğer soru, geçmişte (18 yaşından önce) deneyimlenen şiddet olaylarının flört şiddeti tutumları açısından anlamlı bir farklılığa sebep olup olmadığıdır. Geçmişte fiziksel şiddetin yaşanıp yaşanmama durumunun sadece flört şiddeti tutumu ekonomik alt boyutunda; geçmişte cinsel şiddetin yaşanıp yaşanmama durumunun flört şiddeti tutumu ve ekonomik şiddet alt boyutunda farklılaşma ortaya çıkardığı; duygusal şiddet, akran zorbalığı yaşayıp yaşamama durumunun ve herhangi bir şiddete maruz kalıp kalmama durumunun flört şiddeti ölçeği ve alt boyutların bir farklılaşma ortaya çıkarmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde araştırmanın bu bulgusunu destekleyen ve desteklemeyen çalışmalar mevcuttur. Üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmanın sonucunda, aile içinde yaşanan şiddet maruziyeti durumu doğrultusunda flört şiddeti kabul düzeylerinin farklılık göstermediği, aynı zamanda flört ilişkisi içerisinde de şiddet maruziyeti yaşama durumuna göre flört şiddeti yönelik kabul düzeylerinde farklılık bulunmadığı ifade edilmiştir (Cangür ve arkadaşları, 2021: 337,338). Başka bir çalışmanın sonucunda, ailede şiddet yaşama veya tanık olma ve flört döneminde şiddet yaşama ile

flört şiddeti tutum ölçeği puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmadığı ifade edilmiştir (Balcı Devrim, 2019: 39). Başka bir araştırmanın sonucunda, çocukluk döneminde şiddet maruziyeti yaşama durumunun flört şiddetinin alt türleriyle ilişkili bulunduğu ve çocukluk döneminde şiddet maruziyeti yaşayan bireylerin flört ilişkisi içerisinde deneyimledikleri fiziksel, ekonomik ve psikolojik şiddet türlerinden birine veya birden fazlasına maruz kaldığı tespit edilmiştir (Çakır, 2020: 78). Aile içinde deneyimlenen şiddet ile flört şiddeti arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir çalışmada değişkenler arasında anlamlı pozitif bir ilişki bulunmuş ve aile içi şiddetin hem tanığı hem de mağduru olan grupların flört şiddeti uygulama ve mağduru olma eğiliminde olduğu bulunmuştur. Ayrıca çocukken herhangi bir şiddet türüne uğramanın, flört şiddeti uygulama ya da flört şiddetine maruz kalma ihtimalini yükselttiği ancak bunun istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir (Bilican Gökkaya ve Öztürk, 2021: 227,228). Bir başka çalışmada, annesinin babasına ve babasının annesine kesinlikle şiddet uyguladığını söyleyen öğrencilerin, annesinin babasına ve babasının annesine şiddet uygulamadığını söyleyen öğrencilere göre flört şiddeti ile ilgili tutumlarının daha destekleyen yönde olduğu saptanmıştır (Köşker, 2021: 93). Yapılan meta analiz çalışmasının sonucunda ergenlerde flört şiddetinin uygulanması ve flört şiddeti mağduru olunması ile akran flört şiddeti, akran antisosyal ve saldırgan davranışları ve akranlar tarafından mağdur edilme ile ilişki olduğu tespit edilmiştir (Garthe, Sullivan ve McDaniel, 2017). Akranların ve ebeveynlerin flört ilişkisine etkisinin incelendiği bir çalışmada akran zorbalığı ve saldırganlığının flört ilişkisindeki benzer davranışlarla ilişkili olduğu ve ergenlik döneminde aileden çok akran ilişkilerinin etkili olduğu ifade edilmiştir (Ellis ve Dumas, 2018). Ekolojik modelin birinci seviyesi olan bireysel düzey, bireylerin biyolojik ve demografik özelliklerinin şiddet faili ya da mağduru olma açısından etkisinin olduğunu ifade etmektedir. Ekolojik model doğrultusunda bireyin geçmişte bazı şiddet türlerini deneyimleme durumunun flört şiddetine yönelik tutumlarında farklılaşmalar ortaya çıkarması doğrulanmaktadır. Ayrıca sosyal öğrenme kuramı, geçmişte ailesinden ya da akranlarından şiddet gören bireylerin yetişkinlik döneminde şiddet uygulama ya da şiddete uğrama riskinin yüksek olduğunu ifade etmesiyle birlikte bu tüm bireyler için geçerli olan bir kanı değildir. Çünkü önceki bölümlerde ifade edildiği üzere geçmişte şiddeti deneyimleyen herkesin yetişkinlik döneminde şiddet mağduru ya da faili olmadığı araştırmalarla ortaya konmuştur. Bu çalışmanın sonucunda da geçmişte şiddet uğrama durumunda bazı flört şiddeti

tutumunda farklılaşmalar ortaya çıkarken tüm katılımcıların flört şiddetinin tüm boyutlarına yönelik tutumlarında farklılaşmalar ortaya çıkmadığı sonucuna ulaşılmıştır. 18 yaşından önce aile ve akranlar tarafından şiddete maruz kalmanın ya da tanık olmanın bazı flört şiddeti tutumlarında farklılaşmalar gösterdiği sonucuna dayanarak, ileriki yaşamda da şiddete yönelik tutumlarda destekleyici olma, şiddet mağduru ya da faili olma durumları açısından risk yaratacağı gerekçesi ile geçmiş dönemde aile ve akran şiddeti üzerinde durulması gereken bir sorun alanı olarak ele alınmalıdır.

Araştırmada ulaşılan diğer bir bulgu doğrultusunda ailenin gelir durumu ile flört şiddeti tutumları toplam puanı ve duygusal şiddet alt ölçeği arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunurken diğer alt ölçekler (genel, fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddet) açısından anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Araştırmada çıkan bu sonucu literatürde destekleyen ve desteklemeyen çalışmalar mevcuttur. Üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen bir araştırmada, ailesinin geliri giderinden daha düşük olan öğrencilerde kadın tarafından flört ilişkisi içerisinde uygulanan psikolojik şiddete yönelik kabul düzeyleri, ailesinin geliri ve gideri birbirine denk olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek tespit edilmiştir. Fakat aynı araştırmanın sonucunda, ailenin gelir düzeyi değişkeni doğrultusunda kadın tarafından flört ilişkisi içerisinde uygulanan fiziksel şiddete ve erkek tarafından flört ilişkisi içerisinde uygulanan fiziksel ve psikolojik şiddete yönelik kabul düzeyleri benzer düzeylerde tespit edilmiştir (Cangür ve arkadaşları, 2021: 337). Şahin ve Arslan (2018)'ın sosyal hizmet bölümünde eğitim gören öğrenciler ile gerçekleştirdikleri çalışmada, ailenin gelir durumu değişkeni doğrultusunda çiftler arasında flört şiddetini kabul etme düzeyinin her bir flört şiddeti alt boyutunda farklılık ortaya çıkarmadığı tespit edilmiştir (akt. Cangür ve arkadaşları, 2021: 337). Başka bir araştırmada, ailenin gelir düzeyi faktörü ve şiddet davranışı gösterme eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ve çok yüksek gelir grubu içerisinde yer alan öğrencilerin şiddet eğilimi puan ortalamalarının en fazla; düşük gelir grubu içerisinde yer alan öğrencilerin ise şiddet eğilimi puan ortalamalarının en düşük çıktığı sonucuna ulaşılmıştır (Yakut, 2012: 139). Lise öğrencileri ile yürütülen çalışmanın sonucunda, ailenin geliri öğrencilerin Saldırganlık Ölçeğinde aldıkları puanlar arasında anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir (Ağlamaz, 2006: 84). Ekolojik modelin ikinci seviyesi olan ilişkisel düzey, bireyin yakın ilişki içerisinde olduğu ailesinin var olan mevcut ekonomik durumunun, bireyin

şiddet faili ya da mağduru olma açısından bir faktör olarak ele alındığını ifade etmektedir. Ailesinin gelir düzeyi düşük olan ve maddi zorluklar ile baş etmek durumunda kalan üniversite öğrencileri, temel ve sosyal ihtiyaçlarını giderme açısından zorluklar yaşamaktadır. Gereksinimlerini karşılamakta zorlanan öğrenci, hayata karşı umutsuzluk, çaresizlik ve kaygı gibi olumsuz durumlarla karşı karşıya gelebilmektedir. Bu gibi zorluklarla sağlıklı şekillerde baş etmekte zorluk çeken öğrencilerin flört şiddetine yönelik tutumlarının daha destekleyici bir hal aldığı saldırgan davranışlarda bulunma eğilimlerinin yükseldiği düşünülmektedir.

Analizler sonucunda ulaşılan bulgular doğrultusunda öğrencilerin sayısal ya da sözel ağırlıklı bölümde öğrenim görme durumları ile flört şiddeti tutumları toplam puanı ve genel, fiziksel, duygusal ve cinsel şiddet alt boyutları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık görüldüğü; ancak ekonomik şiddet açısından anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Ayrıca sayısal ağırlıklı bölümde okuyan öğrencilerin sözel ağırlıklı bölümde okuyan öğrencilere göre flört şiddetine daha destekleyici bir tutumla yaklaştığı tespit edilmiştir. Flört şiddeti tutumunun eğitim görülen bölüme ya da fakülteye göre farklılığını inceleyen çalışmalara literatürde rastlanmıştır ancak bölümlerin sayısal/sözel olarak ayrıldığı çalışmalara rastlanmamıştır. Bir araştırma sonucunda, Eğitim Fakültesi ve Tıp Fakültesinde eğitim gören öğrencilerin erkek tarafından flört ilişkisi içerisinde uygulanan psikolojik şiddete yönelik sahip oldukları tutumların, Fen ve Edebiyat Fakültesi, Ziraat ve İktisadi-İdari Bilimler Fakültesinde eğitim gören öğrencilerin tutum puan ortalamalarına göre anlamlı düzeyde düşük olduğu, bununla birlikte Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesinde eğitim gören öğrencilerin de erkek tarafından flört ilişkisinde uygulanan psikolojik şiddete yönelik sahip oldukları tutumların, Ziraat ve İktisadi-İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrencilerin tutum puanlarına kıyasla anlamlı düzeyde düşük olduğu tespit edilmiştir. Diğer bulguya göre, Tıp Fakültesinde okuyan öğrencilerin erkek tarafından flört ilişkisi içerisinde uygulanan fiziksel şiddete yönelik tutumlarının, Ziraat ve İktisadi-İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin tutum puanlarına kıyasla daha düşük düzeyde olduğuna yönelik bulgular tespit edilirken, kadın tarafından flört ilişkisinde uygulanan psikolojik şiddete yönelik tutumlar açısından fakülteler bağlamında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilmemiştir. Ancak kadının flörtte uyguladığı fiziksel şiddete yönelik tutumları açısından, Eğitim Fakültesi öğrencilerin tutumlarının, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin tutum puanlarından

anlamli derecede düşük olduğu tespit edilmiştir (Yumuşak, 2013: 163). Bir başka araştırmada, öğrencinin eğitim grdđđ bölüm doğrultusunda flört şiddetinin her bir alt lđđini kabul düzeyi arasında anlamli bir farklılaşma tespit edilmemiştir (Cangür ve arkadaşları, 2021: 336). Lise bağlamında yapılan bir araştırmada, okul türü değişkeni doğrultusunda Saldırganlık lđđinden alınan puanlar arasında birtakım farklılıklar saptanmıştır. Buna göre, mesleki eğitim liseleri içerisinde yer alan Endüstri Meslek ve Anadolu Lisesi ve Endüstri Meslek ve Teknik Lisesinde meslek eğitimi alan lise ğrencilerinin saldırganlık eğilimleri, diğer birtakım lise öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde eğitim-ğretim gören lise ğrencilerinin saldırganlık eğilimleri ise diğer liselerde eğitim-ğretim gören öğrencilere göre daha düşük düzeyde tespit edilmiştir (Ağlamaz, 2006: 83). Bir başka araştırmada Meslek Yüksekokulu ve Teknoloji Fakültelerinde, Teknik Eğitim Fakültelerinde eğitim gören niversite ğrencilerinin şiddete yönelik tutumları daha yüksek (destekleyici) bulunurken Turizm, Eğitim, Su rnleri ve Tıp Fakültesinde okuyan öğrencilerin flört şiddeti tutumları ise diğer fakültelerde eğitim gören öğrencilere kıyasla daha düşük bulunmuştur (İftar, 2016: 99). Ekolojik modelin birinci seviyesi olan bireysel düzeye göre, bireylerin eğitim düzeyleri ve eğitim alanları şiddete yönelik rollerini ve tutumlarını etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Ayrıca bu araştırma da ele alınan sözel ağırlıklı bölümlerin (Sosyal Hizmet, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Adalet vb.) sayısal ağırlıklı bölümlere (Mühendislik, Bilişim Güvenliği, İşletme Yönetimi) göre eğitim programları ve dersleri açısından, insanlara ve topluma yardım etmeyi ve destek olmayı daha çok merkeze almaları sebebi ile flört şiddeti tutumlarında farklılık ortaya çıktığı düşünülmektedir.

5.2. Üniversite ğrencilerinin Flört şiddeti Tutumlarının ocuk Yetiştirme Tutumları ve Ego Durumları İle İlişkisine Yönelik Bulguların Tartışılması

Flört şiddeti tutumları ile anne ve babanın ocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkilerin incelendiği araştırmanın bulgularına göre, ocuk Yetiştirme Tutumu Anne lđđi toplam puan ortalaması ile flörtte duygusal şiddet arasında negatif yönlü ilişki; YT Anne Kabul/İlgi alt boyutu ile Fş toplam puan ortalaması, flörtte genel, ekonomik ve cinsel şiddet arasında negatif yönlü ilişki; YT Anne Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu ile flörtte genel şiddet ve cinsel şiddet arasında pozitif yönlü ilişki bulunurken fiziksel şiddet ile arasında negatif yönlü ilişki

bulunmuştur. Bulgular doğrultusunda, Çocuk Yetiştirme Tutumu Baba Ölçeği toplam puan ortalaması ile duygusal şiddet alt boyutu arasında; ÇYTÖ Baba Kabul/İlgi alt boyutu ile flörtte genel şiddet arasında; ÇYTÖ Baba Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu ile flörtte duygusal şiddet arasında negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlar, daha önceki bölümlerde ele alınan bağlanma kuramı temelinde değerlendirildiğinde, bebeklerin bakım verenleri tarafından sevgi ve ilgi görme, ihtiyacı olduğunda ve tutarlı bir şekilde bakım görme gibi deneyimledikleri ilk yaşantıların sağlıklı anne-baba tutumlarını yansıttığı, bebeğin güvenli bağlanma geliştirmesini sağladığı ve böylece gelecekteki romantik ilişkilerini ve flört şiddetine yönelik tutumlarını etkilediği söylenebilmektedir. Tam tersi bir biçimde bebek annesi ve babası tarafından gerekli ilgi ve bakımı deneyimlemediğinde güvensiz ya da kaçınmacı bağlanma stiline sahip olabilmekte ve böylece ileriki romantik ilişkileri ve flört şiddetine yönelik tutumları olumsuz bir şekilde etkilenebilmektedir. Bu tarz bireyler sağlıklı ilişkiler kurmakta zorluk çekmekte, yaşadıkları sorunlar ve hissettikleri duygular karşısında şiddeti meşru görebilmektedirler. Sosyal öğrenme kuramı esas alındığında ise, tutarsız ve sert disiplin yöntemlerine maruz kalan, katı kurallar doğrultusunda yetiştirilen, sert cezalara ve hatta şiddete maruz kalan çocukların deneyimledikleri bu anne-baba tutumları ile ileride flört şiddetine yönelik bazı tutumlarda destekleyici olmaları arasındaki ilişki bu araştırma sonucuyla desteklenmiştir. Feminist kuram ve güç kurama göre ataerkil geleneksel yapıya, toplumsal cinsiyet rollerine, cinsiyet eşitsizliğe dayanan çocuk yetiştirme tutumları şiddetin “normal” olarak kabul edilmesi ile ilişkili olarak görülmektedir. Literatürde araştırmanın bu bulgusunu destekleyen ve desteklemeyen çalışmalar mevcuttur. 717 erkek çocuğunun 8 yıl boyunca gözlemlendiği boylamsal bir çalışmanın sonucunda, 10 ve 12 yaş aralığında katı ebeveyn tutumlarına maruz kalmış olmanın ileride flört şiddeti ile karşılaşma riskini arttıracak ve geç çocukluk döneminde denetimsiz ve ilgisiz ebeveyn tutumlarının deneyimlenmesinin 16 yaşında şiddet içeren flört ilişkisine dahil olma açısından risk yarattığı tespit edilmiştir. Ancak bu sonuçların çocuklukta şiddete maruz kalan tüm çocukların yetişkinlikte şiddete başvuracağı anlamına gelmediğine de sonuçlar arasında yer verilmiştir (Lavoie ve arkadaşları, 2002). Ortaokul öğrencileri ile yürütülen bir çalışmada, anne ve babasının sözünü dinlememe, kardeşi ile kavga etme ve ders çalışmama gibi sebeplerle ailesinden şiddet gören çocukların saldırganlık eğiliminin şiddet görmeyen çocuklara göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak saldırganlık ölçeğinden alınan puanın annenin-babanın eğitim düzeyi, ailenin

gelir düzeyi, anne-baba arasında şiddet olması durumu, ailede karar alma biçimleri, annenin ve babanın çocuğa yönelik ilgisi, anne ve babadan korkma durumu gibi değişkenlere göre farklılaşma göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Annesi tarafından olumlu davranışlar sergilendiğini hiç deneyimlememiş ve şiddet maruziyeti yaşamış çocukların saldırganlık eğilimlerinin annesi tarafından olumlu davranışlar sergilendiğini zaman zaman da olsa deneyimleyen ancak yine şiddet maruziyeti yaşayan çocuklara kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Bu şekilde deneyimlerin yaşandığı ailelerde çocukların bir yandan da deneyimledikleri hem ruhsal hem sosyal yoksunluklar sebebiyle daha yüksek düzeyde saldırgan davranışların ortaya çıktığı ifade edilmektedir (Ayan, 2007: 211). Yapılan bir araştırmada kullanılan Aile Değerlendirme ölçeğinde düşük puan sağlıklı aile işlevlerini ifade ederken; Flört Şiddetine Yönelik Tutum Ölçeğinde ise düşük puan bireylerin şiddete eğilimi olduğunun göstergesidir. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinde aile işlevleri ve flört şiddetine yönelik tutum puanları arasında ters yönlü bir ilişki saptanmıştır. Bireylerin aile değerleri ölçeğindeki puan azaldıkça (aile işlevleri daha sağlıklı bir sonuç aldıkça), flört şiddetine yönelik tutum puanlarının arttığı (flört şiddetini destekleyici tutumları azalmakta) tespit edilmiştir. Aile işlevlerinin flört şiddetine yönelik tutumları yordayıp yordamadığı incelendiğinde ise aile değerlendirme ölçeğinin duygusal tepki verme, gerekli ilgiyi gösterme, roller, davranış kontrolü, problem çözme, genel işlevler ve iletişim özellikleri alt boyutlarının ve aile değerlendirme ölçeği toplam puanlarının arttıkça flört şiddetine yönelik destekleyici tutumların azaldığı tespit edilmiştir. Yani aile işlevleri sağlıklı olan bireylerin flört şiddetine yönelik destekleyici bir tutum sergilemedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Köşker, 2021: 86-87). Çocuk yetiştirme tutumları ve flört şiddeti tutumları ilişkisinin incelendiği bir araştırmada, anne tutumları ile flört şiddetine bakış açısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu; baba tutumları ile flört şiddetine yönelik bakış açısı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Annenin denetim, ilgi ve kontrol düzeyinin arttıkça katılımcıların flört şiddetine bakış açılarının da olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının sebebi, yüksek denetim düzeyine sahip annelerin, flört şiddeti hakkında çocuklarının farkındalıklarını artırma düzeyleri de yüksek olmaktadır (Bayramova, 2022: 112). Algılanan anne ve baba kabul-reddinin flört şiddeti tutumu ile ilişkisinin araştırıldığı çalışmada, baba sıcaklık/şefkat ve baba kayıtsızlık/ihtimal boyutlarının kadının flörtte uyguladığı psikolojik şiddeti anlamlı düzeyde yordadığı ancak alt boyutların erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel şiddeti

yordamadığı; anne sıcaklık/şefkat, baba sıcaklık/şefkat ve baba kayıtsızlık/ihmal puanlarının ise erkek tarafından flört ilişkisi içerisinde uygulanan psikolojik şiddeti anlamlı bir şekilde yordadığı; anne ve baba kabul reddinin kadının flörtte uyguladığı fiziksel şiddete yönelik tutumu ve erkek tarafından flört ilişkisi içerisinde uygulanan fiziksel şiddete yönelik tutumu anlamlı bir şekilde yordamadığı tespit edilmiştir (Akbulut, 2022: 113).

Araştırma bulgularında, flört şiddeti tutumları ve baskın ego durumu arasındaki ilişkinin analiz edilmesi sonucunda Eleştirel Ebeveyn ego durumu ile flörtte fiziksel şiddet ve duygusal şiddet tutumları alt ölçekleri arasında pozitif yönlü olan ilişki saptanmıştır. Yetişkin Ego Durumu puanı ile Flört Şiddeti Tutumu Ölçeği toplam puan ortalaması ve tüm alt ölçekleri arasında tam pozitif doğrusal ilişki tespit edilmiştir. Önceki bölümlerde ifade edildiği üzere, Eleştirel Ebeveyn, anne ve babadan öğrenilen ve iletişim içerisinde yargılayan, güçlü, cezalandıran, inatçı, görev yükleyen, talep eden, eleştiren, kuralcı ve ilkel tutum ve davranışları belirten ego durumunu ifade etmektedir (Akkoyun, 2001: 22; Dökmen, 2009: 79). Yetişkin ego durumu ise kişiliğin rasyonel düşünme becerisi olan, nerede, ne şekilde ve nasıl davranılacağına karar kısımdır (Kenward, 2013: 1096). İletişimde Eleştirel Ebeveyn ego durumunu baskın olarak bireyin, flört ettiği kişiye yönelik yargılayıcı, katı, eleştirel ve cezalandırıcı yaklaşım sergilemesinin, flört şiddetinde fiziksel ve duygusal şiddet tutumunu destekleyici (olumsuz) bir tutumla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın sonucuna göre, katılımcıların %58,1'i Eleştirel Ebeveyn ego durumunu, %20,1'i Doğal Çocuk ego durumunu, %19,4'ü Uygulu Çocuk, %2'si Koruyucu Ebeveyn ego durumu ve %0,5'i ise Yetişkin ego durumunu baskın olarak kullanmaktadır. Baskın ego durumlarının arasındaki oranların benzer bir şekilde dağılmamış olması sonucunda bulguların etkilendiği düşünülmektedir. Yetişkin ego durumunu baskın olarak kullanan sadece 2 katılımcının olmasının sonuca etki ettiği düşünülmektedir. Literatürde bu konuda birkaç çalışmaya rastlanmıştır. Üniversite öğrencileri örnekleminde yapılan bir çalışmada Yetişkin ego durumu ile flört ilişkisinde genel, fiziksel, duygusal ve ekonomik şiddet tutumları alt ölçekleri ve flört şiddeti tutum ölçeği toplam puanı arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca Eleştirel Ebeveyn, Uygulu Çocuk ve Doğal Çocuk alt ölçeklerinin flört şiddetini anlamlı bir şekilde yordadığı; Koruyucu Ebeveyn ve Yetişkin ego durumlarının ise flört şiddeti ölçeği toplam puanını anlamlı bir şekilde yordamadığı

tespit edilmiştir (Karabacak Çelik ve Balcı Çelik, 2022: 918,919). Deneklerin ego durumlarının cinsiyet rollerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştıran bir çalışmada, maskülen yapıda olan kızlarda ve erkeklerde diğer kişilere kıyasla baskın olarak Eleştirel Ebeveynin; feminen yapıda olan kızlarda ve erkeklerde ise diğer kişilere kıyasla baskın olarak Koruyucu Ebeveynin kullanıldığı bulunmuştur. Androjen yapıda olan erkeklerin diğer kişilere göre baskın şekilde Yetişkin ego durumunu sergilediği; androjen, maskülen ve feminen kızlar arasında ise ego durumu açısından bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Uygulu çocuk açısından da bireyler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Doğal çocuğu Feminen yapıda olan kızlar ve erkekler daha baskın bir şekilde sergilemektedirler (Aşili, 2001). Toplumsal cinsiyet rollerinin flört şiddeti tutumlarına yönelik etkisine daha önceki bölümlerde değinilmişti. Geleneksel bir bakış açısına sahip olmanın sonucunda flört şiddetinin erkekler için bir hak, kadınlar için ise katlanılması ve kabul edilmesi gereken bir durum olarak ele alınmasına sebep olduğu ifade edilmişti. Ego durumları ve evlilik uyumu/doyumu arasındaki ilişkisinin ele alındığı bir çalışmada, evlilik doyumunun yüksek olması için güven ortamının sağlanması gerekliliğine dikkat çekmiştir. Bu doğrultuda Koruyucu Ebeveyn ve Yetişkin ego durumunun baskın olmasının evlilik doyumunu pozitif bir şekilde etkilediği bunun tersi olarak, Eleştirel Ebeveynin baskın olarak kullanılmasının evlilikten alınan doyumu düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Yetişkin ve Koruyucu Ebeveyn bireyler öfke duygusunu azaltırken; Eleştirel Ebeveynin baskın kullanılması durumu ise bireylerde öfke duygusunun arttırmaktadır. Araştırmanın sonucunda evlilikten doyumunun arttırılması için bireylerin baskın olarak Yetişkin, Koruyucu Ebeveyn ve Uygulu Çocuk ego durumlarını kullanması gerekliliği ifade edilmiştir (Ömür ve Esgin, 2021: 22). Bu araştırmalar kullanılan baskın ego durumunun romantik ilişkilerdeki etkisine örnek oluşturmaktadır. Literatürde flört şiddeti tutumları ile ego durumlarının araştırıldığı çalışmalara az sayıda rastlanmıştır. Dolayısıyla yapılan bu araştırmanın, literatüre örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

Araştırmanın hipotezlerinden bir diğeri, üniversite öğrencilerinin baskın ego durumları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktı. Bu doğrultuda, Eleştirel Ebeveyn ego durumu ile Çocuk Yetiştirme Tutumu Baba Ölçeği toplam puan ortalamaları ve Baba Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu arasında negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Eleştirel Ebeveyn ego durumunun eleştiren, yargılayan, cezalandıran vb, özellikleri doğrultusunda çocuk yetiştirme baba tutumları arasında

negatif ilişki çıkması araştırmanın sonucu ile ilgili varsayımı doğrulamıştır. Sağlıklı baba tutumları, bireylerde baskın olarak EE ego durumunun kullanılması ile negatif ilişki içerisinde çıkmıştır. Ancak babanın sıkı denetim/kontrol içeren tutumları ile EE ego durumu arasında negatif ilişki ortaya çıkması beklenmeyen bir durumdur. Yetişkin ego durumu ile Çocuk Yetiştirme Tutumları Anne-Baba Ölçeği toplam puan ortalamaları ve Anne Kabul/İlgi, Baba Kabul/İlgi ve Baba Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutları arasında tam negatif doğrusal ilişki; Anne Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu ile tam pozitif doğrusal ilişki tespit edilmiştir. Araştırmada sadece 2 katılımcının Y ego durumunu baskın kullandığı sonucuna ulaşılması sebebiyle çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisi hakkında genel bir yorum yapılamamaktadır. Uygulu Çocuk ego durumu ile Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Ölçeği toplam puan ortalamaları, Anne Sıkı Denetim/Kontrol ve Baba Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu puanı arasında yapılan negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir. UÇ ego durumu anne ve babanın isteklerine göre ve onay verecekleri şekilde davranışlar sergileyen, onların kurallarına göre yaşayan özellikleri yansıtmaktadır. Bu bakımdan çocuk yetiştirme tutumları anne ölçeği ile arasında negatif ilişki çıkması araştırma varsayımını karşılamaktadır. Ancak hem anne hem de baba sıkı denetim/ kontrol alt boyutlarında negatif ilişki ortaya çıkması araştırma varsayımının tersi bir sonuç olmuştur. Literatürde var olan çalışmalar incelendiğinde, lise öğrencileri ile yapılan bir çalışmada anne ve babanın çocuk yetiştirme tutumunun ve anne ve babalık bilgi seviyelerinin 13 ve 18 yaş aralığındaki ergenlerin kendilerine yönelik algılamış oldukları ego durumu doğrultusunda anlamlı bir farklılaşma yaratmadığı göstermediği tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin kendilerinde en fazla oranda (%60) Koruyucu Ebeveyn ego durumunu algılamış oldukları ve çalışmadaki anne ve babaların tutumunun da en fazla oranda koruyan/kollayan tutum çıkmasının çocukların anne-babalarının tutumlarını örnek alarak ego durumları geliştirdiklerini doğrulamaktadır (Durmuş Çalışkan ve Özerk, 2019: 911). Başka bir çalışmada, Yetişkin ego durumu ile algılanan demokratik anne tutumu; Eleştirel Ebeveyn ve Uygulu Çocuk ego durumu ile ilgisiz anne tutumu arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Uygulu Çocuk ego durumu ile demokratik anne tutumu; Koruyucu Ebeveyn ego durumu ile ilgisiz anne tutumu arasında negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca algılanan otoriter anne tutumu puanının artmasıyla, gençlerde Yetişkin ego durumu puanının düştüğü ve Uygulu Çocuk ego durumu puanının arttığı gözlemlenmiştir. Algılanan demokratik baba tutum puanının yükselmesi Koruyucu Ebeveyn ve Yetişkin ego durumlarının puanının arttığı, Eleştirel Ebeveyn

ve Uygulu Çocuk ego durumları puanının azaldığı tespit edilmiştir. Algılanan otoriter baba tutumu ile Eleştirel Ebeveyn ve Uygulu Çocuk ego durumları arasında; Algılanan ilgisiz baba tutumu ile Eleştirel Ebeveyn ve Uygulu çocuk arasında pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Otoriter baba tutumu ile Koruyucu Ebeveyn ve Yetişkin ego durumları arasında negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir (Alisinanoğlu, 1995: 122). Literatürde yer alan bu çalışmalar da baskın ego durumları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiye ışık tutmaktadır. Bu bağlamda katı disiplin, istismar ya da şiddet içerikli ebeveyn tutumları ile büyüyen çocukların kendi ve diğerleri hakkında olumsuz bir değer edindikleri, ileriki yaşamında sağlıklı iletişim ve ilişki örüntüleri oluşturdukları, yetişkin ilişkilerinde ve flört ilişkilerinde şiddet içeren davranış ve tutumlar sergiledikleri söylenilebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yazılan bu tez çalışmasında üniversite eğitimine devam eden öğrencilerin flört şiddetine yönelik tutumlar ile çocuk yetiştirme tutumları ve transaksyonel analiz ego durumları arasındaki ilişkiyi belirlemek ve flört şiddetinin azaltılması veya önüne geçilmesi için bilimsel bir katkıda bulunmak hedeflenmiştir. Bu kısımda ulaşılan bulgular ve bilgiler ışığında sonuç ve önerilerde bulunulmuştur.

6.1. Sonuç

- Erkek öğrencilerin flört şiddeti tutumu ölçeği ve tüm alt boyutlarında kadınlara göre flört şiddetini daha destekleyici bir tutum içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Feminist kuram ve güç kuramı bakış açısına göre, bu sonucun ortaya çıkmasında çocuklukta geleneksel ve toplumsal cinsiyet rollerine uygun bir şekilde büyütülmenin etkisinin olduğu düşünülmektedir. Ataerkil yapıya göre erkek çocuklar daha bağımsız ve aktif büyütülürken; kız çocukları daha pasif ve boyun eğici bir şekilde büyütülmektedir. Çocuk yetiştirme tutumlarındaki bu farklılık erkek ve kadınların flört şiddetine yönelik tutumlarını etkilemektedir.

- Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti tutumlarının ebeveyn birlikteliğine göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedeninin üniversite çağında olan bireylerin çoğunlukla ailelerinde uzakta başka bir şehirde yaşamaları ve üzerlerindeki aile etkisinin azalması olduğu düşünülmektedir.

- Annenin eğitim durumuna göre fiziksel şiddet alt boyutu anlamlı bir farklılaşma ortaya çıkarırken, babanın eğitim durumuna göre flört şiddeti tutum ölçeğinin toplamında bir farklılaşma oluşmuş ancak alt boyutlarda bir farklılaşma ortaya çıkmamıştır. Anne ve babanın eğitim durumunun flört şiddetine tutumlarının tüm boyutlarını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Anne ve babanın eğitim düzeyinin çocuk yetiştirmeye yönelik bilgi ve bilinç düzeyi ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple de farklı eğitim düzeylerine sahip anne babaların çocuklarının flört şiddeti tutumlarının bazı boyutlarında farklılaşmalar ortaya çıkardığı düşünülmektedir.

- Geçmişte fiziksel şiddetin yaşanıp yaşanmama durumunun sadece flört şiddeti tutumu ekonomik alt boyutunda; geçmişte cinsel şiddetin yaşanıp yaşanmama durumunun flört şiddeti tutumu toplam puanı ve ekonomik şiddet alt boyutunda farklılaşma ortaya çıkardığı; duygusal şiddet, akran zorbalığı yaşayıp yaşamama durumunun ve herhangi bir şiddete maruz kalıp kalmama durumunun flört şiddeti

ölçeği ve alt boyutların bir farklılaşma ortaya çıkarmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal öğrenme kuramına göre, geçmişte şiddete maruz kalan ya da tanık olan kişilerin, ileride şiddet faili ya da mağduru olma riskleri daha yüksek olmakla birlikte bu durum şiddete yönelik tutumları da etkilemektedir. Ancak bu herkes için geçerli bir kanı olmadığından bu araştırmanın sonucunda da şiddet yaşadığını ifade eden tüm katılımcılar ile flört şiddetinin tüm alt boyutlarına yönelik tutumlarında farklılık ortaya çıkmamıştır.

- Ailenin gelir durumu ile flört şiddeti tutumları toplam puanı ve duygusal şiddet alt ölçekleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu; ancak diğer alt ölçekleri (genel, fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddet) açısından anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Ekonomik anlamda zorluklar yaşayan öğrencilerin karşılaştıkları çeşitli problemler karşısında her zaman yeterli bir kaynağa ulaşamadıkları bu sebeple de duygusal zorluklar (öfke, kaygı, üzüntü vb.) yaşadıkları ve flört şiddetinin bazı boyutlarında farklı tutumlar geliştirdikleri düşünülmektedir.

- Öğrencilerin sayısal (Mühendislik Bölümleri, Bilişim Güvenliği Teknolojisi, Grafik Tasarım, Hemşirelik, İşletme Yönetimi vb.) ya da sözel (Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Sosyal Hizmet, Tarih, Adalet, Yeni Medya ve İletişim vb.) ağırlıklı bölümde öğrenim görme durumları ile flört şiddeti tutumları toplam puanı ve genel, fiziksel, duygusal ve cinsel şiddet alt boyutları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu; ancak ekonomik şiddet açısından anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Sözel ağırlıklı alan içerisinde yer alan bölümler genel olarak değerlendirildiğinde sayısal ağırlıklı bölümlere göre ders içeriklerinde insana ve topluma desteği, hizmeti ve yardımı daha fazla amaçlayan kapsama sahiptirler. Bu araştırma sonucunda da sayısal ağırlıklı bölümlerde okuyan katılımcıların flört şiddetine yönelik daha destekleyici tutumlara sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

- Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Ölçeği toplam puan ortalaması ile flörtte duygusal şiddet arasında negatif yönlü ilişki; ÇYTÖ Anne Kabul/İlgi alt boyutu ile FŞÖ toplam puan ortalaması, flörtte genel, ekonomik ve cinsel şiddet arasında negatif yönlü ilişki; ÇYTÖ Anne Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu ile flörtte genel şiddet ve cinsel şiddet arasında pozitif yönlü ilişki bulunurken fiziksel şiddet ile arasında negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde, sağlıklı anne tutumları, kabul edici anne tutumları, ilgi gösteren anne tutumları puanının arttıkça üniversite öğrencilerinde flört şiddetini destekleyici tutum puanı düştüğü sonucuna ulaşılmaktadır. Sıkı denetim ve kontrol içeren anne tutumlarının ise flörtte fiziksel

şiddete karşı destekleyici olmayan tutumlar ile ve flörtte genel ve cinsel şiddete karşı ise daha destekleyici tutumlar ile ilişkilendirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

- Çocuk Yetiştirme Tutumu Baba Ölçeği toplam puan ortalaması ile duygusal şiddet alt boyutu arasında; ÇYTÖ Baba Kabul/İlgi alt boyutu ile flörtte genel şiddet arasında; ÇYTÖ Baba Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu ile flörtte duygusal şiddet arasında negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Genel olarak sağlıklı baba tutumları puanı arttıkça flört şiddetini destekleyici tutum puanı düşmektedir.

- Eleştirel Ebeveyn ego durumu ile flörtte fiziksel şiddet ve duygusal şiddet tutumları alt ölçekleri arasında pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. EE ego durumunun baskılayıcı, otoriter, eleştirel, yargılayıcı, cezalandırıcı bir tutumu ifade etmesinin flörtte fiziksel ve duygusal şiddete karşı tutumları destekleyici yönde etkilemesiyle sonuçlandığı düşünülmektedir.

- Yetişkin Ego Durumu puanı ile Flört Şiddeti Tutumu Ölçeği toplam puan ortalaması ve tüm alt boyutları arasında tam pozitif doğrusal ilişki tespit edilmiştir. Araştırmada sadece 2 katılımcının baskın ego durumunun Yetişkin ego durumu çıkması sebebi ile bu sonucun elde edildiği düşünülmektedir.

- Eleştirel Ebeveyn ego durumu ile Çocuk Yetiştirme Tutumu Baba Ölçeği toplam puan ortalamaları ve Baba Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu arasında negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Babanın sağlıklı çocuk yetiştirme tutum puanı arttıkça EE baskın ego durumu (baskılayıcı, otoriter, eleştirel, yargılayıcı, cezalandırıcı) puanının azalması beklenen bir sonucu ortaya çıkarmıştır. Ancak denetleyici, kontrolcü, baskıcı baba tutumları ile EE ego durumu arasında negatif bir ilişki çıkması beklenmeyen bir sonucu ortaya koymuştur.

- Yetişkin ego durumu ile Çocuk Yetiştirme Tutumları Anne-Baba Ölçeği toplam puan ortalamaları ve Anne Kabul/İlgi, Baba Kabul/İlgi ve Baba Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutları arasında tam negatif doğrusal ilişki; Anne Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu ile tam pozitif doğrusal ilişki tespit edilmiştir. Araştırmada sadece 2 katılımcının baskın ego durumunun Yetişkin ego durumu çıkması sebebi ile bu sonucun elde edildiği düşünülmektedir.

- Uygulu Çocuk ego durumu ile Çocuk Yetiştirme Tutumu Anne Ölçeği toplam puan ortalamaları, Anne Sıkı Denetim/Kontrol ve Baba Sıkı Denetim/Kontrol alt boyutu puanı arasında yapılan negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir. UÇ ego durumu özellikleri ele alındığında, çocuk yetiştirme tutum ölçeği ile ilgili çıkan

negatif ilişkiler beklenen sonucun tersi yönündedir. Çünkü transaksyonel analiz kuramına göre, anne ve/veya babası tarafından kontrol edici ve baskılayıcı tutumlara maruz kalan bireylerin Uç ego durumunu baskın kullanma yani diğerlerine boyun eğen ve uyan davranışlar sergileme olasılığı yüksek olmaktadır.

Şiddet olgusu, sosyal hizmet mesleğinin ve akademik disiplin alanının çalışma konuları kapsamında yer almaktadır. Şiddetin türlerinden birisi olan flört şiddeti, romantik bir ilişki içerisinde olan partnerler arasında yaşanan fiziksel, psikolojik, duygusal, cinsel, ekonomik, dijital şiddet ve ısrarlı takip davranışlarını ifade etmektedir. Sosyal hizmet, müracaatçı grubunun flört şiddeti konusunda ve yaşadığı ya da yaşayabileceği diğer problemler karşısında güçlendirilmesini, iyilik halinin arttırılmasını, toplumla bütünleşmesinin sağlanmasını, dezavantajlılığının giderilmesini hedefleyen çalışmalar yürütmektedir. Bu araştırmanın sonuçları, sosyal hizmet alana çerçeve sunan yaklaşımlardan birisi olan ekolojik kuram temelinde değerlendirildiğinde flört şiddetinin nedenlerinin tek bir boyuttan kaynaklanmadığı bireyin etkileşim içerisinde olduğu farklı boyutlar ve sistemlerden kaynaklandığı görülmektedir. Flört şiddeti tutumlarının bireysel, ailesel, kültürel ve toplumsal birçok faktör ile ilişkisi bulunmaktadır. Bu sebeple sosyal hizmet uzmanları flört şiddetini, ekolojik kuram temelinde ve “çevresi içinde birey” anlayışı ile birlikte ele almalı ve çalışmalarını mikro, mezo, ekzo ve makro düzeyde planlamalıdır. Bireylerin etkileşim içerisinde oldukları diğer sistemlere ait değişiklikler ve iyileştirmeler sağlandığında bireyin flört şiddetine yönelik tutumlarında da iyileşmeler gerçekleşeceği düşünülmektedir.

Bireyin etkileşimde olduğu sistemlerden birisi olan “aile” bu çalışmada “çocuk yetiştirme tutumları” bağlamında ele alınmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, çocuk yetiştirme tutumlarının flört şiddetine yönelik çeşitli tutumlar ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anne-baba tarafından yansıtılan çocuk yetiştirme stilleri (demokratik/otoriter/izin verici), bireylerin gelecekteki ilişkilerini ve ilişkilerine yönelik tutumlarını etkilemektedir. Sağlıklı anne-baba tutumları, çocukların kendileri, çevresi ve yaşam hakkında olumlu tutumlar edinmesini, güven duygusunun güçlendirilmesini, psikolojik ve sosyal iyilik halinin güçlendirilmesini, sağlıklı ve işlevsel sosyal ilişkiler kurmasını sağlayan faktörlerden birisidir. Sağlıksız anne-baba tutumları ise, çocukların kendilerine, çevresine ve yaşama karşı güvensiz ve olumsuz

tutumlar edinmesine, işlevsiz ve sağlıklı sosyal ilişkiler kurmasına, çeşitli psikolojik ve ruhsal sıkıntılar yaşamasına neden olan faktörlerden birisidir. Bu araştırmanın sonucunda da sağlıklı anne baba tutumları ile büyüyen çocukların flört şiddetinin çeşitli boyutlarına yönelik destekleyici tutumlarla ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal hizmet mesleğinin çalışma alanlarından biri “aile”dir. Sosyal hizmet uzmanları, ailelerin var olan sorunlarının tespitinde ve sorunların çözümünde çeşitli stratejiler ve politikalardan yararlanmaktadırlar. Ailelerin zayıf yönlerinin güçlendirilmesi ve güçlü olan yönlerinin keşfedilerek ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları, aile ve çocuk yetiştirme süreçlerine yönelik çalışmalarını planlarken ekolojik kuramın bütüncül yaklaşımından faydalanmaları etkili olmaktadır.

Ekolojik kuram çerçevesinde flört şiddeti tutumları ile ilişkisi olduğu düşünülen ve bu çalışmada alınan diğer kavram “ego durumları”dır. Transaksiyonel analiz kuramının bir kavramı olan ego durumları, kişiliğin oluşturan yapı olarak açıklanmaktadır. Ebeveyn-çocuk arasındaki iletişim, ebeveynlerin beklentileri ve çocuk yetiştirme biçimleri gibi ebeveynler tarafından çocukluk döneminde deneyimlenen tüm yaşantıların, çocukların kendine, çevresine ve yaşama dair inançlarını ve tutumlarını ifade eden yaşam pozisyonlarını, iletişimde kullandığı baskın ego durumunu, baskın olarak kullandığı transaksyon (iletişim) biçimlerini ve yaşama dair ilk kararları ifade eden yaşam senaryosunu şekillendirdiği ifade edilmektedir. Bu araştırma sonucunda Eleştirel Ebeveyn, Yetişkin ve Uygulu Çocuk ego durumları ile flört şiddetinin çeşitli alt boyutlarına yönelik tutumlarda pozitif ya da negatif ilişkilere ulaşılmıştır.

Araştırmanın hipotezleri doğrultusunda yapılan analizler ile birlikte çıkan tüm sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde, anne ve babalar tarafından çocuklara yönelik sergilenen tutum ve davranışların, gelecekte bireylerin çevresiyle olan etkileşimleri, romantik ilişkilere yönelik tutumları ve flört şiddetine yönelik tutumları ile ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sebeple, “aile”yi odak noktalarından birisi olarak ele alan sosyal hizmetin, ekolojik kuram çerçevesinde ailenin zayıf ve güçlü yönlerini bütüncül olarak ele alması, sorgulaması ve geliştirmek için müdahale çalışmaları planlanması gerekmektedir.

6.2. Öneriler

- Flört şiddeti, fiziksel ve psikolojik sağlığa etki eden, bireysel ve toplumsal ciddi sonuçları olan bir halk sağlığı sorunudur. Bu yönüyle flört şiddeti biyo-psiko-sosyal açıdan ele alınmalı, bu doğrultuda önleme çalışmaları ve politikaları oluşturulmalıdır.

- Okul öncesinden üniversite eğitimine kadar hatta yaşam devam ettiği sürece toplumsal eşitliğin sağlanması ve şiddetin her türünün önlenmesi için eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır. Bu konuda Türkiye’de okul sosyal hizmeti alanının geliştirilmesinin etkili olacağı düşünülmektedir.

- Flört şiddeti toplumsal cinsiyet eşitsizliği, bireylerin eğitim düzeyi, kültürün yapısı ve kadının toplum içindeki yaşantısı gibi durumlardan etkilenmektedir. Bu nedenle cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılabilmesi, ataerkil tutum ve algının değiştirilmesi ve değişimin sağlanabilmesi için planlamalar doğrultusunda farkındalığı artıracak planlamalar çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu doğrultuda aile eğitimlerine önem verilmeli ailelerin tüm fertlerinin farkındalıkları artırılarak hem şimdiki nesilde hem de gelecek nesillerde değişim sağlanması amaçlanmalıdır.

- Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları, sağlıklı işleyen ailevi ilişkiler ve güçlü iletişim, ego durumlarının sağlıklı kullanımı konularında eğitim programları yaygınlaştırılmalıdır.

- Sosyalleşme sürecinde aile içindeki şiddet tanık olan çocuklar için şiddet normalleşebilmekte ve bu durum yetişkin hayatında şiddet karşısında susmaya ya da şiddet uygulayan tarafta olmaya sebep olabilmektedir. Bu yüzden flört şiddetinin yaşanmaması için, aile içerisinde şiddet gören veya şiddete maruz kalan kişiler tespit edilmeli, bu noktada çocuklara gerekli maddi, manevi, sosyal ve psikolojik destek verilmelidir.

- Flört şiddetine sebep olan olası risk faktörlerinin ve toplumsal süreçlerin incelenmesi amacıyla gerekli izleme ve müdahale çalışmaları düzenlenmelidir.

- Üniversite gençlerinin, çatışma ve stres ile sağlıklı bir şekilde baş edebilmeleri, öfke kontrolünü sağlayabilmeleri, yaşam becerilerini ve kişisel gelişimlerini arttırabilmeleri için programlar oluşturulmalıdır.

- Kitle iletişim araçları ve sosyal medya, bireylerin hayatında önemli bir yere sahip olmaktadır. Bu sebeple şiddeti özendiren, geleneksel cinsiyet rollerini teşvik eden, sağlıksız ve çarpık iletişim kalıplarını destekleyen yayınlar yerine sağlıklı aile

işlevlerini özendiren, toplumsal cinsiyet eşitliğine vurgu yapan, şiddete yönlendirmeyen yayınlar desteklenmeli ve özendirilmelidir.

- Üniversitelerde flört şiddetini deneyimleyen öğrencilerin iyilik halini destekleme çalışmaları planlanmalıdır.

- Gençlerin flört şiddetiyle ilgili tutum ve yaşantılarının daha kapsamlı araştırılması amacıyla nitel çalışmaların da planlanması ve daha geniş bilgi edinilmesi sağlanmalıdır.

- İleride yapılacak çalışmalarda gençlerin flört şiddetine yönelik tutum ve davranışlarının farklı değişkenlerle ilişkisi incelenebilir.

- Bu araştırma farklı bölge ve farklı eğitim kademelerinde tekrarlanarak bulunan sonuçlar yorumlanabilir.

- Gelecek araştırmalarda hem flört şiddetine yönelik tutum ile ilgili değişkenler hem de flört şiddetini uygulama ve flört şiddetine maruz kalmaya yönelik soruları içeren değişkenler birlikte araştırmaya dahil edilebilir.

- Gelecekte yürütülecek araştırmalarda, flört ilişkisi olan kişilerle birlikte partnerleri de araştırmaya dahil edilebilirler. Böylece kişilerin hem kendilerinin hem de partnerlerinin flört şiddetine yönelik tutumları araştırılabilir.

- Flört şiddetine neden olan faktörler çok çeşitli olduğu gibi flört şiddetinin sonuçlarının da geniş kapsamlı olduğu bilinmektedir. Bu nedenle flört şiddetinin mağdur olan kişi üzerindeki psikolojik, sosyal ve duygusal etkilerinin incelendiği çalışmalar yapılabilir.

7. KAYNAKLAR

- Adams, J. R. (2009). Using Winnie The Pooh Characters To Illustrate The Transactional Analysis Ego States. *Journal of Creativity in Mental Health*, 4(3), 237-248.
- Ağlamaz, T. (2006). Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Puanlarının Kendini Açma Davranışı, Okul Türü, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Anne-Baba Öğrenim Düzeyi ve Ailenin Aylık Gelir Düzeyi Açısından İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Akbağ, M. (2000). Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Üniversite Öğrencilerinde Olumsuz Otomatik Düşünceler, Transaksiyonel Analiz Ego Durumları ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Akbulut, N. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddetine Yönelik Tutumlarının Ebeveyn Kabul Red Algıları, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançları ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarına Göre Yordanması. (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Akkoyun, F. (1995). Transaksiyonel Analiz ve Yetişkin Olmak. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 28 (1), 1-11. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000343
- Akkoyun, F. (2001). *Transaksiyonel Analiz* (2. Baskı). İstanbul: Nobel Yayın.
- Akkoyun, F. (2011). *Psikolojide İşlemsel Çözümleme Yaklaşımı Transaksiyonel Analiz*. (4.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Alisinanoğlu, F. (1995). Üniversite Öğrencilerin Ben (EGO) Durumları ile Ana-Baba Tutumlarını Algılamalarını Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Altıntaş, E., Gültekin, M. (2005). *Psikolojik danışma kuramları*. İst.: Alfa Akademi.
- Arı, R. (1989). Üniversite Öğrencilerinin Baskın Ben Durumları ile Bazı Özlük Niteliklerinin, Ben Durumlarına, Atılganlık ve Uyum Düzeylerine Etkisi. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi: Ankara.
- Arias, I., Samios, M., & O'Leary, K. D. (1987). Prevalence and correlates of physical aggression during courtship. *Journal of Interpersonal Violence*, 2, 82-90.
- Ayan, S. (2007). Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8 (3), 206-214.
- Balcı Devrim, S. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algısının Flört Şiddeti Tutumuna Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul.
- Baumrind, D. (1967). Child Care Practices Antecedent Three Patterns of Preschool Behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75(1), 43–88.
- Baumrind, D. (1971). Current Patterns of Parental Authority. *Developmental Psychology*, 4(1), 1–103. <https://doi.org/10.1037/h0030372>
- Baumrind, D. (1991). The Influence of Parenting Style on Adolescent Competence and Substance Abuse. *Journal of Early Adolescence*, 11, 56–94.

- Baumrind, D. (2012). Differentiating Between Confrontive and Coercive Kinds of Parental Power-Assertive Disciplinary Practices. *Human Development*, 55(2), 35–51. <https://doi.org/10.1159/000337962>
- Baumrind, D., Black, A. E. (1967). Socialization Practices Associated With Dimensions of Competence in Preschool Boys and Girls. *Child Development*, 38(2), 291–327.
- Baydar, N. (1995). Consequences for Children of Their Birth Planning Status. *Family Planning Perspectives*, 27, 231-234.
- Bayramova, S., Aksan, G. (2022). Flört Şiddeti Ve Ebeveynlik Stilleri Arasındaki İlişki: Üniversite Öğrencileri. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Bell, K. M., Naugle, A. E. (2007). Effects of Social Desirability on Students' Self-Reporting of Partner Abuse Perpetration and Victimization. *Violence and Victims*, 22(2), 243-256.
- Berne, E. (1961). *Transactional Analysis in Psychotherapy: The Classic Handbook to Its Principles*. London: Condor.
- Berne, E. (1966). *Principles of Group Treatment*. New York: Oxford University Press. <https://psptraining.com/wp-content/uploads/Berne-E.-1966.-Principles-of-group-treatment.pdf>
- Berne, E. (1986). *İnsanca Sevgi ve Cinsellik*. (Çev. Emre Kapkın). İstanbul: Yaprak Yayınları.
- Berne, E. (2019). *İnsanların Oynadığı Oyunlar: İnsan İlişkilerinin Psikolojisi*. (Çev. Handan Ünlü Haktanır). İstanbul: Diyojen Yayıncılık.
- Bilican Gökkaya, V., & Öztürk, M. (2021). Çocukluktaki Aile İçi Şiddet Öyküsü ile Flört Şiddeti Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(4), 219-240.
- Bolat, E.Y. (2018). Anne Baba Tutumlarının Çocukların Sosyal Becerileri Üzerindeki Etkisi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 2(2), 32-38.
- Bronfenbrenner V. (1979). *The ecology of human development: experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press,.
- Bronstein, M.H., Zlotnik, D. (2008). *Parenting Styles and Their Effects: Infant and Early Childhood Development*. M. M. Haith ve J.B.Benson (Ed.), Elseiver ,496-509, Oxford.
- Caetano, R., Vaeth, P. A., Ramisetty-Mikler, S. (2008). Intimate Partner Violence Victim and Perpetrator Characteristics Among Couples in the United States. *Journal of Family Violence*, 23(6), 507-518. <https://doi.org/10.1007/s10896-008-9178-3>
- Cangür, Ş., Başver, T., Temür, B., Odabaş, S., Demir, F., Kılıç, S., Akay, B., Genç, M., Taşkın, B. ve Diri, B. (2021). Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Flört Şiddetine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*; 11 (3): 331-340.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2019). Fast Facts: Preventing Intimate Partner Violence. Erişim Adresi:

- <https://www.cdc.gov/violenceprevention/intimatepartnerviolence/fastfact.html>
(Erişim Tarihi: 03.12.2023).
- Centers for Disease Control and Prevention. (2019). Youth Risk Behaviour Surveillance, United States, 2019. MMWR supplements, 69(1), 1-77.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2020). Intimate Partner Violence. Erişim Adresi:
<https://www.cdc.gov/violenceprevention/intimatepartnerviolence/index.html>
(Erişim Tarihi: 03.12.2023).
- Centers for Disease Control and Prevention. (2021). Risk and Protective Factors for Perpetration. Erişim Adresi:
<https://www.cdc.gov/violenceprevention/intimatepartnerviolence/riskprotectivefactors.html> (Erişim Tarihi: 03.12.2023).
- Centers for Disease Control and Prevention. (t.y.). The Science. Erişim Adresi:
<https://www.cdc.gov/violenceprevention/intimatepartnerviolence/datingmatters/science.html> (Erişim Tarihi: 03.12.2023).
- Chan, K. L. (2011). Gender Differences in Self-Reports of Intimate Partner Violence: A Review. *Aggression and Violent Behavior*, 16(2), 167-175.
<https://doi.org/10.1016/j.avb.2011.02.008>
- Cinsel şiddetle M¼cadele Derneği. (2017). Genęler Arası İlişkilerde Fl¼rt şiddeti. <http://cinselsiddetlemucadele.org/wp-content/uploads/2017/09/ne-var-ne-yok-uygulama-kitap.pdf> Erişim Tarihi: 23.12.2022
- Clemens, V., Fegert, J.M., Kavemann, B., Meysen, T., Ziegenhain, U., Br¼hler, E., Jud, A. (2023). Epidemiology of Intimate Partner Violence Perpetration and Victimisation in a Representative Sample. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 32, 25. <https://doi.org/10.1017/s2045796023000069>
- Coker, A. L., Sanderson, M., Cantu, E., Huerta, D., Fadden, M. K. (2008). Frequency and Types of Partner Violence Among Mexican American College Women. *Journal of American College Health*, 56(6), 665-673.
- C¼celoęlu, D. (2016). *Geliştiren Anne-Baba*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakır, G. (2020). Çocukluk D¼neminde Maruz Kalınan şiddetin Fl¼rt şiddetine Karşı Tutum ve Benlik Saygısı İle İlişkisinin İncelenmesi (Y¼ksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstit¼s¼ Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı, Konya.
- Ç¼ll¼, E. F., Özt¼rk, Y. E. (2006). Örg¼tlerde İnançlar-Tutumlar Tutumların Ölç¼m Y¼ntemleri ve Uygulama Örnekleri Bu Örneklerin Değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Y¼ksekokulu Dergisi*, 9(1-2), 373-404.
- Darling, N., Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.113.3.487>
- Derin, E. (2021). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Annelerinin Bağlanma Stilleri, Benlik Saygıları ve Çocuk Yetiştirme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yayımlanmış y¼ksek lisans tezi). İstanbul Kent Üniversitesi, İstanbul.

- Dobash, R. P., Dobash, R. E. (2004). Women's Violence in Intimate Relationships: Working on a Puzzle. *British Journal of Criminology*, 44, 324-349. <https://doi.org/10.1093/bjc/azh026>
- Dökmen, Ü. (1996). *Sanatta Ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları Ve Empati* (3. Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dökmen, Ü. (2009). *İletişim Çatışmaları ve Empati* (40. Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dönmezler, İ. (2009). *Ailede İletişim Ve Etkileşim* (6. Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Durmuş Çalışkan, S., Özerk, H. (2019). 13-18 Yaş Grubu Ergenlerdeki Ego Durumları ile Anne Babalarının Bilgi Düzeyleri ve Anne Baba Tutumlarının İlişkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 13(19), 884-921.
- Dzik, R. S. (1976). Transactional Analysis in Crisis Intervention.. *JOGN Nursing; Journal of Obstetric, Gynecologic, and Neonatal Nursing*, 5(1), 31-6.
- Ellis, W. E., Dumas, T. M. (2018). Peers Over Parents? How Peer Relationships Influence Dating Violence. In D. A. Wolfe, J. R. Temple (Eds.), *Adolescent dating violence: Theory, research, and prevention*, 105-133. Elsevier Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-811797-2.00005-0>
- Erdem, U. (2019). Romantik İlişkilerde Partnerler Arasında Yaşanan İletişim Problemleri Ve Transaksiyonel Analizdeki Yaşam Kurguları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Genç Yetişkinler Üzerine Bir Araştırma (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Ergin, B. E., Dağ, İ. (2013). Kişilerarası problem çözme davranışları, yetişkinlerdeki bağlanma yönelimleri ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14(1), 36-45.
- Ergin, N., Bayram, N., Alper, Z., Selimoğlu, K., Bilgel, N. (2005). Domestic Violence: A Tragedy Behind the Doors. *Women Health*, 42, 35-51.
- European Institute for Gender Equality (2017). Glossary of definitions of rape, femicide and intimate partner violence. Erişim Adresi: https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/ti_pubpdf_mh0417297enn_pdf_web_20170602161141.pdf (Erişim Tarihi: 03.12.2023).
- Foshee, V.A., Benefield, T.S., Reyes, H.L., Ennett, S.T., Faris, R., Chang, L.Y., Hussong, A., Suchindran, C.M. (2013). The Peer Context And The Development Of The Perpetration Of Adolescent Dating Violence. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(4), 471-86. <https://doi.org/10.1007/s10964-013-9915-7>
- Furlong, M., Felix, E., Simental, J., Greaf, J., Klein, A., Gonzales, M., Austin, G., (2005). National Conference of the Hamilton Fish Institute on School and Community Violence. *Dating Violence Patterns of California Adolescents*, 17, 1-15.
- Furman, W. (2002). The Emerging Field Of Adolescent Romantic Relationships. *Current Directions in Psychological Science*, 11, 177-180.
- Garcia, F., Gracia E. (2009). Is Always Authoritative the Optimum Parenting Style? Evidence from Spanish Families. *Adolescence*, 44(173), 101-131.

- Garthe, R. C., Sullivan, T. N., McDaniel, M. A. (2017). A Meta-Analytic Review Of Peer Risk Factors And Adolescent Dating Violence. *Psychology of Violence*, 7(1), 45–57. <https://doi.org/10.1037/vio0000040>
- George, D., Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update* (10. Baskı) Boston: Pearson.
- Günay, B. (2022). Ergenlerin Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Algıladıkları Anne ve Baba Tutumları İle Benlik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Gündüz, B., Bozdemir, F. (2016). The Relationships of Attachment Styles, Parental Attitudes and Traumatic Childhood Experiences with Emotional Intelligence. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 1797-1814.
- Güneş, F. (2017). Feminist Kuramda Ataerki Tartışmaları Üzerine Eleştirel Bir İnceleme. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(2), 245-256.
- Harris, T. (2004). *I'm OK-You're OK: A Practical Guide To Transactional Analysis*. New York: Harper Collins.
- Hazan, C., Shaver, P. (1987). Romantic Love Conceptualized As An Attachment Process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511–524.
- Humphreys, T. (2003). *Aile: Terk etmeniz gereken sevgili* (3. Baskı). (Çev: Tanju Anapa). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- International Federation of Social Workers. (2014). Global Definition of Social Work Profession. Erişim adresi: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/> (Erişim Tarihi: 20.02.2024).
- International Labour Organization. (2014). Global Employment Trends. Geneva: International Labour Organization. Erişim adresi: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/-publ/documents/publication/wcms_233953.pdf (Erişim Tarihi: 25.11.2023).
- İftar, M. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddetine Yönelik Tutum ve Davranışları (Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- James M., Jongeward D. (2017). *Kazanmak İçin Doğarız* (2. Baskı). (Çev. Buket Konur) İstanbul: Sola Yayınları.
- Kaçar, B. (2008). Lise Öğrencilerinin Karar Stratejileri Ve Transaksiyonel Analiz Ego (Ben) Durumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Karababa, A. (2016). Ergenlerde Transaksiyonel Analiz Ego Durumları, Yaşam Pozisyonları ve İnsani Değerler Açısından Yalnızlık (Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Karabacak-Çelik, A., Balcı-Çelik, S. (2022). Üniversite Öğrencilerinde Flört Şiddetinin Yordanmasında Ego Durumları Ve Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Rolünün İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20(3), 911-929.
- Karaman, S. (2019). Üst Kuşak Ebeveynlik Tutumlarının Kişilerin Ebeveynlik Tutumlarını Yordayıcı Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Kartal, E. (2021). Çocukluk Çağı Travmalarının Depresyon ve Anksiyete ile İlişkisinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Kepir-Savoly, D., Ulaş, Ö., Demirtaş-Zorbaz, S. (2014) Üniversite öğrencilerinin çiftler arası şiddeti kabul düzeylerini etkileyen etmenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (42), 173-183.
- Kılınçer, A. S., Tuzgöl Dost, M. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismar. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5 (42), 160-172.
- Köşker, F. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddetine Yönelik Tutumlarının Aile İşlevleri ve Bazı Demografik Özlük Değişkenlere Göre İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Doğu Akdeniz Üniversitesi, Kuzey Kıbrıs.
- Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B., Lozano, R. (eds.) (2002). World Report on Violence and Health. Geneva: World Health Organization. <https://www.who.int/publications/i/item/9241545615>
- Kulaksızoğlu, A. (2020). *Ergenlik Psikolojisi*. (21. Baskı). İstanbul: Remzi.
- Lavoie, F., Hebert, M., Tremblay, R., Vitaro, F., Vezina, L., McDuff, P. (2002). History Of Family Dysfunction And Perpetration Of Dating Violence By Adolescent Boys: A Longitudinal Study. *Journal of adolescent health*, 375-383.
- Love is Respect, (t.y.). What is Digital Abuse. Erişim Adresi: https://www.loveisrespect.org/pdf/What_Is_Digital_Abuse.pdf Erişim Tarihi: 04.12.2023
- Maccoby, E. E., Martin, J. A. (1983). Socialization in the Context of the Family: Parent-Child Interaction. In P. H. Mussen, & E. M. Hetherington (Eds.), Handbook of Child Psychology: Vol. 4. *Socialization, Personality, and Social Development*, 1-101. New York: Wiley.
- Mahlestedt, D. L., Welsh, L. A. (2005) Percieved Causes Of Physical Assault In Heterosexual Dating Relationships. *Violence Against Women*, 11, 447-472.
- Merrill, L. L., Julie L. C., Thomsen C. J., Guimond, J., Milner, J. S. (2004). Perpetration Of Severe İntimate Partner Violence: Premilitary And Second Year Of Service Rates. *Military Medicine*, 170 (8), 705-709.
- Michaud, Y. (1991). *Şiddet*. (Çev., Cem Muhtaroglu). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı. (2019). Erkek Şiddetine Karşı Dur ! Yaşamı Değiştir. Erişim Adresi: https://morcati-org-tr.webpkgcache.com/doc/-/s/morcati.org.tr/wp-content/uploads/2020/02/Kadina-Yonelik-Siddet_bask%C4%B1_aral%C4%B1k_2019.pdf (Erişim Tarihi: 07.12.2023).
- Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı. (2022). Şiddet Biçimleri. Erişim Adresi: <https://morcati.org.tr/siddet-bicimleri/> (Erişim Tarihi: 07.12.2023).
- Nacar, A. (2019). Öğretmenlerin Eğitime İnanma Düzeyleri İle İşe Bağımlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki: Kahramanmaraş İli Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Navaro, L. (2014). *Gerçekten Beni Duyuyor Musun?* (28. Baskı) Remzi Kitabevi, İstanbul.

- Ömür, E., Esgin, A. (2021). Transaksiyonel Analiz Ego Durumları Açısından Evlilik Uyumu/Doyumunun İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 11-24.
- Özaktaç, İ. (2016). Flört Şiddeti, Evlilikte Fiziksel Şiddete Dönüşür!.. *NTV* (1 Aralık 2016). Erişim Adresi: <https://www.ntv.com.tr/saglik/flort-siddeti-evlilikte-fiziksel-siddete-donusur,lG1a383PR0ieDaNZqTsw4A> (Erişim Tarihi: 07.12.2023).
- Özateş, Ö.S. (2009). Bir Sosyal Hizmet Müdahalesi Olarak Aile İçi Şiddetin Mağduru Kadın Sorununda Feminist Etik Yaklaşım. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 20(2), 99-107.
- Özkan, M. (2019). Flört Şiddetini Önlemeye Yönelik Sivil Toplum Çalışmalarına Dair Bir Değerlendirme: Flört Şiddeti Deneyimlerinden Öneriler. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürk Can, H., Aksel E. Ş. (2017). Ebeveyn Kabulü/Reddi İle Ebeveyn Uygulamaları İlişkisi ve Etkileyen Faktörler, *Humanities Sciences*, 12(1):35-51, [www.https://doi.org/10.12739/NWSA.2017.12.1.4C0215](https://doi.org/10.12739/NWSA.2017.12.1.4C0215)
- Poussard, J.M. (2006). *Benliğine Liderlik Etmek*. Ankara: Mopa Kültür Yayınları.
- Roberts, D. L. (1975). Treatment of Cultural Scripts. *Volume of Selected Articles from the Transactional Analysis Journal*. San Francisco: The International Transactional Analysis Association Inc. 183 – 189.
- Sadi, G. (2018). 5-8 Yaş Çocukların Uyum Becerilerinin Yordayıcısı Olarak Anne Baba Tutumları. (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Saruhan, M.A. (2019). Hükümlülerin Transaksiyonel Analiz Teorisine Göre Benlik Durumlarının Belirlenmesi: Kırıkkale Sulakyurt Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt ,Ankara, 36-73.
- Sayıl, M. ve Yağmurlu, B. (Ed.). (2020). *Ana Babalık: Kuram ve Araştırma* (3.Baskı). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Shorey, R., Cornelius, T., Bell, K. (2008). A Critical Review of Theoretical Frameworks For Dating Violence: Comparing The Dating and Marital Fields. *Aggression and Violent Behavior*, 13(3), 185-194.
- Simonelli, C. J., Ingram, K. M. (1998). Psychological Distress Among Men Experiencing Physical And Emotional Abuse İn Heterosexual Dating Relationships. *Journal of Interpersonal Violence*, 13(6), 667–681. <https://doi.org/10.1177/088626098013006001>
- Solomon, C. (2003). Transactional Analysis Theory: The Basics. *Transactional Analysis Journal*, 33(1), 15-22.
- Steiner, C. (1974). *Scripts People Live: Transactional Analysis of Life Scripts*. New York: Grove Press.
- Stewart I., Joines V. (1987). *TA Today: New Introduction to Transactional Analysis*. USA: Lifespace Publishing.
- Straus, M. (2004). Prevalence of Violence Against Dating Partnersby Male and Female University Students Worldwide. *Violence Against Women*, 10 (7), 790-811.

- Straus, M.A. (1979). Measuring Intrafamily Conflict And Violence: The Conflict Tactics (CT) Scales. *Journal of Marriage and the Family*, 41 (1), 75-88.
- Sungur, E. N., Hancı Yenigün, E., Kalkan Oğuzhanoğlu, N., Yücens, B. (2019). Psikiyatri Polikliniğine Başvuran Hastaların Şiddeti Tanıma Ve Şiddetten Etkilenme Durumu. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23(4), 280-289. <http://dx.doi.org/10.5505/kpd.2020.43926>
- Surviving Economic Abuse. (2022). Economic Abuse: A Global Perspective. Findings on the Prevalence and Nature of Economic Abuse, and Responses to it. Erişim Adresi: https://survivingeconomicabuse.org/wp-content/uploads/2022/11/SEA_Economic-Abuse-A-Global-Perspective.pdf (Erişim Tarihi: 07.12.2023).
- Sümer, N., Güngör, D. (1999). Çocuk Yetiştirme Stillerinin Bağlanma Stilleri, Benlik Değerlendirmeleri Ve Yakın İlişkiler Üzerindeki Etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14 (44), 35-58.
- Şahin, E. M., Yetim, D., Güleç-Öyekçin, D. (2012). Edirne’de Kadına Yönelik Eş Şiddeti Yaygınlığı Ve Kadınların Şiddete Karşı Tutumları. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 34(1), 23-32.
- Şamatacı, G. (2013). Romantik İlişkilerde Affetme: Transaksiyonel Analiz Ego Durumları Açısından Bir İnceleme. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi: İstanbul.
- Şanlı, D. (2007). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Şanlı, D., Öztürk, C. (2012). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 31-48.
- Temple, J. R., Shorey, R., Fite, P., Stuart, G., Le, V. D. (2013). Substance Use as a Longitudinal Predictor of the Perpetration of Teen Dating Violence. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(4); 596-606.
- Terzioğlu, F., Gönenç, İ. M., Özdemir, F., Güvenç, G., Kök, G., Yılmaz Sezer, N., Demirtaş Hiçyılmaz, B. (2016). Flört Şiddeti Tutum Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19(4): 225-232.
- Tezel Şahin, F., Özyürek, A. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddete Yönelik Görüşleri, *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 40, 0-0.
- Turan N., Duman N. (2009). *Transaksiyonel Analiz Yaklaşımı ve Sosyal Hizmetlerde Kullanımı* (1. Baskı). Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Turhan, E., İnandı T., Özer, C., Akoğlu, S. (2011). Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı, Şiddet ve Bazı Psikolojik Özellikler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 9 (1), 33-41.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2022). İstatistiklerle Gençlik, 2022. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2022-49670> (Erişim Tarihi: 15.11.2023).
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). Dünya Nüfus Günü, 2023. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dunya-Nufus-Gunu-2023-49688> (Erişim Tarihi: 15.11.2023).

- Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu. (2023). Ev İçi Şiddet Acil Yardım Hattı İstatistiksel Veri Analizi Raporu. Erişim Adresi: https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/tkdf_ev_ici_siddet_acil_yardim_hatti_2023_raporu_1.pdf (Erişim Tarihi: 07.12.2023).
- United Nations Poplation Fund. (2023). World Population Dashboard. Erişim Adresi: <https://www.unfpa.org/data/world-population-dashboard> (Erişim Tarihi: 15.11.2023).
- United Nations. (2014). Guidelines for Producing Statistics on Violence Against Women –Statistical Surveys. New York: Statistics Division of the United Nations. Erişim Adresi: https://unstats.un.org/unsd/gender/docs/guidelines_statistics_vaw.pdf (Erişim Tarihi: 15.11.2023).
- Ümmet, D. (2012). Üniversite Öğrencilerinde Özgecili Davranışının Transaksiyonel Analiz Ego Durumları ve Yaşam Doyumu Bağlamında İncelenmesi. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- World Healt Organization, London School of Hygiene and Tropical Medicine, South African Medical Research Council. (2013). Global and Regional Estimates of Violence Against Women: Prevelance and Health Effects of Intimate Partner Violence and Non-Partner Sexual Violence, WHO; Cenevre.
- World Healt Organization. (2022). Older Adolescent (15 To 19 Years) And Young Adult (20 To 24 Years) Mortality. Erişim adresi: [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/levels-and-trends-in-older-adolescent-\(15-to-19-years\)-and-young-adult-\(20-to-24-years\)-mortality](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/levels-and-trends-in-older-adolescent-(15-to-19-years)-and-young-adult-(20-to-24-years)-mortality) (Erişim Tarihi: 15.11.2023).
- World Healt Organization. (2023). Adolescent and young adult health. Erişim adresi: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescents-health-risks-and-solutions> (Erişim Tarihi: 15.11.2023).
- World Healt Organization. (2023). Youth Violence. Erişim Adresi: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/youth-violence> (Erişim Tarihi: 15.11.2023).
- Yakut, S. (2012). Lise Öğrencilerinde Dindarlık- Şiddet Eğilimi İlişkisi. (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Yalçın, H. (2014). Alkol Bağımlılarının Çocuklarının Çocukluk Kararları ve Ego Benlik Durumları Açısından İncelenmesi. (Yüksek Lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Yavuzer, H. (2018). *Ana-Baba ve Çocuk* (28.Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2019). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yılmaz, M. T. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Öz-Anlayışları (Self-Compassion) İle Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yumuşak, A. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddetine Yönelik Tutumları, Toplumsal Cinsiyetçilik ve Narsistik Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

8. EKLER

Ek-1: Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 14.03.2023-339

T.C.
BANDIRMA ONYEDİ EYLÖL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SAĞLIK BİLİMLERİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
TOPLANTI TUTANAĞI

GÜNDEM: Doç. Dr. Recep YILDIZ'ın 2023-9 numaralı başvurusunun değerlendirilmesi

KARAR: Etik Kurulumuzun 17.02.2023 tarihinde saat 14.00'te yapılan 2023-2 sayılı toplantısında Doç. Dr. Recep YILDIZ danışmanlığında Gözde YILMAZ GÖKYAKA tarafından yürütülmesi planlanan 2023-9 başvuru sayılı " **Flört Şiddeti Tutumlarının Anne Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Transaksyonel Analiz Ego Durumları ile İlişkisi** " konulu çalışma etik açıdan uygun bulunmuştur.

Prof. Dr.
Komisyon Başkanı

Doç. Dr.

Doç. Dr.

Doç. Dr.

Dr. Öğr. Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi

Pin Kodu :41052

Adres: Yeni Mahalle Şehit Astsubay Mustafa Soner Varlak Caddesi
No:77 Bandırma/BALIKESİR
Telefon: 02667170117 Faks: 02667170030
e-Posta: sagbiletik@bandirma.edu.tr
Kep Adresi: bandirmaonyedieylul@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi:
<https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5658&eD=BSN4DFVF23&eS=339>

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak sorgulaması <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5658&eD=BSN4DFVF23&eS=339> adresinden yapılabilir.

Ek-2: Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

... / ... /

Sevgili Öğrenci,

“Flört Şiddeti Tutumlarının Anne Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Transaksiyonel Analiz Ego Durumları İle İlişkisi” başlıklı bu bilimsel araştırma Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi () n Doç. Dr. danışmanlığında yürütülmektedir.

Bu araştırmada yer almak tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da herhangi bir aşamada araştırmadan ayrılabilirsiniz; bu durum herhangi bir cezaya ya da sizin yararlarınıza engel bir duruma yol açmayacaktır. Aynı şekilde araştırmacı da geçerli bir sebep olduğunda sizi araştırma haricinde bırakabilecektir. Araştırmaya katılmanız için sizden ücret talep edilmeyecek ve size ücret ödemesi yapılmayacaktır. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız.

Bu araştırma için en az 376 öğrenciye ulaşılması planlanmaktadır ve araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumlarının çocuk yetiştirme tutumları ve transaksyonel analiz ego durumları ile ilişkisinin olup olmadığını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, size Sosyodemografik Özellikler Formu, Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği, Ego Durumları Ölçeği ve Flört Şiddeti Tutumları Ölçeği verilecektir ve bu ölçekleri doldurmanız beklenmektedir. Ölçekleri doldurmanız yaklaşık 20 dakikanızı alacaktır. Sizden alacağımız cevaplar tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Elde edilecek bilgiler sadece bilimsel amaçla kullanılacak ve bilgileriniz hiçbir şekilde kimseyle paylaşılmayacaktır.

Çalışmaya katılmaya onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışmanın tamamlanmasının ardından yine araştırmacıya telefon ya da e-posta ile ulaşarak soru yöneltebilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Her türlü ve soru ve sorunlar için irtibat bilgileri aşağıda belirtilmiştir.

Danışman

Adı Soyadı :
Unvanı : Doçent Doktor
Görev Yeri : Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Telefon : ()
E-posta : ()

Araştırmacı

Adı Soyadı : C
Unvanı : Bandırma Onyedi Eylül Üni.
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi
Görev Yeri : Gönen Atatürk Ortaokulu
Telefon : ()
E-posta : () u.tr

Yukarıda yer alan ve gönüllüye araştırmadan önce verilmesi gereken metni okudum. Bunlar hakkında bana yazılı ve sözlü açıklamalar yapıldı. Bu koşullarla söz konusu araştırmaya kendi rızamla, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı;

- () Kabul Ediyorum
() Kabul Etmiyorum

Açıklamaları yapan araştırmacının

Adı- Soyadı : G

İmzası:

Ek-3: Sosyodemografik Özellikler Formu

SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLER FORMU

- 1.Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek
- 2.Yaşınız:
- 3.Okuduğunuz Fakülte:
- 4.Okuduğunuz Bölüm:
- 5.Sınıfınız: ☐ Hazırlık ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 4+
- 6.Anne-Babanız sağ mı?
☐ İkisi de sağ ☐ Annem vefat etti ☐ Babam vefat etti ☐ İkisi de vefat etti
- 7.Anne ve babanız sağ ise birliktelik durumları ☐ Evli- Birlikte ☐ Evli-Ayrı
☐ Evli-İş Dolayısıyla Ayrı ☐ Boşanmış
- 8.Annenizin Eğitim Düzeyi:
☐ Okuryazar değil ☐ Okuryazar ☐ İlkokul mezunu
☐ Ortaokul mezunu ☐ Lise mezunu ☐ Yüksekokul (2 yıllık/ Önlisans) mezunu
☐ Üniversite mezunu (Lisans) ☐ Yüksek Lisans/Doktora
- 9.Babanızın Eğitim Düzeyi:
☐ Okuryazar değil ☐ Okuryazar ☐ İlkokul mezunu
☐ Ortaokul mezunu ☐ Lise mezunu ☐ Yüksekokul (2 yıllık/ Önlisans) mezunu
☐ Üniversite mezunu (Lisans) ☐ Yüksek Lisans/Doktora
- 10.Ailenizin Gelir Durumu
☐ 5000'e kadar ☐ 8501-12000 TL ☐ 16001- 20000 TL
☐ 5000-8500 TL ☐ 12001-16000 TL ☐ 20000 TL +
- 11.Yaşadığınız yer:
☐ Anne ve baba yanında ☐ Sadece anne yanında
☐ Diğer akrabaların yanında ☐ Sadece baba yanında
☐ Tek başına/arkadaşlarla evde ☐ Yurtta
- 12.Çocukluğunuzu (18 yaşından önce) düşündüğünüzde aşağıda yazılan şiddet türlerinden hangisini/hangilerini yaşamış olduğunuzu düşünüyorsunuz (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)
☐ Fiziksel (dayak yemek, vücuda çeşitli nesnelerle vurulması vb.)
☐ Psikolojik (ebeveyn baskısı, eleştirilme, önemsenmeme, suçlanma, reddedilme, korkutulma vb.)
☐ Cinsel (cinsel içerikli konuşmaya maruz kalma, cinsel taciz, zorla dokunulma, cinsel içerikli film izletilme, teşhircilik, röntgencilik vb.)
☐ Akran Zorbalığı (alay edilmesi, dışlanma, oyun gruplarına dahil edilmeme, itilme, vb.)
☐ Hiçbiri
- 13.Şuan birlikte olduğunuz ya da şu an ilişkiniz yoksa en son birlikte olduğunuz kız/erkek arkadaşınızla ilişkiniz ne kadar süredir devam ediyor/etti ?
☐ Hiç ilişkim olmadı ☐ 1 aydan az ☐ 3 - 6 ay ☐ 1 – 2 yıl ☐ 6 yıldan daha fazla
☐ 1 - 3 ay ☐ 6 ay - 1 yıl ☐ 2 – 4 yıl ☐ 4 - 6 yıl

Ek-4: Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği

ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ÖLÇEĞİ

Aşağıda, **babanızla** olan ilişkileriniz hakkında cümleler verilmiştir. Sizden istenen, **çocukluğunuzu ve genel olarak babanızla ilişkinizi düşünerek** her bir cümle için ne derece doğru olduğunu ilgili yeri işaretleyerek belirtmenizdir. Hiçbir maddenin doğru veya yanlış cevabı yoktur. Önemli olan her cümle ile ilgili olarak kendi durumunuzu doğru bir şekilde yansıtmaktır.

	B A B A M				
	hiç doğru değil (1)	doğru değil (2)	kısmen doğru (3)	doğru (4)	çok doğru (5)
1. Benimle sık sık rahatlatıcı bir şekilde konuşurdu					
2. Her davranışımı sıkı sıkıya kontrol etmek isterdi					
3. Nasıl davranacağım ya da ne yapacağım konusunda bana hep yararlı fikirler vermiştir					
4. Onun istediği hayatı yaşamam konusunda hep ısrarlı olmuştur					
5. Sorunlarım olduğunda onları daha açık bir şekilde görmemde hep yardımcı olmuştur					
6. Arkadaşlarımla ilişkilerime çok karışırdu					
7. Sorunlarımı çözmemde destek olurdu					
8. Onunkinden farklı bir görüşe sahip olmama genellikle tahammül edememiştir					
9. Sevgi ve yakınlığa her zaman güvenmişimdir					
10. Kurallarına aykırı davrandığımda beni kolaylıkla affetmezdi					
11. Hiçbir zaman fazla yakın bir ilişkimiz olmadı					
12. Ne zaman, ne yapmam gerektiği konusunda talimat verirdi					
13. Bir problemim olduğunda ona anlatmaktansa, kendime saklamayı tercih ederdim					
14. Geç saatlere kadar oturmama izin vermezdi					
15. Onunla birbirimize çok bağlıydık					
16. Arkadaşlarımla geç saate kadar dışarıda kalmama izin vermezdi					
17. Onun düşüncelerine ters gelen bir şey yaptığımda suçlamazdı					
18. Boş zamanlarımı nasıl değerlendireceğime karışırdu					
19. Bir sorunum olduğunda bunu hemen anlardı					
20. Hangi saatte hangi arkadaşımın buluşacağını bilmek isterdi					
21. Hiçbir zaman benim ne hissettiğimle veya ne düşündüğümle gerçekten ilgilenmedi					
22. Arkadaşlarımla dışarı çıkmama nadiren izin verirdi					

Aşağıda, **annenizle** olan ilişkileriniz hakkında cümleler verilmiştir. Sizden istenen, **çocukluğunuzu ve genel olarak annenizle ilişkinizi düşünerek** her bir cümle için ne derece doğru olduğunu ilgili yeri işaretleyerek belirtmenizdir. Hiçbir maddenin doğru veya yanlış cevabı yoktur. Önemli olan her cümle ile ilgili olarak kendi durumunuzu doğru bir şekilde yansıtmaktır.

	A N N E M				
	hiç doğru değil (1)	doğru değil (2)	kısmen doğru (3)	doğru (4)	çok doğru (5)
1. Benimle sık sık rahatlatıcı bir şekilde konuşurdu					
2. Her davranışımı sıkı sıkıya kontrol etmek isterdi					
3. Nasıl davranacağım ya da ne yapacağım konusunda bana hep yararlı fikirler vermiştir					
4. Onun istediği hayatı yaşamam konusunda hep ısrarlı olmuştur					
5. Sorunlarım olduğunda onları daha açık bir şekilde görmemde hep yardımcı olmuştur					
6. Arkadaşlarımla ilişkilerime çok karışırdu					
7. Sorunlarımı çözmemde destek olurdu					
8. Onunkinden farklı bir görüşe sahip olmama genellikle tahammül edememiştir					
9. Sevgi ve yakınlığa her zaman güvenmişimdir					
10. Kurallarına aykırı davrandığımda beni kolaylıkla affetmezdi					
11. Hiçbir zaman fazla yakın bir ilişkimiz olmadı					
12. Ne zaman, ne yapmam gerektiği konusunda talimat verirdi					
13. Bir problemim olduğunda ona anlatmaktansa, kendime saklamayı tercih ederdim					
14. Geç saatlere kadar oturmama izin vermezdi					
15. Onunla birbirimize çok bağlıydık					
16. Arkadaşlarımla geç saate kadar dışarıda kalmama izin vermezdi					
17. Onun düşüncelerine ters gelen bir şey yaptığımda suçlamazdı					
18. Boş zamanlarımı nasıl değerlendireceğime karışırdu					
19. Bir sorunum olduğunda bunu hemen anlardı					
20. Hangi saatte hangi arkadaşımın buluşacağını bilmek isterdi					
21. Hiçbir zaman benim ne hissettiğimle veya ne düşündüğümle gerçekten ilgilenmedi					
22. Arkadaşlarımla dışarı çıkmama nadiren izin verirdi					

Ek-5: Flört Şiddeti Tutum Ölçeği

EK-3

FLÖRT ŞİDDETİ TUTUM ÖLÇEĞİ

	Kesin Katılmıyor	Katılmıyor	Kararsız	Katılıyor	Kesin Katılıyor
1. Kız/erkek arkadaşlığında ilişkinin sürdürülmesi için, tehdit bir araç olarak kullanılabilir.					
2. Kız /erkek arkadaşlığında şiddet karşılıklı saygının olmadığını bir göstergesidir.					
3. Kız /erkek arkadaşlığında şiddet bazen uygulanabilir.					
4. Kız /erkek arkadaşlığında şiddetin olması ilişkiyi düzene sokar.					
5. Kız /erkek arkadaşlığında şiddetin olması normal karşılanmalıdır.					
6. Gerekğinde erkekler, kız arkadaşına vurabilir.					
7. Gerekğinde kızlar, erkek arkadaşına vurabilir.					
8. Fiziksel şiddet (tokat, tekme, vurma vb.) uygulayan erkek daha çekicidir.					
9. Kız/erkek arkadaşlığında namus ve ahlak kurallarına uyulmaması fiziksel şiddet nedeni olabilir.					

10. Kız/erkek arkadaşların birbirlerine küçük çaplı vurmaları kabul edilebilir.					
11. Erkekler, kız arkadaşının hoşuna gitmesi için davranışlarını değiştirmelidir.					
12. Kızlar, erkek arkadaşının her istediğini yapmalıdır.					
13. Erkekler, kız arkadaşının her istediğini yapmalıdır.					
14. Topluluk içerisinde kızlar yerine erkek konuşmalıdır.					
15. Gerçek sevgi kız/erkek arkadaşının her istediğini yerine getirmeyi gerektirir.					
16. Kızlar ağlayarak erkek arkadaşına her istediğini yaptırabilir.					
17. Kız/erkek arkadaş birbirlerinin para harcamasına karışamaz.					
18. Erkekler, kız arkadaşının kazandığı parayı kontrol etmelidir.					
19. Kızlar, erkek arkadaşının kazandığı parayı kontrol etmelidir.					
20. Kız/erkek arkadaşlar birbirlerinin banka kartlarının şifrelerini bilmelidirler.					
21. Kızlar, erkek arkadaşının uygun gördüğü şekilde para harcamalıdır.					
22. Kızların daha önceden cinsel deneyimi varsa, erkek onu cinsel ilişkiye zorlayabilir.					
23. Erkekler, kız arkadaşlarını cinsel					

zorlamada bulunmamalıdır.					
24. Kızlar, erkek arkadaşlarını cinsel zorlamada bulunmamalıdır.					
25. Erkeğin, kız arkadaşını okşama öpme gibi cinsel davranışlarda bulunurken onun onayını almasına gerek yoktur.					
26. Erkekler kız arkadaşlarını cinsel yakınlaşmaya zorlayabilir.					
27. Kız/erkek arkadaşlığında cinsel zorlama olmamalıdır.					
28. Flört döneminde cinsel eylem yalnızca erkeklerin hakkı olabilir.					

1-5 maddeler : Genel Şiddet Alt Boyutu

6-10 maddeler : Fiziksel Şiddet Alt Boyutu

11-16 maddeler: Duygusal Şiddet Alt Boyutu

17-21 maddeler: Ekonomik Şiddet Alt boyutu

22-28 maddeler: Cinsel Şiddet Alt Boyutu

Ek-6: Ego Durumları Ölçeği

TRANSAKSİYONEL ANALİZ EGO (BEN) DURUMLARI ÖLÇEĞİ

Sevgili Öğrenci,

Kendinizi değerlendirmeniz için aşağıda insanı niteleyen bir dizi sıfat listesi yer almaktadır. Sizden istenen, kendinizi GÖZLEMLEDİĞİNİZ çerçevede değerlendirmenizdir. Değerlendirmede bulunurken, lütfen, kendinize ait özelliklerin genelini dikkate alınız. Kendinize uygun düşen sıfatlar için sıfatların sol tarafındaki parantezin içine "X" işareti koyunuz. Bu çalışmanın eğitim-öğretim alanına sağlıklı bir katkıda bulunabilmesi için, düşüncelerinizi açıklıkla ifade edeceğinize inanıyor, katkılarınız için teşekkür ediyoruz.

39	() Açık düşünceli (fikirli)	11	() Önyargılı	75	() Girişken
41	() Dikkatli	3	() Asık suratlı	82	() Sempatik
40	() Akıllı	83	() Sevimli	69	() Kötümser
64	() Tutuk	63	() Terbiyeli	10	() Kuralcı
65	() Yumuşak başlı	9	() Kibirli	4	() Ciddi
66	() Uyumlu	84	() Sıcakkanlı	62	() Sessiz
72	() Atılgan	33	() Yufka yürekli	32	() Yardımsever
73	() Duygusal	89	() Cesur	42	() Dürüst
74	() Gamsız	29	() Sabırlı	71	() Telaşlı
76	() Hayalci	86	() Yaratıcı	85	() Şakacı
1	() Aksi	87	() Doğal	35	() Sevcen
2	() Alaycı	88	() Seksi	56	() Uslu
31	() Vefakâr	12	() Resmi	68	() Mızız
30	() Sırdaş	18	() Sinirli	43	() Düşünceli davranan
22	() Cömert	13	() Titiz	90	() Kararsız
26	() İçten	77	() Heyecanlı	91	() Korkak
44	() Dakik	78	() Maceracı	92	() Nüktedan
45	() Gerçekçi	79	() Meraklı	93	() Asi
46	() Mantıklı	57	() Ağırbaşlı	94	() Rahat
47	() Temkinli	58	() Bağumlu	95	() Soğukkanlı
51	() Adil	59	() Çekingen	19	() Tedbirli
52	() Bağımsız	49	() Tutarlı	17	() Öfkeli
53	() Zeki	50	() Açık sözlü	16	() Kararlı
54	() İradeli	14	() Otoriter	38	() Samimi
55	() Düzenli	20	() Anlayışlı	34	() Başkalarını düşünen
5	() Eleştirici	80	() Neşeli	37	() Kibar
6	() Gururlu	81	() Sabırsız	24	() Güvenilir
23	() Geçimli	21	() Cana yakın	25	() Hoşgörülü
27	() İlgili	15	() Sabit fikirli	36	() Hoşsohbet
28	() Merhametli	60	() Nazik	48	() Sorumluluk alabilen
7	() İdealist	61	() Saygılı		
8	() Katı	67	() Tedirgin		
		70	() Olgun		

9. Özgeçmiş

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER	
Adı Soyadı:	Gözde YILMAZ GÖKYAKA
Doğum Tarihi:	
Doğum Yeri:	
Medeni Hali:	
Uyruğu:	
Adres:	
Telefon:	
E-mail:	
EĞİTİM	
Lise:	Gönen Anadolu Lisesi
Lisans:	Mersin Üniversitesi- Psikoloji
Yüksek Lisans:	Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi- Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
YABANCI DİL BİLGİSİ	
İngilizce:	B2-2
MESLEKİ DENEYİM	
Özel Kurumda Psikolog- 2 yıl Gönen Atatürk Ortaokulu Rehber Öğretmeni- 5 yıl	